

STRATEGIA ROZWOJU MIASTA I GMINY FROMBORK NA LATA 2016-2026

GMINA FROMBORK
POWIAT BRANIEWSKI
WOJEWÓDZTWO WARMIŃSKO-MAZURSKIE

ZAMAWIAJĄCY	GMINA FROMBORK
WYKONAWCA	WESTMOR CONSULTING JOANNA KASZUBSKA
SPRAWDZAJĄCY	BARBARA WOJCIECHOWSKA
PODPIS SPRAWDZAJĄCEGO	

FROMBORK 2016

Spis treści

I. WSTĘP	4
II. DIAGNOZA STRATEGICZNA GMINY FROMBORK.....	5
1. Ogólna charakterystyka Gminy Frombork.....	5
2. Sytuacja demograficzna Gminy Frombork	7
3. Gospodarka	12
3.1. Rolnictwo	12
3.2. Pozarolnicza działalność gospodarcza	15
3.3. Turystyka.....	17
3.4. Rynek pracy i bezrobocie.....	22
4. USŁUGI PUBLICZNE NA TERENIE GMINY FROMBORK	24
4.1. Usługi społeczne	24
4.1.1. Oświata i nauka.....	24
4.1.2. Ochrona zdrowia	27
4.1.3. Sport i rekreacja	28
4.1.4. Kultura.....	28
4.1.5. Pomoc społeczna.....	29
4.1.6. Bezpieczeństwo publiczne	33
4.2. Usługi komunalne.....	34
4.2.1. Usługi wodociągowe i kanalizacyjne	34
4.2.2. Zaopatrzenie w energię.....	36
4.2.3. Infrastruktura komunikacyjna.....	37
4.2.4. Gospodarka odpadami	39
4.2.5. Mieszkalnictwo	41
5. ANALIZA BUDŻETU GMINY FROMBORK W LATACH 2009-2014	42
5.1. Dochody Budżetu Gminy Frombork	42
5.2. Wydatki budżetu Gminy Frombork	47
5.3. Wynik budżetów Gminy Frombork w latach 2009-2014.....	51
5.4. Polityka inwestycyjna Gminy.....	51
6. WYNIKI BADANIA ANKIETOWEGO.....	57
7. KIERUNKI I SZANSE ROZWOJOWE GMINY FROMBORK ORAZ PROGNOZOWANE TERENY ZABUDOWY MIESZKANIOWEJ I USŁUGOWEJ.....	69
8. PODSUMOWANIE DIAGNOZY STRATEGICZNEJ – ANALIZA SWOT	71
III. Strategia Rozwoju Gminy Frombork na lata 2016-2026	76
1. Misja Gminy Frombork	76

2. Wartości kluczowe	76
3. Wizja rozwoju Gminy Frombork.....	77
4. Interesariusze Strategii	77
5. Wartość oczekiwana przez interesariuszy	78
6. Cele strategiczne i operacyjne	86
7. Monitorowanie strategii	94
IV. SPIS TABEL, WYKRESÓW, RYSUNKÓW	98

I. Wstęp

Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Frombork na lata 2016-2026 jest planem osiągnięcia długofalowych zamierzeń Gminy Frombork. Implikuje one przejście z obecnej sytuacji do pożądanego stanu wyrażonego w wizji rozwoju.

Strategia Rozwoju to najważniejszy dokument przygotowywany przez samorząd gminny. Określa on priorytety i cele polityki rozwoju społeczno-gospodarczego prowadzonego na obszarze danej jednostki. Strategia stanowi także odpowiedź na ustawowy wymóg prowadzenia polityki rozwoju w oparciu o strategię (ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju; Dz.U. 2016 poz. 383), jak również skuteczną próbę dostosowania działalności gminy do standardów europejskich. Niniejszy dokument strategiczny stanowi również podstawę do opracowania i wdrożenia na terenie gminy projektów współfinansowanych ze środków zewnętrznych.

W Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Frombork na lata 2016-2026 Gmina otrzymała nową misję oraz wizję rozwoju. Zmieniły się również zapisy na poziomie kierunków działań i celów strategicznych.

Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Frombork na lata 2016-2026 składa się z dwóch części:

- **część 1 – diagnoza strategiczna Miasta i Gminy Frombork,**
- **część 2 – strategia rozwoju Miasta i Gminy Frombork do roku 2026.**

Pierwsza część ma na celu zobrazowanie potencjału społeczno-ekonomicznego Gminy Frombork w kontekście głównych kierunków jej rozwoju tj. mieszkalnictwa, przedsiębiorczości oraz turystyki, uwzględniając przy tym przestrzenne uwarunkowania środowiskowo-infrastrukturalne Gminy. Diagnoza strategiczna Gminy Frombork jest podstawowym punktem wyjścia do konstruowania kierunków działań, a następnie celów strategicznych i celów operacyjnych.

Druga część strategii została opracowana na podstawie wniosków z diagnozy strategicznej i zawiera konkretny plan działania Gminy Frombork do 2026 roku, w którym określone zostały następujące elementy: misja, wizja, rozwój, wartości kluczowe, cele strategiczne i operacyjne oraz sposób monitorowania realizacji niniejszej strategii z określeniem docelowych wskaźników.

Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Frombork powinna stanowić dokument bazowy, wspierać i synergicznie wpływać na realizację celów i działań sprecyzowanych w innych dokumentach planistycznych i strategicznych Gminy, wpływając na jej ożywienie gospodarcze, ekonomiczne oraz rozwój w sferze społecznej, kulturalnej i turystycznej.

Okres realizacji *Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Frombork* przyjęto na dziesięć lat (2016-2026). Należy podkreślić, że *Strategia* dla Miasta i Gminy Frombork została sformułowana w ścisłej korelacji z aktualnie obowiązującymi dokumentami o charakterze planistycznym szczebla regionalnego, krajowego i międzynarodowego.

II. Diagnoza strategiczna Gminy Frombork

1. Ogólna charakterystyka Gminy Frombork

Gmina Frombork to gmina miejsko-wiejska położona w północno-zachodniej części województwa warmińsko-mazurskiego, w powiecie braniewskim nad Zalewem Wiślanym. Geograficznie Gmina usytuowana jest w strefie nadmorskiej, w makroregionie Pobrzeża Gdańskiego.

Rysunek 1. Gmina Frombork na tle powiatu braniewskiego i województwa warmińsko-mazurskiego

Źródło: Portal Jednostek Samorządu Terytorialnego, <http://archiwum.zpp.pl/>

Powierzchnia administracyjna Gminy Frombork wynosi 125,5 km², z czego ok. 39,51% stanowią użytki rolne. Gmina sąsiaduje z następującymi jednostkami samorządu terytorialnego: Braniewo, Krynica Morska, Młynary, Płoskinia oraz Tolkmicko.

Rysunek 2. Mapa Gminy Frombork

Źródło: <http://frombork.e-mapa.net/>

W skład Gminy Frombork wchodzi Miasto Frombork oraz 11 jednostek osadniczych:

- Sołectwo Baranówka,
- Sołectwo Biedkowo,
- Sołectwo Bogdany,
- Sołectwo Drewnowo,

- Sołectwo Jędrychowo,
- Sołectwo Krzywiec,
- Sołectwo Krzyżewo,
- Sołectwo Narusa,
- Sołectwo Nowe Sadłuki,
- Sołectwo Ronin - Nowiny,
- Sołectwo Wielkie Wierzno.

Źródło: Biuletyn Informacji Publicznej Gminy Frombork, <http://frombork.samorzady.pl/>

Sieć komunikacyjna na terenie Miasta i Gminy Frombork jest dobrze rozwinięta. Przez obszar Gminy przebiegają drogi gminne, powiatowe, wojewódzkie (droga nr 504 relacji Elbląg – Braniewo – granica państwa, droga nr 505 relacji Młynary – Frombork), i droga krajowa (DK nr 22 relacji Elbląg – Kaliningrad).

2. Sytuacja demograficzna Gminy Frombork

Jednym z podstawowych czynników wpływających na rozwój jednostek samorządu terytorialnego jest sytuacja demograficzna oraz perspektywy jej zmian. Trzeba zauważyć, że przyrost liczby ludności to przyrost liczby konsumentów, a zatem wzrost zapotrzebowania na energię i jej nośniki.

Zgodnie z danymi GUS, Miasto i Gminę Frombork na koniec 2015 roku zamieszkiwało 3 726 osób, w tym 50,97% kobiet oraz 49,03% mężczyzn. W analizowanym okresie 2009-2015 liczba mieszkańców Gminy ulegała nieznacznym wahaniom. W porównaniu z rokiem bazowym (2009) w 2015 roku, liczba ludności na analizowanym obszarze wzrosła o 62 osoby, czyli o 1,69%.

Tabela 1. Struktura demograficzna Gminy Frombork

Wyszczególnienie	j.m.	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Ludność wg miejsca zameldowania/zamieszkania i płci								
ogółem	osoba	3 664	3 760	3 739	3 731	3 744	3 719	3 726
mężczyźni	osoba	1 785	1 841	1 839	1 841	1 841	1 836	1 827
udział %	%	48,72%	48,96%	49,18%	49,34%	49,17%	49,37%	49,03%
kobiety	osoba	1 879	1 919	1 900	1 890	1 903	1 883	1 899
udział %	%	51,28%	51,04%	50,82%	50,66%	50,83%	50,63%	50,97%
w miastach								
ogółem	osoba	2 432	2 482	2 464	2 458	2 475	2 437	2 446
mężczyźni	osoba	1 151	1 186	1 186	1 193	1 198	1 188	1 185
udział %	%	47,33%	47,78%	48,13%	48,54%	48,40%	48,75%	48,45%

Wyszczególnienie	j.m.	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
kobiety	osoba	1 281	1 296	1 278	1 265	1 277	1 249	1 261
udział %	%	52,67%	52,22%	51,87%	51,46%	51,60%	51,25%	51,55%
na wsi								
ogółem	osoba	1 232	1 278	1 275	1 273	1 269	1 282	1 280
mężczyźni	osoba	634	655	653	648	643	648	642
udział %	%	51,46%	51,25%	51,22%	50,90%	50,67%	50,55%	50,16%
kobiety	osoba	598	623	622	625	626	634	638
udział %	%	48,54%	48,75%	48,78%	49,10%	49,33%	49,45%	49,84%
Przyrost naturalny								
ogółem	osoba	1	1	-3	2	14	-12	-5
mężczyźni	osoba	7	3	2	4	7	-4	-1
kobiety	osoba	-6	-2	-5	-2	7	-8	-4
Saldo migracji								
ogółem	osoba	-18	0	-18	-3	-16	-12	bd

Źródło: Dane z GUS, Bank Danych Lokalnych, <http://stat.gov.pl/>

Przyrost naturalny na terenie Gminy Frombork w analizowanym okresie ulegał wahaniom (Tabela 1). W 2015 roku, wskaźnik ten przyjął wartość ujemną, co oznacza przewagę zgonów nad urodzeniami żywymi.

Równie niekorzystnie kształtowało się **saldo migracji**. W analizowanych latach (wyjątek stanowi rok 2010, gdzie wskaźnik ten osiągnął wartość 0) saldo przyjmowało wartości ujemne, co jest ważnym sygnałem i ma negatywny wpływ na przyszłe prognozy dotyczące liczby ludności. Ujemne wartości salda wskazują na przewagę liczby osób opuszczających teren Gminy nad liczbą osób do niej napływających. Saldo migracji na koniec 2014 roku wyniosło -12.

Zmienny przyrost naturalny (odnotowano zarówno wartości dodatnie, jak i ujemne), który nie rekompensuje ujemnego salda migracji, może wpłynąć negatywnie na liczbę mieszkańców Gminy Frombork w kolejnych latach. Potwierdzeniem tej sytuacji jest wykonana prognoza liczby ludności Gminy Frombork do 2026 roku na podstawie danych o liczbie ludności na terenie Gminy Frombork w latach 2009 – 2015, a także na podstawie prognozy liczby ludności na obszarze powiatu braniewskiego do 2050 r., opracowanej przez GUS. Zgodnie z prognozą, liczba mieszkańców Gminy Frombork do roku 2026 będzie spadać.

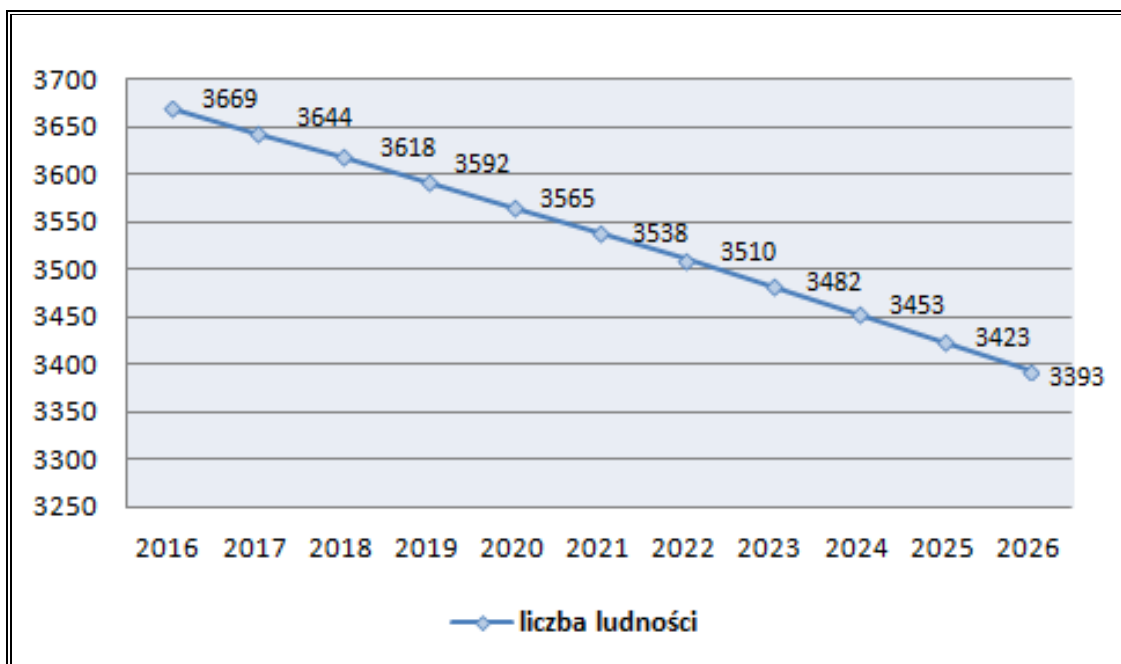

Tabela 2. Prognoza liczby ludności Gminy Frombork do 2026 r.

Wyszczególnienie	Przyrost naturalny	Saldo migracji	Liczba ludności
2016	-14	-12	3669
2017	-14	-11	3644
2018	-15	-11	3618
2019	-15	-11	3592
2020	-16	-11	3565
2021	-17	-10	3538
2022	-17	-10	3510
2023	-18	-10	3482
2024	-19	-10	3453
2025	-20	-10	3423
2026	-21	-9	3393

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Wykres 1. Prognoza liczby mieszkańców Gminy Frombork do 2026 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Efektom spadku liczby mieszkańców Gminy Frombork będzie przede wszystkim spadek dynamiki jej rozwoju poprzez:

- stagnację w rozwoju mieszkalnictwa – brak napływu nowych mieszkańców będzie miał wpływ na stagnację w rozwoju nowego budownictwa mieszkaniowego, a także wyposażenie terenów mieszkaniowych w niezbędną infrastrukturę techniczną (w tym wodno-kanalizacyjną i drogową) i społeczną (choćby poprzez zapewnienie

odpowiedniej liczby miejsc w szkołach i przedszkolach funkcjonujących na terenie Gminy lub zapewnienie odpowiedniego dostępu do kultury i rozrywki),

- stagnację w rozwoju przedsiębiorczości – brak nowych mieszkańców spowoduje spadek zapotrzebowania na usługi. Istnieje zatem duże prawdopodobieństwo, że zmniejszy się aktywność gospodarcza obecnych mieszkańców Gminy Frombork.

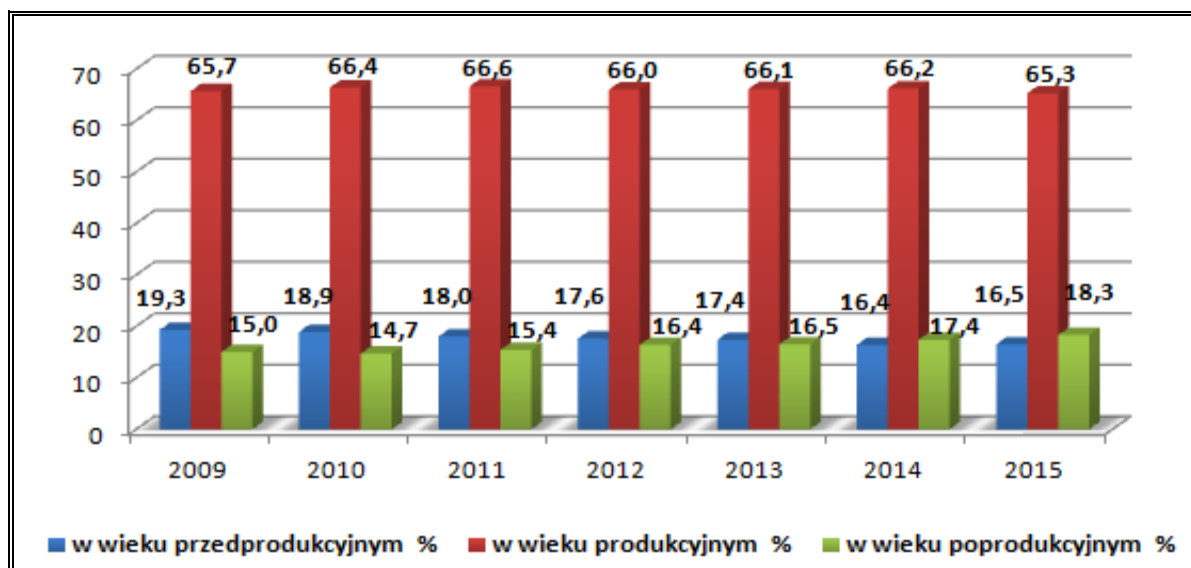
W konsekwencji, spadek liczby ludności wpłynie bezpośrednio na spadek dochodów własnych Gminy (m.in. z tytułu podatku od nieruchomości, podatku dochodowego od osób fizycznych i prawnych).

Wykres 2 przedstawia jak kształtował się **podział ludności według ekonomicznych grup wieku** w latach 2009 - 2015 na terenie Gminy Frombork.

W analizowanym okresie można zauważyć następujące tendencje:

- liczba ludności w wieku produkcyjnym na przestrzeni analizowanych lat stopniowo ulegała zmianom, w 2015 roku w stosunku do roku 2009 spadła o 0,4 p.p.
- liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym systematycznie malała do 2014 roku, co oznacza, że rodzi się coraz mniej dzieci, w 2015 roku w stosunku do roku 2009 zmalała o 2,8 p.p.;
- liczba ludności w wieku poprodukcyjnym systematycznie rosła, co świadczy o zjawisku starzenia się społeczeństwa, w latach 2009-2015 odnotowano wzrost liczebności tej grupy społecznej o 3,3 p.p.

Wykres 2. Podział ludności wg ekonomicznych grup wieku na terenie Gminy Frombork w latach 2009-2015

Źródło: Dane z GUS, Bank Danych Lokalnych, <http://stat.gov.pl/>

Analiza ludności Gminy Frombork w kontekście ekonomicznych grup wieku pozwala zauważyć, że społeczeństwo na terenie Gminy się starzeje, podobnie jak obserwuje się to w skali kraju i Europy. Zmiany zachodzące w strukturze wiekowej mieszkańców, bez podjęcia odpowiednich działań profilaktycznych, mogą pociągać za sobą następujące problemy:

- spadek zapotrzebowania na usługi przedszkolne w kolejnych latach w związku ze spadkiem liczby osób w wieku przedprodukcyjnym, a także spadek liczby uczniów uczęszczającej do szkół podstawowych i gimnazjów,
- nasilenie problemów społecznych dotyczących osoby starsze oraz wzrost wydatków Gminy w zakresie opieki społecznej.

Szczegółowy podział ludności Gminy Frombork wg wieku w 2015 roku przedstawia poniższa tabela. Najliczniejszą grupę stanowiły osoby w wieku 20-24, 25-29 oraz 55-59 lat.

Tabela 3. Struktura wiekowa mieszkańców Gminy Frombork w 2015 roku

Wyszczególnienie	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
0-4	181	101	80
5-9	167	96	71
10-14	154	83	71
15-19	192	90	102
20-24	303	146	157
25-29	303	152	151
30-34	293	153	140
35-39	287	141	146
40-44	265	134	131
45-49	229	126	103
50-54	250	121	129
55-59	299	147	152
60-64	263	123	140
65-69	211	106	105
70-74	98	39	59
75-79	110	36	74
80-84	65	21	44
85 i więcej	56	12	44

Źródło: Dane z GUS, Bank Danych Lokalnych, <http://stat.gov.pl/>

Szczegółową strukturę ludności zamieszkującą Gminę Frombork w podziale na sołectwa przedstawia poniższa Tabela 4. Najwięcej mieszkańców zamieszkuje w Mieście Fromborku oraz w sołectwach Bogdany i Biedkowo.

**Tabela 4. Liczba mieszkańców w poszczególnych sołectwach Gminy Frombork
(stan na dzień 31.12.2015 r.)**

L.p.	Nazwa sołectwa	Liczba osób zamieszkujących miejscowość
1.	Baranówka	116
2.	Biedkowo	176
3.	Bogdany	254
4.	Drewnowo	94
5.	Jędrychowo	134
6.	Krzywiec	34
7.	Krzyżewo	72
8.	Narusa	150
9.	Nowe Sadłuki	55
10.	Ronin-Nowiny	45
11.	Wielkie Wierzno	141
12.	Miasto Frombork	2 503

Źródło: Dane z Urzędu Miasta i Gminy Frombork

3. Gospodarka

3.1. Rolnictwo

Rolnictwo jest to jeden podstawowych działów gospodarki narodowej, które opiera się na wytwarzaniu produktów do bezpośredniego spożycia przez ludzi i zwierzęta. Zajmuje się, także dostarczaniem surowców dla niektórych z gałęzi przemysłu (np. sektor spożywczy, obuwniczy, chemiczny, włókienniczy).

Gospodarka rolna pełni trzy istotne funkcje:

- ekonomiczną – produkcja żywności, pasz, wytwarzanie surowców na potrzeby przemysłu i handlu;
- społeczną – zapewnienie miejsc pracy;
- przestrzenną – przekształcenie krajobrazu naturalnego w rolniczy.

Użytki rolne na terenie Gminy Frombork stanowią 39,51% jej powierzchni. Na obszarze Gminy prowadzona jest zróżnicowana działalność rolnicza w zależności od warunków naturalnych i ekonomicznych.

Tabela 5. Struktura zagospodarowania gruntów Gminy Frombork

Wyszczególnienie	J. m.	Stan na dzień 31.12.2015 r.	Udział %
użytki rolne	ha	4 959	39,51%
<i>grunty orne</i>	ha	3 530	71,19%
<i>sady</i>	ha	28	0,56%
<i>łąki:</i>	ha	562	11,33%
<i>pastwiska</i>	ha	749	15,10%
<i>pozostałe grunty</i>	ha	90	1,81%
las i grunty leśne	ha	3 399	27,08%
pozostałe grunty i nieużytki	ha	4 193	33,41%
Razem	ha	12 551	100%
Powierzchnia gminy ogółem	km²	125,5	100%

Źródło: Dane z Urzędu Miasta i Gminy we Fromborku

Biorąc pod uwagę strukturę zagospodarowania gruntów Gminy Frombork, największy udział stanowią użytki rolne – 4 959 ha, natomiast lasy i grunty leśne zajmują 3 399 ha. Wśród użytków rolnych największą powierzchnię zajmują grunty orne – 3 530 ha, a najmniejszą sady – 28 ha.

Frombork położony jest na nizinie, która ma charakter równiny. Występują tutaj dwa rodzaje gleb: gleby ciężkie, częściowo nie nadające się pod działalność rolniczą (brunatny ił pokrywowy), ale również gleby lżejsze: bielcowe i szczyrki. Mały obszar w dolnie Baudy zajmują mady rzeczne, a u podnóży zbocza Niziny Młynarskiej znajdują się gleby murszowe. 1/3 powierzchni Gminy Frombork pokryta jest lasami. Gleby w okolicach Fromborka są w części wykorzystywane rolniczo.

Źródło: Tomasz Lewicki, „Środowisko geograficzne okolic Fromborka” <http://stalker.republika.pl>

W poniższej tabeli przedstawiono strukturę gospodarstw rolnych znajdujących się na terenie Gminy.

Tabela 6. Struktura gospodarstw rolnych na terenie Gminy Frombork

Rodzaj gospodarstwa	J. m.	Stan na dzień 31.12.2015 r.
do 1 ha włącznie	szt.	5
1 – 5 ha	szt.	181
5 – 10 ha	szt.	56
10 ha i więcej	szt.	89
RAZEM	szt.	331

Źródło: Dane z Urzędu Miasta i Gminy we Fromborku

Wśród rodzaju gospodarstw pod względem powierzchni przeważają gospodarstwa 1- 5 ha – gospodarstwa małe. Stanowią one 54,69% wszystkich gospodarstw na terenie Gminy.

Największa powierzchnia gruntów rolnych przeznaczona była pod zasiew zbóż – pszenicy ozimej.

Tabela 7. Struktura zasiewów na terenie Gminy Frombork w 2010 roku

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2010
Ogółem	ha	2 292,78
zboża razem	ha	1 607,30
zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi	ha	1 583,28
pszenica ozima	ha	451,29
pszenica jara	ha	80,61
żyto	ha	304,48
jęczmień jary	ha	137,18
owies	ha	474,97
pszenżyto ozime	ha	101,32
mieszanki zbożowe jare	ha	33,42
kukurydza na ziarno	ha	0,07
ziemniaki	ha	36,60
uprawy przemysłowe	ha	0,00
rzepak i rzepik razem	ha	0,00
warzywa gruntowe	ha	2,56

Źródło: Dane z GUS (*Powszechny Spis Rolny z 2010 roku*)

Najwięcej gospodarstw rolnych hoduje trzodę chlewną (459 gospodarstw) i drób (595 gospodarstw rolnych). Natomiast pod względem liczby zwierząt gospodarskich sytuacja wygląda podobnie - zdecydowaną przewagę w hodowli wykazuje drób ogółem – 62 170 sztuk, a następnie trzoda chlewna razem – 18 911 sztuk.

Tabela 8. Struktura hodowli zwierząt gospodarskich na terenie Gminy Frombork w 2010 roku

Wyszczególnienie	Liczba gospodarstw [szt.]	Liczba zwierząt gospodarskich [szt.]
bydło razem	29	629
bydło krowy	25	309
trzoda chlewna razem	20	251
trzoda chlewna lochy	9	18
konie	5	59
drób ogółem razem	49	2971

Wyszczególnienie	Liczba gospodarstw [szt.]	Liczba zwierząt gospodarskich [szt.]
drób ogółem drób kurzy	46	2851

Źródło: Dane z GUS (*Powszechny Spis Rolny z 2010 roku*)

Reasumując, duże rozdrobnienie powierzchni uprawnej powoduje, że na terenie Gminy Frombork dominują gospodarstwa małe. Potencjałem Gminy jest posiadanie walorów przyrodniczych, które stwarzają dobre warunki do rozwoju rolnictwa, w tym rolnictwa ekologicznego oraz do sprzedawania plonów w celach gospodarczych.

3.2. Pozarolnicza działalność gospodarcza

Na obszarze przedmiotowej jednostki samorządu terytorialnego według danych GUS, na koniec 2015 r. działały 284 podmioty gospodarcze, z czego 16 w sektorze publicznym, natomiast 268 w sektorze prywatnym.

W latach 2009-2015 liczba podmiotów gospodarczych ogółem na terenie Gminy Frombork wzrosła, o 13 (tj. o 4,80%). Wśród podmiotów sektora prywatnego największy udział stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą – w 2015 roku stanowiły one 94,47% podmiotów w sektorze prywatnym.

Tabela 9. Struktura działalności gospodarczej według sektorów w Gminie Frombork w latach 2009 – 2014

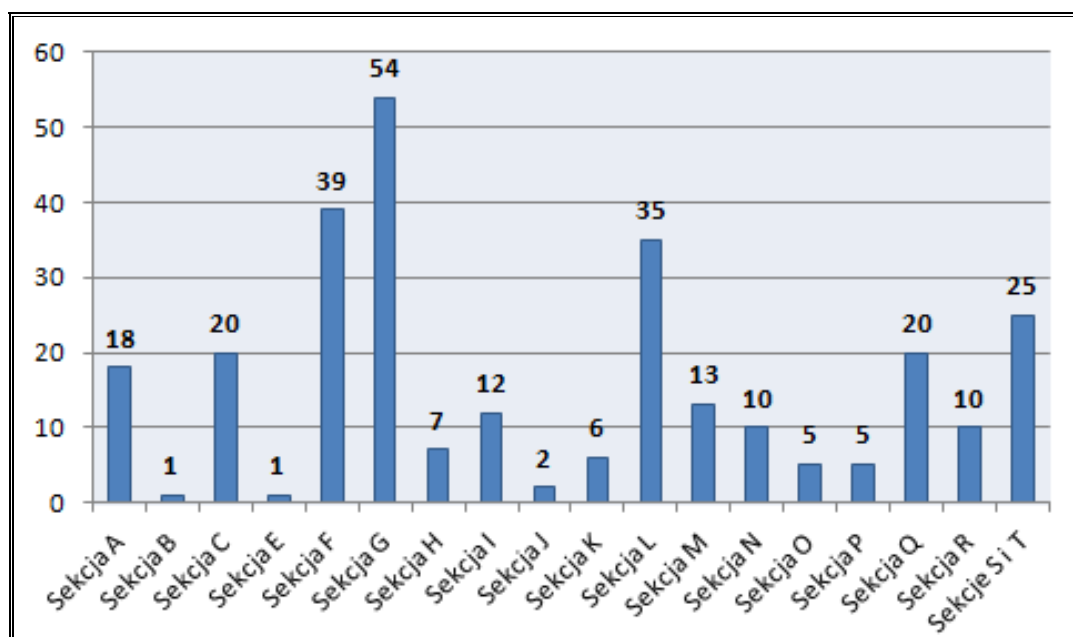
Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
podmioty gospodarki narodowej ogółem	271	280	261	263	271	281	284
Sektor publiczny							
sektor publiczny - ogółem	18	18	17	17	17	16	16
państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego	9	8	7	7	7	7	7
Spółki handlowe	0	1	1	1	1	1	1
Sektor prywatny							
sektor prywatny - ogółem	253	262	244	246	254	265	268
osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	191	198	182	181	183	189	189
spółki handlowe	8	8	8	9	11	16	17
spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	1	2	2	2	2	2	2
spółdzielnie	1	1	1	1	1	1	1
fundacje	2	2	2	2	2	2	2

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
stowarzyszenia i organizacje społeczne	13	13	13	12	12	14	15

Źródło: Dane z GUS

Zgodnie z Wykresem 3, prywatna działalność gospodarcza prowadzona na terenie Gminy Frombork koncentruje się głównie na: handlu hurtowym i detalicznym, budownictwie oraz działalności związanej z obsługą rynku nieruchomości.

Wykres 3. Struktura działalności gospodarczej na terenie Gminy Frombork w 2015 r. wg sekcji PKD 2007

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS

Legenda:

Sekcja	Działalność
A	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo
C	Przetwórstwo przemysłowe
E	Dostawa Wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją
F	Budownictwo
G	Handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle
H	Transport i gospodarka magazynowa
I	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi
J	Informacja i komunikacja
K	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa
L	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości

Sekcja	Działalność
M	Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna
N	Działalność w zakresie usług administrowania i działalności wspierająca
O	Administracja publiczna i obrona narodowa, obowiązkowe ubezpieczenia społeczne
P	Edukacja
Q	Opieka zdrowotna i pomoc społeczna
R	Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją
S i T	Pozostała działalność usługowa, Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby

Gmina Frombork sprzyja także rozwojowi przedsiębiorczości oferując tereny inwestycyjne przeznaczone dla prowadzenia działalności produkcyjnej, składowej i magazynowej. Obszary te znajdują się w następujących miejscowościach:

- Bogdany – pow. 5,9613 ha;
- Narusa – pow. 5,8199 ha;
- Krzywiec – pow. 2,1836 ha;
- Nowe Sadłuki – pow. 6,3848 ha;
- Drewnowo – pow. 4,2502 ha;
- Biedkowo-Osada – pow. 4,8345 ha;
- Baranówka – pow. 4,5875 ha.

Źródło: Dane z Urzędu Miasta i Gminy Frombork

Obecność uzbrojonych takich terenów pod inwestycje jest niezwykle ważna dla rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy Frombork, a także jej atrakcyjności dla inwestorów i potencjalnych mieszkańców.

3.3. Turystyka

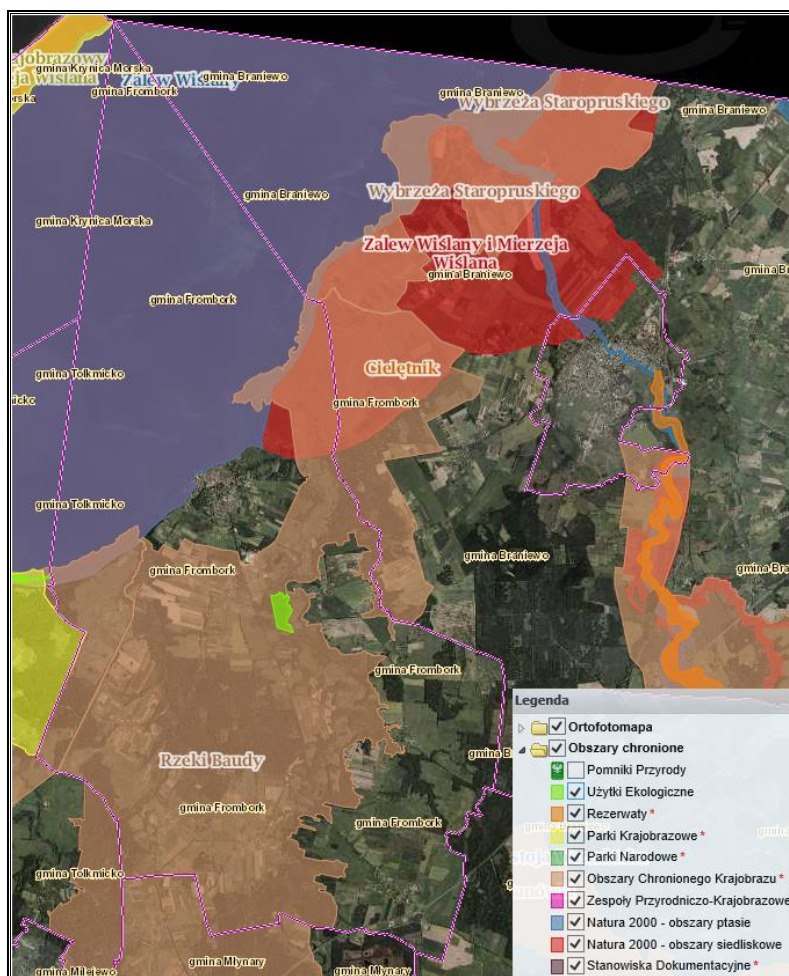
Czynnikami warunkującymi konkurencyjność regionu obok atrakcyjnej lokalizacji jest stan środowiska przyrodniczego oraz jego atrakcyjność turystyczna. Czynniki te wpływają na jakość życia mieszkańców gminy oraz napływ podmiotów gospodarczych i kapitału spoza regionu.

WALORY PRZYRODNICZO-KRAJOBRAZOWE

Gmina Frombork wyróżnia się przede wszystkim swoim nadmorskim położeniem. Geograficznie znajduje się w obrębie makroregionu Pobrzeża Gdańskiego i mezoregionach: Równina Warmińska (część środka, południa i wschodnia Gminy), Wybrzeże Staropruskie (część północna Gminy) oraz Wysoczyzna Elbląska (część zachodnia Gminy). W związku z tym, Gmina charakteryzuje się zróżnicowanym ukształtowaniem terenu. Wysoczyzna Elbląska pod względem geologicznym to kępa morenowa o falistym terenie, z dużymi różnicami wysokości. Równina Warmińska, jak sama nazwa wskazuje jest obszarem głównie równinnym, częściowo zbudowanym z iłów polodowcowych. Wybrzeże Staropruskie również charakteryzuje się terenem równinnym i ciągnie się wzdłuż Zalewu Wiślanego od Fromborka po ujście Pregoty.

Wysokie walory przyrodnicze Gminy zapewnia obecność wielu obszarowych form ochrony przyrody: Obszar Chronionego Krajobrazu Rzeki Baudy, obszar Natura 2000 Zalew Wiślany (PLB280010) oraz obszar Natura 2000 Zalew Wiślany i Mierzeja Wiślana (PLH28007).

Rysunek 3. Lokalizacja obszarowych form ochrony przyrody na terenie Gminy Frombork

Źródło: Geoserwis GDOŚ, <http://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/>

- **Obszar Chronionego Krajobrazu Rzeki Baudy**

Obszar chronionego krajobrazu obejmuje tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowych ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb dotyczących turystyki, czy wypoczynku. Obszary te pełnią również funkcję korytarzy ekologicznych. Obszar Chronionego Krajobrazu Rzeki Baudy wynosi 16 667,8 ha i obejmuje strefę przyrzecza i środkowego i dolnego odcinka biegu rzeki. Ma on charakter typowo rolniczo-leśnego krajobrazu, a pas trzciny nad Zalewem Wiślanym jest ostoją lęgową ptactwa wodnego.

Źródło: <http://www.maptur.pl/>

- **Obszar Natura 2000 (ptasi) Zalew Wiślany (PLB280010)**

Obszar ten obejmuje polską część płytkiego zalewu przymorskiego o wodzie słonawej, odciętego od Bałtyku Mierzeją Wiślaną. Zalew ten łączy się z Bałtykiem wąskim kanałem usytuowanym w rosyjskiej części zbiornika. Do części zalewu po polskiej stronie, uchodzi szereg rzek: m.in. od zachodu – kilka ramion Wisły (z największym Nogatem), od wschodu i południa - rzeki Elbląg, Bauda i Pasłęka (płynące z obszarów wysoczyznowych). Brzeg zalewu porośnięty jest przez pasy rozciągających się szuwarów. Najważniejsze obszary lęgowe ptaków znajdują się w Zatoce Elbląskiej i w rejonie ujścia Pasłęki. Ptaki nieęgowe występują w strefie przybrzeżnej rozciągającej się od Przebrna do ujścia rzeczki Cieplicówki, a także Zatoka Elbląska oraz strefa przybrzeżna w okolicy ujścia Pasłęki. Na obszarze tym występuje co najmniej 27 gatunków ptaków o randze europejskiej z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej oraz co najmniej 9 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi (PCK). W okresie lęgowym można na tych terenach spotkać hełmiatkę, ohara, czaplę siwą. Ponadto występuje tu ok. 10 000 par kormorana z pobliskiej kolonii lęgowej.

Źródło: <http://obszary.natura2000.org.pl/>

- **Obszar Natura 2000 (siedliskowy) Zalew Wiślany i Mierzeja Wiślana (PLH28007)**

Ostoją znajduje obejmuje tereny Zalewu Wiślanego wraz z Mierzeją Wiślaną oddzielającą go od Bałtyku oraz wąskim pasem lądu. Zalew jest płytkim zbiornikiem, do którego uchodzi wiele rzek. Na terenie Mierzei Wiślanej występują dobrze wykształcone pasy wydm białych i szarych - siedlisk ważnych w skali Europy. Flora ostoi wyróżnia się występowaniem wielu roślin naczyniowych rzadkich i zagrożonych w Polsce. Ponadto, na terenie tego obszaru występuje jedno z największych stanowisk mikołajka nadmorskiego na polskim wybrzeżu, a także jedno z niewielu w Polsce stanowisk grzybieńczyka wodnego i duża populacja salwini pływającej. Spośród roślin cennych z europejskiego punktu widzenia rośnie tu Inica wonna. Zalew Wiślany jest miejscem bytowania sześciu gatunków ryb m.in. parposza, różanki i dwóch gatunków minogów. Na obszarze tym występuje również wiele gatunków ptaków wodno – błotnych oraz foki szare.

Źródło: <http://obszary.natura2000.org.pl/>

- **Użytek ekologiczny – skarpy**

Użytki ekologiczne to wg definicji ustawowej „zasługujące na ochronę pozostałości ekosystemów mających znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej – naturalne zbiorniki wodne, śródpolne i śródleśne oczka wodne, kępy drzew i krzewów, bagna, torfowiska, wydmy, płaty nieużytkowej roślinności, starorzecza, wychodnie skalne, skarpy, kamieńce, siedliska przyrodnicze oraz stanowiska rzadkich lub chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów, ich ostoje oraz miejsca rozmnażania lub miejsca sezonowego przebywania.” Użytek ekologiczny – skarpy, znajdujący się na terenie Gminy Frombork stanowi powierzchnię 0,28 km² i leży w Nadleśnictwie Frombork.

Źródło: <http://www.kp.org.pl/pdf>

- **Pomniki przyrody**

Do pomników przyrody zaliczamy pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupiska, mające szczególną wartość przyrodniczą, naukową, kulturową, historyczną lub krajobrazową, a także odznaczają się indywidualnymi cechami wyróżniającymi je wśród innych tworów. Na terenie Gminy Frombork znajdują się 23 pomniki przyrody.

WALORY TURYSTYCZNE

Miasto i Gmina Frombork wyróżnia się bogatymi walorami historycznymi, które zapewniają duży potencjał turystyczny. Frombork zwany jest Klejnotem Warmii, a także Grodem Kopernika. Polski astronom Mikołaj Kopernik spędził tutaj ponad 30 lat swojego życia i został pochowany we fromborskiej katedrze. Wiele fromborskich atrakcji turystycznych związanych jest właśnie z jego działalnością.

Będąc w Gminie Frombork warto zobaczyć:

- Zespół Wzgórza Katedralnego:
  - Bazylika Archikatedralna p.w. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny i św. Andrzeja Apostoła, wzniesiona w lata 1329-1388;
  - Grób Mikołaja Kopernika;
  - Dawny Pałac Biskupi – budowla gotycko – barokowa, zbudowana ok. 1350 roku. Obecnie mieści się tutaj Główna sala ekspozycyjna Muzeum Kopernika;
  - Dzwonnica zwaną wieżą Radziejowskiego wzniesiona na przełomie XVI i XVII o wysokości 70 m;
  - Planetarium w przyziemiu Wieży Radziejowskiej;
  - Wieża Kopernika – najstarszy element fortyfikacji wzgórza katedralnego, zbudowana w 1400 r.;
- Szpital św. Ducha – zespół zabudowań wraz z Kaplicą św. Anny z końca XV w.;

- Wieża Wodna – zbudowana w 1571 roku wieża wodociągowa zwana wieżą wodną;
- Park astronomiczny – 2 km od Fromborka w kierunku miejscowości Ronin – Nowiny;
- Cmentarz Kanoników Warmińskiej Kapituły Katedralnej założony w 1908 roku;
- Zalew Wiślany:
  - możliwość rozwoju żeglugi śródlądowej Frombork-Piaski, Frombork–Krynica Morska;
  - możliwość stworzenia zaplecza wodniackiego: kajaki, rowery wodne, skutery;
  - malownicze tereny wokół miasta dobre na piesze, czy rowerowe wycieczki;
  - port pasażerski i port rybacki z uprawnieniami międzynarodowego przejścia granicznego;
- Rynek miejski – odnowiony plac nawiązujący do Układu Słonecznego we Fromborku z pomnikiem Mikołaja Kopernika;

Atrakcyjność turystyczna Gminy wiąże się również z jej znaczeniem uzdrowiskowym. Na terenie Fromborka udokumentowane zostały zasoby naturalne wód mineralnych i termalnych nadających się do wykorzystania w balneologii (medycyna uzdrowiskowa wykorzystująca lecznicze właściwości wód podziemnych i borowin). Występują tutaj także korzystne warunki mikroklimatyczne wynikające z walorów przyrodniczych (bliskość Morza Bałtyckiego) oraz z faktu braku obiektów przemysłowych zanieczyszczających środowisko. Miasto Frombork oraz sołectwa Bogdany i Ronin oficjalnie uzyskały status obszaru ochrony uzdrowiskowej. W związku z powyższym, w Gminie istnieją doskonałe warunki dla rozwoju usług uzdrowiskowych. Posiadanie przez Gminę statusu uzdrowiska znacznie zwiększa jej potencjał turystyczny.

Źródło: <http://frombork.pl/>, Urząd Miasta i Gminy Frombork

Szlaki turystyczne

Szlaki turystyczne umożliwiają poznawanie miejsc interesujących pod względem przyrodniczym i historycznym oraz aktywny wypoczynek. Przez teren Gminy przebiegają szlaki turystyczne, które zostały wytyczone w taki sposób, aby poruszający się po nich turyści, mogli zobaczyć jak najwięcej ciekawych miejsc oraz zabytków. Przez teren Miasta i Gminy Frombork przebiegają następujące szlaki:

- Szlak Kopernikowski – szlak turystyczny biegnący głównie przez miejsca, w których żył i pracował polski astronom Mikołaj Kopernik;
- Wschodni szlak rowerowy GREEN VELO – jest to wschodni szlak rowerowy, tworzący spójną trasę rowerową, przebiegająca przez pięć województw Polski wschodniej. Trasa szlaku w województwie warmińsko-mazurskim to: Elbląg – Frombork – Braniewo – Pieniężno – Górowo Iławieckie – Lidzbark Warmiński – Bartoszyce – Węgorzewo – Gołdap;

- Transgraniczny szlak rowerowy R64 – prowadzi wokół Zalewu Wiślanego. Trasa szlaku to: Piaski – Krynica Morska – Sztutowo – Nowakowo- Elbląg – Łęcze – Suchacz – Kadyny – Tolkmicko – Chojnowo – Krzyżewo – Frombork – Nowa Pasłęka – Braniewo;
- Międzynarodowy szlak rowerowy R1 – prowadzi z zachodu na północ Europy. Jego początek ma miejsce we Francji. W Polsce przebiega przez następujące miasta: Kostrzyn nad Odrą - Ośno Lubuskie – Sulęcín – Międzyrzecz – Międzychód – Drezdenko – Krzyż Wilkp. – Wieleń – Trzcianka – Piła – Wyrzysk – Mrocza – Koronowo – Chełmno – Grudziądz – Kwidzyń – Sztum – Elbląg – Tolkmicko – Frombork – Braniewo – Gronowo.

Źródło: <http://www.frombork.pl/>

Wysoki potencjał turystyczny Miasta i Gminy Frombork nie jest obecnie w pełni wykorzystany. W kolejnych latach powinny zostać przeprowadzone działania związane z rozwojem tej gałęzi gospodarki. Istotną kwestią jest również odpowiednia promocja Gminy oraz pełna informacja o jej walorach turystycznych.

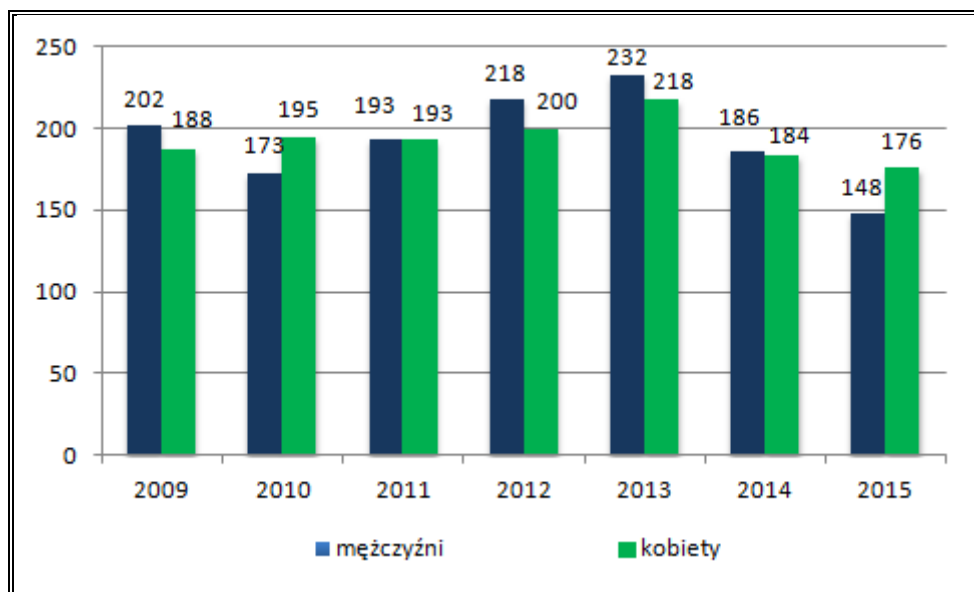
3.4. Rynek pracy i bezrobocie

W Gminie Frombork, od 2013 roku zaobserwowano spadek liczby osób bezrobotnych. W latach 2009 - 2015 liczba osób bezrobotnych ulegała wahaniom i ostatecznie zmalała w stosunku do roku bazowego o 66 osób (16,92%). Najwyższą wartość wskaźnik przyjął w 2013 roku (450 osób), następnie w przeciągu roku spadł o 80 osób, czyli 17,78%. Strukturę osób pracujących i bezrobotnych na terenie Gminy przedstawia poniższa tabela.

Tabela 10. Struktura osób pracujących i bezrobocia na terenie Gminy Frombork

Wyszczególnienie	J. m.	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Bezrobotni zarejestrowani wg płci								
ogółem	osoba	390	368	386	418	450	370	324
mężczyźni	osoba	202	173	193	218	232	186	148
kobiety	osoba	188	195	193	200	218	184	176
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym								
ogółem	%	16,2	14,7	15,5	17,0	18,2	15,0	13,3
mężczyźni	%	16,0	13,1	14,5	16,5	17,7	14,3	11,6
kobiety	%	16,4	16,6	16,7	17,5	18,8	15,9	15,3
Pracujący wg płci w gminie								
ogółem	osoba	506	505	519	512	533	527	bd
mężczyźni	osoba	164	156	176	182	179	177	bd
kobiety	osoba	342	349	343	330	354	350	bd

Źródło: Dane z GUS

Wykres 4. Bezrobocie na terenie Gminy Frombork w 2015 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS

Długotrwały brak pracy jest przyczyną rozwoju wielu bardzo niepokojących zjawisk społecznych (tj. patologia, przestępczość czy uzależnienie od alkoholu), a także czynnikiem skutecznie ograniczającym popyt wewnętrzny. Zjawiska te mogą doprowadzić do pogorszenia wizerunku, atrakcyjności osiedleńczej i inwestycyjnej Gminy oraz do wzrostu wydatków Gminy Frombork na pomoc społeczną przeznaczonych na likwidację lub minimalizację tych zjawisk.

Chcąc zmniejszać poziom bezrobocia, należałoby skutecznie pozyskiwać nowych inwestorów, a także stwarzać odpowiednie warunki do prowadzenia działalności gospodarczej na terenie Gminy m.in. poprzez tworzenie odpowiedniego systemu zachęt dla nowych przedsiębiorców lub poprzez wyznaczanie odpowiednich terenów inwestycyjnych.

Utrzymywanie się wysokiego poziomu bezrobocia, a co za tym idzie ubóstwa na terenie Gminy Frombork świadczy o występowaniu problemu degradacji społecznej. W związku z tym, wskazane jest przeprowadzenie procesu rewitalizacji na obszarach gdzie zidentyfikowany został stan kryzysowy. Głównym celem działań rewitalizacyjnych jest przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu mieszkańców poprzez zwiększenie lokalnych inicjatyw społecznych i gospodarczych, co wpłynie również na poprawę jakości życia mieszkańców. W ramach rewitalizacji warto zaplanować także działania zmierzające do poprawy stanu infrastruktury społecznej tj. dróg, świetlic wiejskich i innych budynków użyteczności publicznej, a także doposażyć ww. budynki w niezbędny sprzęt do prowadzenia zajęć aktywizujących. Kompleksowa rewitalizacja przyczyni się również do odnowy przestrzeni Gminy (utworzenie miejsc rekreacji, parków), co wpłynie na poprawę jej walorów estetycznych i przyczyni się do uporządkowania przestrzeni publicznej.

4. Usługi publiczne na terenie Gminy Frombork

4.1. Usługi społeczne

Jednym z czynników warunkujących atrakcyjność osiedleńczą jest dostępność usług społecznych. Podczas wyboru nowego miejsca zamieszkania brane są pod uwagę przede wszystkim: dostęp do oświaty oraz jakość oferty edukacyjnej, oferta kulturalna, baza sportowo - rekreacyjna, dostęp do opieki zdrowotnej, a także poziom bezpieczeństwa publicznego. Od stanu infrastruktury społecznej zależy także jakość życia obecnych mieszkańców Gminy i ich szanse rozwoju.

4.1.1. Oświata i nauka

Na terenie Gminy Frombork funkcjonują następujące placówki oświatowe:

- Przedszkole „Gwiazdkowe Wzgórze” w Zespole Szkół we Fromborku Osiedle Słoneczne 16;
- Szkoła Podstawowa im. Mikołaja Kopernika w Zespole Szkół we Fromborku ul. Katedralna 9;
- Gimnazjum im. Parlamentu Europejskiego w Zespole Szkół we Fromborku ul. Katedralna 9;

PRZEDSZKOLA

Na terenie Gminy funkcjonuje jedno przedszkole posiadające status publicznego – Przedszkole „Gwiazdkowe Wzgórze”. Placówka ta mieści się w Zespole Szkół we Fromborku. W 2014 r. uczęszczało do tej placówki łącznie 90 dzieci. Wszystkie dzieci z terenu Gminy mają zapewniony darmowy dostęp do opieki przedszkolnej.

Tabela 11. Wykaz przedszkoli na terenie Gminy Frombork (stan na 31.12.2015 r.)

Przedszkola / Oddziały przedszkolne				
Nazwa placówki (adres)	Liczba dzieci	Pracownicy pedagogiczni (w etatach)	Pracownicy obsługi (w etatach)	Rodzaj placówki (publiczna / niepubliczna)
Przedszkole „Gwiazdkowe Wzgórze” w Zespole Szkół we Fromborku Osiedle Słoneczne 16	90	6,38	5	publiczna

Źródło: Dane z Urzędu Miasta i Gminy Frombork

Dzięki placówce, Gmina zapewnia rodzinom dzieci (zwłaszcza młodym matkom) możliwość podjęcia lub kontynuacji pracy po powrocie z urlopu wychowawczego zwiększając tym samym ich szanse na rynku pracy. W placówce zapewniony jest dostęp do wykwalifikowanej

kadry, a także oferowana jest bogata oferta spędzania czasu dla dzieci, w tym: gry i zabawy dydaktyczne, zajęcia plastyczne, zabawy taneczne i ruchowe, naukę samodzielności, pobyt na świeżym powietrzu.

SZKOŁY PODSTAWOWE

Na terenie Gminy funkcjonuje jedna Szkoła Podstawa, która posiada statut szkoły publicznej. Stanowi ona pierwszy etap zorganizowanej edukacji. W 2015 uczęszczało do niej 154 uczniów.

Tabela 12. Wykaz szkół podstawowych na terenie Gminy Frombork (stan na 31.12.2015 r.)

Szkoły podstawowe				
Nazwa placówki (adres)	Liczba dzieci	Pracownicy pedagogiczni (w etatach)	Pracownicy obsługi (w etatach)	Rodzaj placówki (publiczna / niepubliczna)
Szkoła Podstawowa im. Mikołaja Kopernika w Zespole Szkół we Fromborku ul. Katedralna 9	154	15,62	9	publiczna

Źródło: Dane z Urzędu Miasta i Gminy Frombork

Kształcenie ogólne w szkole podstawowej tworzy fundament wykształcenia. Szkoła łagodnie wprowadza uczniów w świat wiedzy dbając o ich harmonijny rozwój intelektualny, etyczny, emocjonalny, społeczny i fizyczny.

Wyniki testu 6-klasistów w 2015 roku dla przeciętnego ucznia klasy VI w Gminie Frombork kształtowały się na poziomie średnio 69% i poprawił się względem średniej z poprzedniego roku.

Tabela 13. Wyniki sprawdzianu 6-klasistów w Gminie Frombork

Wyszczególnienie	2014	2015
Wynik ogólny testów 6 – klasistów	23,5 pkt (59%)	69%

Źródło: Dane z Urzędu Miasta i Gminy Frombork

W poniższej tabeli przedstawione zostały najbardziej aktualne wyniki z 2016 roku i w porównaniu z wynikami osiąganymi przez uczniów w całym województwie. Wyniki dzieci ze Szkoły Podstawowej we Fromborku kształtowały się poniżej wartości średniej województwa.

Tabela 14. Rozkład wyników sprawdzianu 6-klasistów na terenie Gminy Frombork i województwa warmińsko - mazurskiego [%]

Wyszczególnienie	Język polski i matematyka		
	Liczebność	Średnia	Odchylenie standardowe
Gmina Frombork	22	52%	19%
Województwo warmińsko mazurskie	12 684	60%	20%
	Język polski		
	Liczebność	Średnia	Odchylenie standardowe
Gmina Frombork	22	63%	18%
Województwo warmińsko mazurskie	12 684	69%	17%
	matematyka		
	Liczebność	Średnia	Odchylenie standardowe
Gmina Frombork	22	40%	28%
Województwo warmińsko mazurskie	12 684	51%	27%

Źródło: Dane OKE Łomża

PUBLICZNE GIMNAZJUM

Na terenie Gminy zlokalizowane jest jedno publiczne gimnazjum. Znajduje się ono w mieście Frombork. Na koniec 2015 roku do szkół tych uczęszczało 80 uczniów.

Tabela 15. Charakterystyka gimnazjum zlokalizowanego na terenie Gminy Frombork (stan na 31.12.2015 r.)

Gimnazja				
Nazwa placówki (adres)	Liczba dzieci	Pracownicy pedagogiczni (w etatach)	Pracownicy obsługi (w etatach)	Rodzaj placówki (publiczna/niepubliczna)
Gimnazjum im. Parlamentu Europejskiego w Zespole Szkół we Fromborku ul. Katedralna 9	80	9,35	0	publiczna

Źródło: Informacje z Urzędu Miasta i Gminy Frombork

Liczba godzin lekcyjnych w Gimnazjum w ramach danego przedmiotu jest dostosowana do profilu danej klasy. Ponadto, uczniowie mogą uczestniczyć w kołach zainteresowań prowadzonych przez placówkę oraz brać udział w różnorodnych konkursach. Angażują się również w wiele inicjatyw szkolnych, dzięki czemu rozwijają swoje umiejętności

organizatorskie. Szkoła posiadają rozbudowaną bazę dydaktyczną, która stwarza możliwość wszechstronnego rozwijania uzdolnień i zainteresowań młodzieży.

Uczniowie III klas gimnazjum w latach 2014 i 2015 przystąpili do obowiązkowego testu gimnazjalnego. Jego wyniki w Gminie Frombork na tle wyników ogólnopolskich oraz dla województwa warmińsko-mazurskiego przedstawia Tabela 16.

Tabela 16. Wyniki testów gimnazjalnych w Gminie Frombork w latach 2014 i 2015 [%]

Wyszczególnienie		Rok 2014			Rok 2015		
		Miasto i Gmina Frombork	woj.	kraj	Miasto i Gmina Frombork	woj.	kraj
Część humanistyczna	j. polski	63,2%	64,3%	68%	59%	60%	62%
	historia, WOS	58,2%	57,6%	59%	63%	63%	64%
Część matematyczno - przyrodnicza	matematyka	45,8%	44,4%	47%	54%	46%	48%
	przedmioty przyrodnicze	54,5%	50,1%	52%	47%	49%	50%
Język angielski	podstawa	80,7%	62,3%	67%	60%	63%	67%
	rozszerzenie	65,5%	43%	46%	38%	46%	48%
Język niemiecki	podstawa	46,0%	51,1%	54%	46%	54%	57%
	rozszerzony	38,8%	39,5%	39%	18%	41%	41%

Źródło: Dane Urząd Miasta i Gminy Frombork

Analizując średnie wyniki testów uczniów III klas szkół gimnazjalnych z terenu Gminy należy zauważyć, że zarówno w 2015, jak i w 2014 roku, wyniki uczniów z Publicznego Gimnazjum we Fromborku kształtowały się również, ale na ogół były zbliżone do wyników osiągniętych na tle województwa i kraju.

4.1.2. Ochrona zdrowia

Istotnym elementem infrastruktury społecznej jest system ochrony zdrowia. Jego poziom w sposób znaczący wiąże się z jakością wykonywanej pracy przez mieszkańców oraz wpływa na wydatki budżetu. Dostęp do infrastruktury ochrony zdrowia zależy przede wszystkim od liczby instytucji świadczących usługi zdrowotne, ich rozmieszczenia oraz kosztów usług.

Opieką zdrowotną w Gminie Frombork zajmuje się Przychodnia Rejonowa we Fromborku (Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej), znajdująca się na ul. Młynarskiej 4 oraz Samodzielny Publiczny Specjalistyczny Psychiatryczny Zespół Opieki Zdrowotnej, znajdujący się przy ul. Sanatoryjnej 1.

Ponadto, na terenie Miasta działa również Apteka Królewiecka z Braniewa oferująca w swym asortymencie leki, kosmetyki, zioła, środki higieniczne i pozostałe akcesoria.

4.1.3. Sport i rekreacja

Zadania mające na celu promowanie kultury fizycznej wśród dzieci, młodzieży i dorosłych realizują następujące kluby sportowe:

- **Międzyzakładowy Ludowy Klub Sportowy Zalew**
- **Morski Klub Żeglarski DAL**

Bazę sportową stanowią Stadion miejski przy ul. Młynarskiej 32 we Fromborku i Boisko do piłki nożnej przy ul. Sanatoryjnej we Fromborku oraz basen kąpielowy odkryty (ul. Braniewskiego).

Źródło: <http://frombork.pl>

4.1.4. Kultura

Głównym podmiotem, który realizuje zadania z zakresu kultury na terenie Gminy Frombork jest **Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury we Fromborku**, którego podstawowym celem działalności jest współtworzenie kultury z lokalnymi aktywistami oraz rozwijanie pasji i umiejętności mieszkańców Gminy. Placówce podlegają również 3 świetlice Wielkie Wierzno, Narusa, Jędrychowo. MGOK umożliwia dzieciom, młodzieży i dorosłym uczestniczenie w poszczególnych zajęciach. Organizuje również uroczystości, imprezy o wieloletniej tradycji i zajęcia kulturalne, integrując środowisko lokalne. W czasie wakacji prowadzone są zajęcia dla dzieci dla zagospodarowania ich wolnego czasu oraz aktywnego i ciekawego spędzania go w gronie znajomych oraz rozwijających ich zainteresowania.

Na terenie Gminy funkcje kulturalne realizuje również Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy Frombork zaopatrzona w bogaty, corocznie uzupełniany księgozbiór, posiadająca również stanowiska komputerowe z dostępem do Internetu.

Ważnym elementem kulturalnym na terenie Gminy Frombork jest obecność Muzeum Mikołaja Kopernika, gdzie m.in. znajdują się instrumenty astronomiczne pochodzące z czasów Mikołaja Kopernika (ale nie tylko) oraz ekspozycje czasowe. W Muzeum znajduje się również ekspozycja zabytkowego wnętrza pt. „Gabinet uczonego doby renesansu” stworzona na wzór pracowni Mikołaja Kopernika. Pozostałe obiekty, które znajdują się w Muzeum to: Pałac Biskupi, Katedra, Dzwonnica, Wieża Kopernika, Planetarium Obserwatorium i Szpital Św. Ducha.

Źródło: <http://www.frombork.pl>

Głównymi imprezami kulturalnymi i sportowymi, które odbywają się cyklicznie na terenie Gminy Frombork są: Dni Fromborka, Regaty żeglarskie, Marszobiegi, Dożynki Gminne, Jarmark wielkanocny, Wigilia dla mieszkańców, Spotkanie sylwestrowe, Turniej Brydża Sportowego, Dzień Działkowca.

Ponadto, na jej terenie funkcjonują również organizacje i stowarzyszenia, które działają na rzecz społeczności. Należą do nich:

- Fundacja im. Mikołaja Kopernika we Fromborku;
- Klub Sportowy „Zalew” Frombork;
- Ochotnicza Straż Pożarna we Fromborku;
- Ochotnicza Straż Pożarna w Wielkim Wierźnie;
- Ochotnicza Straż Pożarna w Jędrychowie;
- Stowarzyszenie wsi Wielkie Wierzno;
- Uczniowski Klub Sportowy „Orlik”;
- Stowarzyszenie Klub Abstynenta „Feniks” we Fromborku;
- Towarzystwo Przyjaciół Planetarium i Obserwatorium „Pulsar”;
- Oddział Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego im. Marcina Kromera we Fromborku;
- Stowarzyszenie Przyjaciół Gimnazjum we Fromborku;
- Lokalna Grupa Rybacka „Zalew Wiślany”;
- Fromborski Fundusz Stypendialny;
- Ogólnopolskie Stowarzyszenie Centrum Rozwoju Ekonomicznego „Warmia”;
- Towarzystwo Miłośników Fromborka;
- Lokalna Grupa Działania „Partnerstwo Północnej Warmii i Wysoczyzny Elbląskiej”;
- Stowarzyszenie „Nasze Krzyżewo”;
- Oddział Rejonowego Polskiego Związku Emerytów, Rencistów i Inwalidów Zarząd Rejonowy z siedzibą w Braniewie, koło we Fromborku.

Źródło: Dane z Urzędu Miasta i Gminy we Fromborku

4.1.5. Pomoc społeczna

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Wspiera ich w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. Zadaniem pomocy społecznej jest także zapobieganie trudnym sytuacjom życiowym przez podejmowanie działań zmierzających do usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem.

Jednostką organizacyjną w zakresie pomocy społecznej dla mieszkańców Gminy Frombork jest **Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej**, który realizuje zadania własne i zlecone zgodnie z zapisami ustawy o pomocy społecznej.

MGOPS we Fromborku realizuje szeroki zakres zadań, wynikających z następujących przepisów:

- ustawy o pomocy społecznej;
- rozporządzenie w sprawie zweryfikowanych kryteriów dochodowych oraz kwot świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej;
- rozporządzenie w sprawie rodzinnego wywiadu środowiskowego;
- ustawy o ustanowieniu programu wieloletniego "Pomoc państwa w zakresie dożywiania".

Ze świadczeń MGOPS w 2015 roku korzystało 379 osób, z tego 119 z powodu ubóstwa, 161 z powodu bezrobocia, 74 z powodu niepełnosprawności oraz 72 z powodu długotrwałej choroby. 25 osób skorzystało także z pomocy z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego. W porównaniu do roku 2012, łączna liczba osób korzystających z pomocy Ośrodka spadła o 77. Należy zauważyć spadek liczby beneficjentów pomocy społecznej we wszystkich wymienionych grupach.

Tabela 17. Pomoc społeczna na terenie Gminy Frombork

Pomoc społeczna - świadczenia	Stan na dzień 31.12.2013 r.	Stan na dzień 31.12.2014 r.	Stan na dzień 31.12.2015 r.
Liczba osób, którym przyznano świadczenie (przyjęto rodziny)	456	430	379
z powodu ubóstwa	80	108	119
z powodu bezrobocia	196	177	161
z powodu niepełnosprawności	73	72	74
z powodu długotrwałej choroby	81	68	72
z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego	27	32	25
Kwota świadczeń w tys. zł [zadania własne miasta i gminy]	783 473,00	822 518,00	772 674,00
Kwota świadczeń w tys. zł [zadania zlecone miasta i gminy]	0	0	0
Liczba mieszkań socjalnych na terenie Miasta i Gminy	19	20	19

Źródło: Dane z Urzędu Miasta i Gminy Frombork

Należy podkreślić, że oczekiwany w wyniku realizacji odpowiedniej strategii rozwój przedsiębiorczości na terenie Gminy przyczyni się do powstawania nowych miejsc pracy, a tym samym do zmniejszania bezrobocia na terenie Gminy i spadku liczby osób bezrobotnych korzystających obecnie z pomocy MGOPS. Tym samym, Gmina będzie mogła część zaoszczędzonych środków finansowych przeznaczyć na inne zadania związane z pomocą społeczną lub wykorzystać zupełnie na inne cele (np. inwestycyjne).

Ośrodek Pomocy Społecznej we Fromborku oferuje następujące rodzaje pomocy:

- *Karta Dużej Rodziny* - forma tej pomocy wprowadzona została Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 27 maja 2014 r. (Dz. U. poz. 755). Jest to system zniżek i dodatkowych uprawnień dla rodziców (niezależnie od dochodu), mających na utrzymaniu co najmniej troje dzieci. Z Karty można korzystać w instytucjach publicznych, ale również w firmach prywatnych z terenu całego kraju. Posiadanie jej ułatwia dużym rodzinom dostęp do rekreacji, obniżając koszty codziennego życia;
  - *Rodzina 500 +* - forma pomocy dla rodziców wychowujących dzieci, wprowadzona ustawą z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (Dz.U. 2016 r. poz. 195). Kwota 500 zł przeznaczona jest co miesiąc dla drugiego i każdego kolejnego dziecka w rodzinie, wypłacana, aż do uzyskania przez dziecko pełnoletniości. Wsparcie jest przyznawane bez względu na wysokość dochodów w rodzinie. Rodziny o niskich dochodach otrzymują także wsparcie na pierwsze i jedyne dziecko, jeśli spełniają kryterium dochodowe;
  - *Stypendia* – stypendia szkolne uregulowane Ustawą o systemie oświaty z dnia – nowelizacja z dnia 16 grudnia 2004 r. (Dz.U. z 2004 r. nr 181, poz. 2781). Jest to pomoc materialna dla uczniów o charakterze socjalnym;
  - *Pomoc socjalna* - udzielana jest osobom i rodzinami w szczególności z powodu: ubóstwa, sieroctwa, bezdomności, bezrobocia, niepełnosprawności, długotrwałej lub ciężkiej choroby, przemocy w rodzinie, potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności, bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, braku umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze, trudność w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy, trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego, alkoholizmu lub narkomanii, zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej, klęski żywiołowej lub ekologicznej;
- Prawo do świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej przysługuje osobom i rodzinom w przypadku występowania jednej z powyższych okoliczności oraz,

w których dochód na osobę w rodzinie nie przekracza kryterium dochodowego (wg art., 8 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej);

- *Świadczenia rodzinne* obejmują następujące rodzaje pomocy:
  - zasiłek rodzinny oraz dodatki do zasiłku rodzinnego (urodzenie dziecka, opieka nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego, samotne wychowywanie dziecka, wychowywanie dziecka w rodzinie wielodzietnej, kształcenie i rehabilitacja dziecka niepełnosprawnego, rozpoczęcie roku szkolnego, podjęcie przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania);
  - jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia dziecka;
  - świadczenia opiekuńcze: zasiłek pielęgnacyjny (częściowe pokrycie wydatków wynikających z konieczności zapewnienia opieki i pomocy innej osoby w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji), świadczenie pielęgnacyjne (przysługuje dla osób, które opiekują się osobami niepełnosprawnymi, których choroba kalectwo powstało nie później niż przed ukończeniem 18 roku życia lub w trakcie nauki szkolnej, nie później niż do ukończenia 25 roku życia), specjalny zasiłek opiekuńczy (przysługuje osobom, na których ciąży obowiązek alimentacyjny, a muszą zrezygnować z zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania stałej opieki nad osobą legitymującą się orzeczeniem o niepełnosprawności, gdzie istnieje konieczność stałej lub długotrwałej opieki i pomocy);
- *Fundusz Alimentacyjny* - przysługuje on dzieciom do ukończenia przez nie 18 roku życia, albo w przypadku nauki w szkole podstawowej lub szkole wyższej do 25 roku życia. W przypadku dziecka legitymującego się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności świadczenie przyznawane jest ciągle;
- *Dodatki Mieszkaniowe* - jest to dofinansowanie wpłacane przez Gminę najbiedniejszym mieszkańcom. Wysokość dofinansowania uzależniona jest od miesięcznych dochodów mieszkańca oraz od powierzchni zajmowanego przez niego lokalu. Pomoc jest przyznawana na 6 miesięcy, każdemu w równej wysokości i jest wypłacana z budżetu Gminy;
- *Program Operacyjny Pomoc Żywnościowa 2014-2020* – przekazywanie paczek żywnościowych dla osób najbardziej potrzebujących, czyli rodzin, które znajdują się w trudnej sytuacji życiowej, spełniające kryteria określone w art. 7 Ustawy o pomocy społecznej.

Analiza ludności Gminy Frombork w kontekście ekonomicznych grup wieku pozwala zauważyć, że społeczeństwo na terenie Gminy starzeje się, tak jak obserwuje się to w skali kraju i Europy. Zmiany zachodzące w strukturze wiekowej mieszkańców, bez podjęcia odpowiednich działań profilaktycznych, mogą pociągać za sobą wiele problemów. W chwili obecnej istotnym problemem jest brak oferty całodobowej opieki dla osób starszych, które wymagają pomocy.

W celu minimalizacji problemu ubóstwa oraz wykluczenia społecznego na terenie Gminy Frombork, planuje się przeprowadzenie działań rewitalizacyjnych, które przyczynią się do aktywizacji mieszkańców i poprawy jakości życia.

4.1.6. Bezpieczeństwo publiczne

Usługi publiczne na terenie Gminy Frombork z zakresu **bezpieczeństwa publicznego** realizuje Posterunek Policji we Fromborku. Sprawuje on bezpośredni kontakt oraz nadzór nad stanem bezpieczeństwa mieszkańców w całej Gminie.

Usługi w ramach ochrony przeciwpożarowej realizują jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej. Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej znajduje się w pobliskim mieście Braniewo.

Ponadto, na terenie Gminy powołany został Gminny Zespół Zarządzania Kryzysowego, którego zadaniem jest zwalczanie i koordynowanie na podstawie planów i procedur opracowanych w Urzędzie Miasta i Gminy Frombork zagrożeń. Na terenie przedmiotowej jednostki samorządu terytorialnego zdiagnozowano następujące rodzaje zagrożeń kryzysowych:

- skażenia chemiczne,
- zagrożenia radiologiczne,
- epidemie i inne masowe zachorowania groźne dla życia i zdrowia ludzi w tym bioterrozym,
- przerwy w dostawach energii elektrycznej,
- przerwy w dostawach wody pitnej
- zakłócenia komunikacji (drogowej),
- gwałtowne zjawiska atmosferyczne,
- powódzie,
- długotrwałe susze (pożary),
- katastrofy budowlane obiektów budownictwa powszechnego,
- pokojowe zgromadzenia ludności, demonstracje, zamieszki,

- terroryzm.

Źródło: <http://frombork.pl>

4.2. Usługi komunalne

Obszar Gminy Frombork jest stosunkowo dobrze wyposażony w urządzenia i sieci infrastruktury technicznej. W Gminie funkcjonuje spółka **Wodociągi Fromborskie Sp. z o.o.** Zakład świadczy usługi głównie w zakresie: dostarczania wody z ujęć, odbioru i oczyszczania ścieków, budowy ekologicznych przydomowych oczyszczalni ścieków, budowy sieci wodociągowych i przyłączy.

Teren Gminy wyposażony jest w następujące urządzenia i sieci infrastruktury technicznej:

- sieć wodociągową,
- sieć kanalizacyjną;
- sieć energetyczną,

4.2.1. Usługi wodociągowe i kanalizacyjne

WODOCIĄGI

Zaopatrzenie w wodę jest podstawowym elementem infrastruktury technicznej wpływającej na jakość życia mieszkańców. Obszar Gminy Frombork jest zwodociągowany w wysokim stopniu. Sieć wodociągowa jest zarządzana przez „Wodociągi Fromborskie Sp. z o.o.”. Na terenie Gminy funkcjonują trzy zbiorowe, głębinowe ujęcia wody: we Fromborku, w Krzyżewie i w Baranówce.

W 2015 wg danych pozyskanych z Urzędu Miasta i Gminy we Fromborku (dane od Wodociągów Fromborskich Sp. z o.o.) charakterystyka gospodarki wodnej wyglądała następująco:

- długość czynnej sieci rozdzielczej będącej w zarządzie bądź administracji gminy – 42,4 km,
- połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania – 533 sztuki,
- woda dostarczona gospodarstwom domowym – 108 dm³,
- ludność korzystająca z sieci wodociągowej – 3 776 osób.

Poniższa tabela, przedstawia dynamikę rozwoju sieci wodociągowej na terenie Gminy.

Tabela 18. Stan infrastruktury wodociągowej na terenie Gminy Frombork w latach 2009 – 2015

Wyszczególnienie	Jedn. miary	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
długość czynnej sieci rozdzielczej	km	39,5	40,3	41,5	41,5	42,1	42,1	42,4
przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	416	448	452	456	469	473	533
ludność korzystająca z sieci wodociągowej	osoba	3 414	3 515	3 495	3 489	3 507	3 706	3 776

Źródło: Dane GUS; Urząd Miasta i Gminy we Fromborku

Biorąc pod uwagę powyższe dane, na przestrzeni lat 2009-2015 liczba przyłączy prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania zwiększyła się o 117 szt., a liczba ludności korzystającej z sieci wodociągowej na przestrzeni analizowanych lat wzrosła o 362 osoby tj. 10,60%.

KANALIZACJA

Gmina Frombork wyposażona jest w sieć kanalizacji sanitarnej oraz oczyszczalnię ścieków. Oczyszczalnia ścieków znajduje się w Mieście Frombork, przy ul. Mickiewicza 18. Jej przepustowość wynosi 1200 m³/d. W poniższych tabelach przedstawiono charakterystykę systemu kanalizacji na terenie Gminy. Pierwsza z nich przedstawia aktualny stan na rok 2015, wg informacji pozyskanych z Urzędu Miasta i Gminy Frombork, druga zaś informację dotyczącą lat 2009-2014 pozyskaną z Głównego Urzędu Statystycznego.

Tabela 19. Charakterystyka sieci kanalizacyjnej na terenie Gminy Frombork w 2015 roku

Sieć kanalizacyjna		
Wyszczególnienie	Jednostka miary	Stan na dzień 31.12.2015 r.
długość czynnej sieci kanalizacyjnej będącej w zarządzie bądź administracji gminy	km	12,9
połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	239
ścieki odprowadzone z budynków zamieszkałych	dm ³	98
ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej	osoba	2 842

Źródło: Urząd Miasta i Gminy Frombork

Tabela 20. Stan infrastruktury kanalizacyjnej na terenie Gminy Frombork w latach 2009 - 2015

Wyszczególnienie	Jedn. Miary	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
długość czynnej sieci kanalizacyjnej	km	5,3	8,8	8,8	8,8	12,9	12,9	12,9
przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	219	233	235	237	252	251	253
ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej	osoba	2 265	2 311	2 294	2 289	2 308	2 437	b/d

Źródło: Dane z GUS

Zgodnie z powyższymi tabelami, na koniec 2015 roku, na terenie Gminy funkcjonowało 12,9 km czynnej sieci kanalizacyjnej. Na przestrzeni analizowanych lat, widoczny jest rozwój tego rodzaju infrastruktury – w 2015 czynna sieć kanalizacyjna była ponad dwa razy dłuższa, niż w roku 2009. W nawiązaniu do takiego stanu, w analizowanym okresie wzrosła również liczba przyłączy prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania oraz liczba ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej.

Na terenie Gminy funkcjonuje nowoczesna biologiczna oczyszczalnia ścieków, a także przydomowe oczyszczalnie w sołectwach: Krzyżewo (3 sztuki), Jędrychowo (2 sztuki), Wielkie Wierzno (2 sztuki), Biedkowo (1 sztuka), Ronin (1 sztuka).

Należy zakładać, że rozwój budownictwa mieszkaniowego na terenie Gminy (a tym samym wzrost gęstości zaludnienia w poszczególnych miejscowościach) przyczyni się do rozwoju sieci kanalizacyjnej i przydomowych oczyszczalni ścieków, co wpłynie na wzrost atrakcyjności osadniczej. Z kolei w przypadku terenów inwestycyjnych, konieczne będzie wcześniejsze uzbrojenie tych terenów w infrastrukturę wodno-ściekową, co zachęci potencjalnych inwestorów do inwestowania na tym terenie. Gmina Frombork w kolejnych latach będzie dążyć do tego, aby skanalizować wszystkie miejscowości. Zostaną zabezpieczone dodatkowe ujęcia wody oraz modernizacji poddane zostaną obiekty budowlane służące do odprowadzania i oczyszczania nieczystości.

4.2.2. Zaopatrzenie w energię

O stopniu atrakcyjności osiedleńczej i inwestycyjnej Gminy Frombork świadczy również sposób zaopatrzenia w energię elektryczną, ciepłą i gaz:

- **zaopatrzenie w energię elektryczną** – cały obszar Gminy jest zelektryfikowany. Od Głównego Punktu Zasilania energia elektryczna rozprowadzana jest liniami napowietrznymi średniego napięcia do poszczególnych miejscowości. Następnie

liniami energetycznymi niskiego napięcia jest doprowadzona do poszczególnych gospodarstw domowych. Liczba lamp na obszarze Gminy wynosi 380 sztuk, a ich stan techniczny oceniany jest jako dobry.

- **zaopatrzenie w gaz** – na terenie Gminy nie funkcjonuje sieć gazowa. W związku z tym, gospodarstwa domowe, instytucje oraz podmioty gospodarcze w gaz ziemny do celów energetycznych oraz grzewczych zaopatrują się we własnym zakresie z lokalnych kotłowni lub pieców zasilanych głównie paliwem stałym lub ciekłym.
- **zaopatrzenie w ciepło** – na obszarze Gminy znajdują się dwie kotłownie: kotłownia węglowo – koksowa szpitala psychiatrycznego we Fromborku o mocy 450 kW oraz kotłownia Urzędu Miasta i Gminy we Fromborku opalana słomą o mocy 6,5 MW. Potrzeby mieszkańców w tym zakresie zapewniane są poprzez indywidualne rozwiązania. Najczęściej wykorzystywane są w tym celu takie paliwa jak węgiel kamienny, drewno i odpady drzewne. Mniej liczną grupę stanowią odbiorcy wykorzystujący do ogrzewania olej opałowy, gaz płynny i energię elektryczną. Wynika to z wyższych kosztów zużycia tych paliw.

Źródło: Plan Rozwoju Lokalnego Miasta i Gminy Frombork 2008-2015; dane z Urzędu Miasta i Gminy Frombork

- **odnawialne źródła energii** – możliwość eksploatacji ekologicznych źródeł energii jest szansą dla województwa warmińsko-mazurskiego na zwiększenie bezpieczeństwa energetycznego, a także stwarza możliwość poprawy zaopatrzenia w energię terenów o słabo rozwiniętej infrastrukturze energetycznej. Powstawanie w województwie nowych inwestycji w zakresie odnawialnych źródeł energii (OZE) może przyczynić się również do redukcji emisji CO₂ oraz wpłynąć na oszczędność energii i zwiększenie efektywności energetycznej.

Źródłem energii odnawialnej na terenie Gminy Frombork są instalacje solarne, ogniwa fotowoltaiczne we miejscowościach Frombork i Ronin oraz biomasa.

Ponadto, prowadzone są postępowania w sprawie 2 decyzji Oceny Oddziaływania na Środowisko dotyczące farm fotowoltaicznej na terenie Gminy.

Źródło: Dane z Urzędu Miasta i Gminy Frombork

4.2.3. Infrastruktura komunikacyjna

Przez teren Gminy Frombork przebiegają drogi krajowe, wojewódzkie, powiatowe oraz gminne. Sieć dróg w większości posiada nawierzchnię utwardzoną i jest na bieżąco remontowana oraz modernizowana. W poniższej tabeli przedstawiony został dokładny stan infrastruktury drogowej na terenie Gminy Frombork.

Tabela 21. Infrastruktura drogowa na terenie Gminy Frombork

Drogi krajowe			
Nazwa drogi lub relacja drogi	Długość drogi w granicach Miasta i Gminy (km)	Stan techniczny drogi	
Nowe Sadłuki – Granica Gminy S22	2 km	dobry	
Drogi wojewódzkie			
Nazwa drogi lub relacja drogi	Długość drogi w granicach Miasta i Gminy (km)	Stan techniczny drogi	
504	10,6	dobry	
505	11,3	zły	
Drogi powiatowe			
Nazwa drogi lub relacja drogi	Długość drogi w granicach Miasta i Gminy (km)	Stan techniczny drogi	
Frombork-Biedkowo	1,213	-	
Frombork-Basztowa	0,266	-	
Frombork-Błotna	0,312	-	
Frombork-Dworcowa	0,142	-	
Frombork-Kapelańska	0,189	-	
Frombork-Kościelna	0,173	-	
Frombork-Kwiatowa	0,341	-	
Frombork-Leśna	0,275	-	
Frombork-Mickiewicza	0,437	-	
Frombork-Ogrodowa	0,268	-	
Frombork-Portowa	0,069	-	
Frombork-Sanatoryjna	0,497	-	
Frombork-Stara	0,168	-	
Frombork-Szkolna	0,206	-	
Frombork-Zielona	0,716	-	
Wielkie Wierzno-Granica Gminy	1,898	-	
Frombork-Biedkowo	6,977	-	
Droga nr 504-Krzyżewo-droga 1375N	2,652	-	
Baranówka-Wielkie Wierzno-Chruściel	5,663	-	
Frombork-Krzywiec-Jędrychowo	8,327	-	
Drogi gminne			
Nazwa drogi lub relacja drogi	Długość drogi w granicach Miasta i Gminy (km)	Nawierzchnia	Stan techniczny drogi
Sadowa	0,241	bitumiczna	-

Kolonia Robotnicza	0,230	bitumiczna	-
Krasickiego	0,417	bitumiczna	-
Młynarska	0,247	bitumiczna	-
Parkowa	0,200	trylinka	-
Bez nazwy + Rynek	0,060	bitumiczna	-
Krzywa	0,360	bitumiczna	-
Pocztowa	0,228	bitumiczna	-
Rybacka	0,322	bitumiczna	-
Mickiewicza do oczyszczalni	0,700	bitumiczna	-
Dworcowa	0,368	bitumiczna	-
Jaśminowa do końca zabudowy	0,160	gruntowa	-
Katedralna	0,488	bitumiczna	-
Jędrychowo - gr. gm. Włóczyńska	1,8 km	gruntowa	-
Polna	0,106	bitumiczna	-
dr. woj. nr 505 (Baranówka) - Biedkowo	1,0 km 1,8 km	bruk, gruntowa	-
Biedkowo – Drewnowo - Wielkie Wierzno	1,5 km 1,5 km 2,0 km	bitumiczna, płyta jumbo, gruntowa.	-

Źródło: Dane z Urzędu Miasta i Gminy Frombork

Ścieżki rowerowe znajdują się w dwóch sołectwach z terenu Gminy: Krzyżewo i Ronin. Długość tras rowerowych wynosi 15,3 km. Ponadto, 6 na 5 sołectw wchodzących w skład Gminy Frombork ma dostęp na swym terenie do infrastruktury pieszej - chodników. Są to sołectwa: Drewnowo, Jędrychowo, Bogdany, Nowe Sadułki, Narusa, Wielkie Wierzno.

Gmina charakteryzuje się dobrym układem komunikacyjnym, jednakże stan infrastruktury jest niedostateczny. Droga wojewódzka prowadząca do miasta jest w bardzo złym stanie technicznym.

4.2.4. Gospodarka odpadami

Na terenie Gminy Frombork funkcjonuje *Regulamin utrzymania czystości i porządku na terenie miasta i gminy Frombork*, przyjęty uchwałą Rady Miejskiej Nr XIV/149/16 z dnia 22 czerwca 2016 roku. Regulamin ten określa szczegółowe wymagania i warunki dotyczące utrzymania czystości i porządku na nieruchomościach znajdujących się na terenie Gminy Frombork.

Odpady komunalne odbierane są od właścicieli przez firmę PPHU Copernicus Sp. z o.o., mająca siedzibę we Fromborku. Zagospodarowaniem odpadów odbieranych przez ww. firmę zajmuje się Zakład Utylizacji Odpadów Spółka z o.o. z Elbląga, gdzie następuje:

- mechaniczno-biologiczne przetworzenie odpadów komunalnych i przygotowanie ich do odzysku i recyklingu;
- składowanie odpadów po mechaniczno-biologicznym przetwarzaniu oraz innych odpadów dopuszczonych do składowania pozwoleniem zintegrowanym;
- odzysk i unieszkodliwianie odpadów komunalnych wielkogabarytowych;
- przekazywanie na bieżąco uprawnionym podmiotom, w celu poddania procesom recyklingu dostarczanych odpadów komunalnych przydatnych do recyklingu m.in. metali, papieru, tworzyw sztucznych, szkła;
- przekazywanie uprawnionym podmiotom, w celu ich unieszkodliwiania dostarczanych niebezpiecznych odpadów typu komunalnego.

Źródło: <http://frombork.samorzady.pl/>

W poniższej tabeli przedstawiona została charakterystyka stanu gospodarki odpadami.

Tabela 22. Gospodarka odpadami na terenie Gminy Frombork

Gospodarka odpadami komunalnymi zmieszanymi		
	j.m.	Stan na dzień 31.12.2015 r.
Zmieszane odpady zebrane w ciągu roku ogółem	Mg	747,14
Selektywna zbiórka odpadów		
Ilość zebranych odpadów gromadzonych selektywnie w tonach	Stan na dzień 31.12.2015 r.	
Papier	24,80	
Szkło	46,38	
Tworzywa sztuczne i metal	50,94	
Tekstyli	0	
Odpady biodegradowalne	0	
Gruz/odpady rozbiórkowe	0	
Odpady wielkogabarytowe / zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny	22,84	
Pozostałe odpady komunalne	0	

Źródło: Dane z Urzędu Miasta i Gminy we Fromborku

Na terenie Gminy znajduje się 28 gniazd w mieście, gdzie gromadzone są odpady komunalne zbierane są selektywnie oraz 13 gniazd w pozostałej części Gminy.

Dla Gminy Frombork obowiązuje „Program usuwania azbestu z terenu Gminy Frombork na lata 2015-2032”, który stanowi załącznik do Uchwały Nr XII/130/16 Rady Miejskiej we Fromborku z dnia 25 lutego 2016 r.

Celem Programu jest:

- usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest,
- minimalizacja negatywnych skutków zdrowotnych spowodowanych obecnością azbestu,
- likwidacja szkodliwego oddziaływania azbestu na środowisko.

4.2.5. Mieszkalnictwo

Zasób mieszkaniowy Gminy Frombork w 2014 roku tworzyło ogółem 1 239 mieszkań, o łącznej powierzchni 86 775 m².

Tabela 23. Zasoby mieszkaniowe na terenie Gminy Frombork

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2009	2010	2011	2012	2013	2014
mieszkania	mieszk.	1 193	1 204	1 229	1 234	1 238	1 239
Izby	izba	4 466	4 566	4 647	4 678	4 698	4 702
powierzchnia użytkowa	m ²	80 538	83 701	85 087	86 196	86 682	86 775
w mieście							
mieszkania	mieszk.	786	798	823	826	830	830
Izby	izba	3 089	3 174	3 255	3 274	3 294	3 294
powierzchnia użytkowa	m ²	54 975	56 462	57 848	58 724	59 210	59 210
na wsi							
mieszkania	mieszk.	407	406	406	408	408	409
Izby	izba	1 377	1 392	1 392	1 404	1 404	1 408
powierzchnia użytkowa	m ²	25 563	27 239	27 239	27 472	27 472	27 565

Źródło: Dane z GUS

Stopień wyposażenia budynków w instalacje techniczno-sanitarne jest dobry. Ponad połowa mieszkań posiada dostęp do podstawowych instalacji, tj. wodociągu, łazienki oraz centralnego ogrzewania. Na 1 239 mieszkań w 2014 roku:

- 99,8% mieszkań w mieście i 95,4% mieszkań na wsi posiadało dostęp do wodociągu,
- 97,6% mieszkań w mieście i 81,7% mieszkań na wsi było wyposażonych w łazienkę,
- 92,3% mieszkań w mieście i 58,9% mieszkań na wsi posiadało centralne ogrzewanie.

Tereny na terenie Gminy wyznaczone pod zabudowę mieszkaniową przedstawiają się następująco:

- Bogdany – pow. 4.6125 ha;

- Ronin – Nowiny – pow. 4.9858 ha + pow. 2.1534 ha + pow. 5.3083 ha + pow. 0,7925 ha + pow. 1.5995 ha = 14.8395 ha;
- Narusa – pow. 2.3190 ha + pow. 0,8547 ha = 3.1737 ha;
- Krzyżewo – pow. 13.4075 ha + 2.6729 ha = 16.0804 ha;
- Krzywiec – pow. 1.7695 ha + pow. 16.7847 ha = 18.5542 ha;
- Jędrychowo – pow. 36.3955 ha;
- Wielkie Wierzno i Nowe Sadłuki – pow. 30.9219 ha;
- Drewnowo – pow. 4.7178 ha;
- Biedkowo – pow. 7.2085 ha;
- Biedkowo-Osada – pow. 6.8300 ha + 2.4991 ha = 9.3291 ha;
- Baranówka – pow. 5.4985 ha.

Gmina w latach 2009-2015 wydała łącznie 95 decyzji o warunkach zabudowy:

- 2009 rok – 12 decyzji;
- 2010 rok – 21 decyzji;
- 2011 rok – 7 decyzji;
- 2012 rok – 15 decyzji;
- 2013 rok - 14 decyzji;
- 2014 rok – 11 decyzji;
- 2015 rok – 15 decyzji.

Źródło: Dane z Urzędu Miasta i Gminy Frombork

5. Analiza budżetu Gminy Frombork w latach 2009-2014

5.1. Dochody Budżetu Gminy Frombork

Dane dotyczące zmiany struktury poszczególnych dochodów budżetu Gminy Frombork w latach 2009-2015 przedstawiono w Tabeli 24.

Tabela 24. Struktura dochodów majątkowych i bieżących Gminy Frombork w latach 2009-2015 [zł]

Dochody	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
ogółem	9 807 580,97	13 090 148,09	20 592 112,43	18 036 370,24	19 214 887,62	12 914 289,61	15 337 061,41
majątkowe	509 903,51	836 931,86	3 067 979,35	997 091,08	1 992 676,48	2 818 916,37	4 352 608,18
% udział	5,20%	6,39%	14,90%	5,53%	10,37%	21,83%	28,38%
bieżące	9 297 677,46	12 253 216,23	17 524 133,08	17 039 279,16	16 146 908,27	10 095 373,24	10 984 453,23
% udział	94,80%	93,61%	85,10%	94,47%	84,03%	78,17%	71,62%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS

W roku 2015 dochody budżetu Gminy Frombork wynosiły 15 337 061,41 zł. Struktura dochodów Gminy na przestrzeni analizowanych lat ulegała zmianom. W stosunku roku 2015 do 2009 roku nastąpił wzrost dochodów budżetu Gminy Frombork o około 56,38%.

Udział dochodów bieżących w ogólnej strukturze dochodów Gminy zmieniał się z każdym rokiem. W 2009 roku wyniósł 94,80%, 2010 – 93,61%, 2011 – 85,10%, 2012 – 94,47%, 2013 – 84,03%, 2014 – 78,17% oraz w 2015 – 71,62%. Dochody bieżące są źródłem finansowania zadań własnych danej jednostki samorządu terytorialnego i to na ich wysokość gmina ma możliwość oddziaływania. Im większy udział mają one w budżecie, tym łatwiejszy i bardziej przewidywalny jest proces prognozowania budżetu. Wzrostowi dochodów bieżących sprzyja wzrost lokalnej bazy ekonomicznej możliwy do osiągnięcia m.in. w wyniku realizacji inwestycji służących lokowaniu nowej oraz dalszemu rozwojowi istniejącej działalności gospodarczej oraz rozwojowi mieszkalnictwa. Procesy te z kolei w dłuższym okresie czasu zwiększają bazę podatkową.

W strukturze dochodów Gminy Frombork zauważalne jest także występowanie co roku dochodów majątkowych, do których zalicza się:

- dotacje i środki przeznaczone na inwestycje,
- dochody ze sprzedaży majątku,
- dochody z tytułu przekształcenia prawa użytkowania wieczystego w prawo własności.

Analizując strukturę dochodów Gminy z podziałem na ich rodzaj zauważamy, że największy udział w 2015 roku stanowiły dotacje (tj. 46,82%), a następnie dochody własne i subwencje.

Tabela 25. Dochody Gminy Frombork w latach 2009-2015 [zł]

Dochody	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
dochody własne	3 754 341,07	6 474 885,28	10 887 013,70	11 486 744,22	12 356 779,41	4 950 012,21	5 147 326,79
% udział w dochodach ogółem	38,28%	49,46%	52,87%	63,69%	64,31%	38,33%	33,56%
subwencja ogółem	3 754 234,00	3 867 346,00	4 019 136,00	2 871 398,00	2 417 285,00	2 237 298,00	3 008 490,00
% udział w dochodach ogółem	38,28%	29,54%	19,52%	15,92%	12,58%	17,32%	19,62%
dotacja ogółem	2 299 005,90	2 747 916,81	5 685 962,73	3 678 228,02	4 440 823,21	5 726 979,40	7 181 244,62
% udział w dochodach ogółem	23,44%	20,99%	27,61%	20,39%	23,11%	44,35%	46,82%

Dochody	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
DOCHODY OGÓŁEM	9 807 580,97	13 090 148,09	20 592 112,43	18 036 370,24	19 214 887,62	12 914 289,61	15 337 061,41

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS

Dochody własne

Wysokość dochodów własnych Gminy Frombork na przestrzeni analizowanych ulegała wahaniom, jednak ostatecznie w roku 2015 w porównaniu do roku bazowego wzrosła o około 29,11%.

Tabela 26. Poszczególne kategorie dochodów własnych Gminy Frombork [zł]

Rodzaj podatku	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
podatek rolny	406 444,49	276 393,85	286 263,57	456 095,59	489 731,42	496 697,60	524 759,91
podatek leśny	50 488,60	45 835,22	53 282,18	63 790,67	64 108,76	59 979,19	67 544,80
podatek od nieruchomości	922 430,94	3 437 740,45	5 296 997,12	5 403 335,48	5 486 804,85	1 191 072,24	1 192 229,86
podatek od środków transportowych	7 227,59	9 957,95	5 972,82	10 148,83	37 240,43	46 842,15	33 643,08
wpływy z opłaty skarbowej	24 618,55	12 315,02	14 927,00	10 481,00	11 667,00	10 468,00	13 774,14
podatek od czynności cywilnoprawnych	49 662,00	45 253,00	59 538,82	49 175,18	76 600,52	62 670,50	71 558,00
dochody z majątku	787 242,98	845 317,65	446 705,54	466 013,45	537 164,31	412 463,78	492 552,12
wpływy z usług	19 317,75	20 869,24	22 567,57	21 283,61	28 631,95	50 366,41	76 269,56

Źródło: Dane z GUS

Tabela 27. Wpływy z tytułu udziału w podatku dochodowym stanowiącym dochód państwa w latach 2009-2015 [zł]

Udział w podatkach stanowiących dochód państwa	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
od osób fizycznych	966 910,00	982 956,00	1 143 377,00	1 243 339,00	1 270 840,00	1 382 863,00	1 850 295,00
od osób prawnych	2 483,82	4 017,14	5 717,42	6 047,19	6 792,12	7 629,58	5 649,99
Razem	969 393,82	986 973,14	1 149 094,42	1 249 386,19	1 277 632,12	1 390 492,58	1 855 944,99

Źródło: Dane z GUS

Największy udział w dochodach własnych Gminy Frombork miały wpływy z tytułu udziału w podatku dochodowym od osób fizycznych stanowiący dochód państwa. Udział ten w 2015 roku wyniósł około 35,95%. Wysoko kształtowały się również dochody z tytułu podatku od nieruchomości (około 23,16%) i podatek rolny (ok. 10,19%).

Poziom ściągłości podatków na koniec 2015 roku na terenie Gminy Frombork, kształtował się następująco:

- Podatek od nieruchomości – 96,4;
- Podatek rolny – 95,2;
- Podatek leśny – 107,00;
- Podatek od środków transportowych – 93,5;
- Udziały w PIT – 100,9;
- Udziały w CIT – 56,6.

Aktualna liczba podatników w każdym z rodzajów podatków na koniec 2015 roku, natomiast wynosiła:

- Podatek rolny – 309 osób;
- Podatek od nieruchomości – 102 osoby;
- Podatek leśny – 47 osób.

Źródło: Dane z Urzędu Miasta i Gminy Frombork

Należy podkreślić, że Gmina może w sposób pośredni oddziaływać na wysokość dochodów z udziałów we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych, m.in. poprzez systematyczne tworzenie dogodnych warunków do osiedlania się na swoim terenie.

Subwencja ogólna

Dochody z tytułu subwencji ogólnej na przestrzeni analizowanych lat ulegały zmianom, w stosunku do roku bazowego – 2009 spadły i w 2015 roku wyniosły 3 008 490,00 zł. W tym samym czasie udział subwencji w dochodach Gminy ulegał wahaniom. Warto zauważyć, że główną częścią subwencji ogólnej była subwencja oświatowa, która w 2015 roku stanowiła około 70,12% subwencji ogólnej.

Tabela 28. Udział poszczególnych części subwencji w ogólnym dochodzie Gminy Frombork w latach 2009-2015 [zł]

Subwencja	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
część oświatowa subwencji	2 274 883,00	2 266 533,00	2 357 850,00	2 408 345,00	2 287 579,00	2 092 311,00	2 109 578,00

uzupełnienie subwencji	0,00	0,00	0,00	299 814,00	0,00	0,00	47 702,00
część wyrównawcza	1 320 880,00	1 532 492,00	1 548 252,00	0,00	0,00	0,00	689 619,00
część równoważąca	158 471,00	68 321,00	113 034,00	163 239,00	129 706,00	144 987,00	161 591,00
Razem	3 754 234,00	3 867 346,00	4 019 136,00	2 871 398,00	2 417 285,00	2 237 298,00	3 008 490,00

Źródło: Dane GUS

Biorąc pod uwagę fakt, że subwencja jest formą uzupełnienia dochodów własnych, które z różnych powodów nie są dopasowane do poziomu wydatków ponoszonych przez gminę, to im większy udział subwencji w dochodach Gminy, tym większe ryzyko pojawienia się trudności w długookresowym bilansowaniu budżetu. To z kolei może przełożyć się na zmniejszenie inwestycji w regionie, a w konsekwencji zwiększenie bezrobocia i wzrost przepaści w rozwoju gospodarczym w stosunku do ogółu samorządów tego samego szczebla. Efektem takiego postępowania może być jeszcze większe uzależnienie budżetu od subwencji. Należy jednak podkreślić, że subwencja jest bardziej stabilnym źródłem dochodów niż np. dochody własne.

Dotacje

Gmina otrzymuje wsparcie z budżetu państwa w formie:

- dotacji przysługującej gminie w wysokości nie pobranych kwot z tytułu ulg i zwolnień określonych w ustawie z dnia 15 listopada 1984 roku o podatku rolnym (Dz. U. z 1993 roku Nr 94, poz. 431 z późn. zm.), ustawie z dnia 28 września 1991 roku o lasach (Dz. U. Nr 101, poz. 444 z późn. zm.), czyli rekompensaty z tytułu ubytku dochodów własnych;
- dotacji celowej z budżetu państwa na dofinansowanie zadań własnych gminy;
- dotacji celowej z budżetu państwa na zadania z zakresu administracji rządowej zlecone gminie oraz dotacje celowe na inne zadania zlecone gminie ustawami.

Dotacje ogólne mają charakter wyrównawczy: służą finansowaniu niedoboru budżetowego szczebla lokalnego. Dotacje celowe służą natomiast finansowaniu ściśle określonych zadań publicznych.

Tabela 29. Dotacje w budżecie Gminy Frombork w latach 2009-2015 [zł]

Dotacje	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
dotacje ogółem	2 299 005,90	2 747 916,81	5 685 962,73	3 678 228,02	4 440 823,21	5 726 979,40	7 181 244,62
dotacje	2 119 691,39	2 327 964,29	2 900 807,85	3 114 373,87	2 552 342,63	2 832 076,42	2 909 591,80

Dotacje	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
celowe							
pozostałe	179 314,51	419 952,52	2 785 154,88	563 854,15	1 888 480,58	2 894 902,98	4 271 652,82
% udział w dochodach ogółem	23,44%	20,99%	27,61%	20,39%	23,11%	44,35%	46,82%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS

5.2. Wydatki budżetu Gminy Frombork

W latach 2009-2015 wartość wydatków z budżetu Gminy Frombork wzrosła o ok. 77,00%, przy czym wydatki majątkowe zwiększyły się ponad dziewięciokrotnie, zaś wydatki bieżące wzrosły o około 18,08%. W całym analizowanym okresie przeważającą część wydatków stanowiły wydatki bieżące przeznaczane na bieżące realizowanie zadań własnych Gminy, w 2014 roku ich udział wyniósł 64,77%.

Wzrost wydatków bieżących Gminy jest spowodowany między innymi:

- realizowaniem przez Gminę Frombork nowych zadań, które zostały sędowane na wszystkie gminy przez Państwo, jednakże nie zostały przekazane dodatkowe środki na ich realizację. W związku z tym, gmina realizuje więcej zadań własnych przy takim samym budżecie,
- pojawieniem się nowych kosztów eksploatacyjnych generowanych przez nowo zrealizowane inwestycje (np. koszty utrzymania dróg, boisk wielofunkcyjnych itp.).

Wartość wydatków majątkowych była najwyższa w 2011 roku i wyniosła 7 499 717,57 zł. Wydatki majątkowe wynikają z aktywnej polityki inwestycyjnej Gminy Frombork, pełnią one rolę wydatków rozwojowych, przekładając się bezpośrednio na poprawę jakości życia mieszkańców.

Tabela 30. Wydatki Gminy Frombork w latach 2009-2015 [zł]

Wydatki	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
ogółem	9 561 485,86	13 860 899,85	18 880 595,62	17 942 922,56	17 921 249,11	15 079 266,34	16 923 625,51
majątkowe	582 014,65	2 599 282,47	7 499 717,57	3 225 634,63	5 001 645,37	2 995 002,71	5 962 796,91
% udział w. majątkowych	6,09%	18,75%	39,72%	17,98%	27,91%	19,86%	35,23%
bieżące	8 979 471,21	11 261 617,38	11 380 878,05	14 717 287,93	12 919 603,74	12 084 263,63	10 960 828,60
% udział w. bieżących	93,91%	81,25%	60,28%	82,02%	72,09%	80,14%	64,77%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS

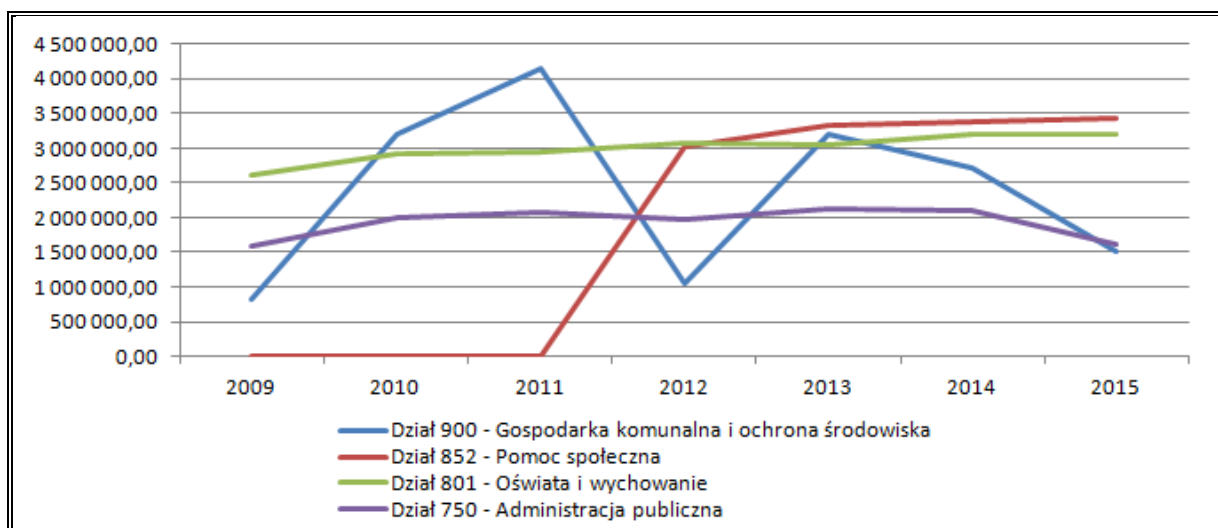
Tabela 31. Struktura wydatków Gminy Frombork w latach 2009-2015 [zł]

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Dział 010 - Rolnictwo i łowiectwo	129 591,22	124 153,81	120 060,39	84 545,89	88 692,42	83 506,01	97 845,13
Dział 600 - Transport i łączność	408 708,94	477 669,99	791 910,55	2 193 484,98	2 450 718,88	134 162,00	27 208,14
Dział 900 - Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	821 038,00	3 210 496,37	4 158 104,93	1 056 276,84	3 213 186,70	2 712 003,57	1 518 686,93
Dział 700 – Gospodarka mieszkaniowa	339 197,94	613 385,00	1 685 718,95	584 656,71	1 332 573,93	498 471,53	269 627,25
Dział 801 – Oświata i wychowanie	2 621 920,43	2 933 204,72	2 954 432,72	3 080 958,59	3 038 847,71	3 194 834,36	3 203 069,80
Dział 921 – Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	405 833,30	808 647,65	602 264,92	563 198,20	594 641,52	646 059,43	3 971 070,56
Dział 851 – Ochrona zdrowia	59 297,03	74 000,62	105 986,72	350 803,59	196 600,69	132 207,21	436 296,07
Dział 852 – Pomoc społeczna	-	-	-	3 023 818,38	3 328 600,15	3 392 221,13	3 425 228,54
Dział 853 – Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	-	-	-	305178,69	220541,03	131593,14	3 000,00
Dział 926 – Kultura fizyczna	-	-	2 302 385,53	816 631,81	470 597,46	1 288 653,90	106 042,26
Dział 750 – Administracja publiczna	1 597 527,78	1 987 690,50	2 087 492,81	1 984 774,10	2 117 000,86	2 089 612,17	1 610 042,24
Dział 630 – Turystyka	72 174,83	94 933,16	164 756,67	94 858,01	171 587,27	150 260,51	1 676 664,86
Dział 754 – Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	243 602,59	114 743,94	161 972,72	251 626,60	143 074,25	99 466,00	93 041,07

Źródło: Dane z GUS

Wykres 5. Wybrane wydatki Gminy Frombork w latach 2009-2015 [zł]

Źródło: Opracowanie własne

Analizując strukturę wydatków Gminy Frombork w latach 2009-2015 można zauważyć następujące relacje:

- w całym analizowanym okresie jednym z działów, na który przeznaczana była największa część środków finansowych to oświata i wychowanie. Oprócz podstawowych wydatków na oświatę, Gmina Frombork realizuje szereg innych wydatków związanych z utrzymaniem pracowników obsługi szkół i przedszkoli, koszty związane z dowozem dzieci do szkół, obsługą ekonomiczno-administracyjną szkół, środki przeznaczone na doksztalcanie i doskonalenie nauczycieli, odpisy na zakładowy fundusz świadczeń socjalnych dla emerytowanych nauczycieli, inne wydatki jak nagrody dla dzieci za udział w szeregu konkursów i olimpiad tematycznych. Ponadto, Gmina na bieżąco finansuje remonty placówek oświatowych. Wydatki na oświatę związane są zatem głównie z zapewnieniem bazy oświatowej o wysokim standardzie, a także z zapewnieniem wysokiego poziomu nauczania. Ograniczenie tych wydatków wpłynie niekorzystnie na poziom i wizerunek oświaty na terenie Gminy Frombork, nad którym to pracuje się intensywnie już od kilku lat. W związku z tym, w dłuższym okresie należy dążyć do zwiększenia subwencji oświatowej poprzez zwiększenie liczby uczniów uczęszczających do szkół zlokalizowanych na terenie Gminy. Wzrost liczby uczniów nastąpi w wyniku zwiększenia atrakcyjności Gminy pod względem osadnictwa. W wyniku migracji na teren Gminy wzrośnie m.in. liczba dzieci, a każdy uczeń to dodatkowe dochody dla Gminy z tytułu subwencji oświatowej;

Należy podkreślić, że w latach 2005-2012 władze centralne przekazały gminom nowe zadania albo rozszerzyły zakres dotychczas realizowanych zadań bez odpowiedniego zabezpieczenia ich finansowania. Dodatkowo liczne zmiany ustawowe spowodowały

zmniejszenie dochodów własnych jednostek samorządu terytorialnego. Do zmian tych należą m.in.:

- nowe zadania wynikające z ustawy o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej - Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej, która weszła w życie z dniem 1 stycznia 2012 r., nakłada na jednostki samorządu terytorialnego wiele nowych zadań z zakresu wspierania rodziny oraz opieki nad dzieckiem i rodziną. Ustawa wprowadza przede wszystkim nowe kategorie pracowników samorządowych – asystenta rodziny oraz koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej. Niejasne sformułowania użyte w ustawie stawiają pod znakiem zapytania obligatoryjność zatrudniania w gminach asystentów rodziny. Ponadto, ustawa nakłada na gminę liczne zadania własne, których realizacja wymaga znacznych środków finansowych. Szczegółowe ich wyliczenie określa dział VI ustawy. Od 1 stycznia 2012 r. do zadań własnych każdej gminy należy także:
  - opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny,
  - tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego, oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych,
  - współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym;
- zwiększenie obowiązkowej składki rentowej o 2% po stronie pracodawcy. Podwyżkę tych kosztów samorząd musi sfinansować sam;
- wzrost wynagrodzeń nauczycieli o 7% w 2011 r. i o 3,85% w 2012 r. Subwencja oświatowa nie pokrywa w całości podwyżek, co oznacza dla budżetu Gminy Frombork konieczność dopłat z własnego budżetu;
- dodatkowe koszty związane m.in. z systemem ZMOKU (ustawa o ewidencji ludności i dowodach osobistych) lub z nową ustawą o utrzymaniu czystości i porządku w gminach,
- ustawa z 4 marca 2010 r. o infrastrukturze informacji przestrzennej – całkowicie nowa regulacja, która nakłada nowe zadania w zasadniczej części ustawy oraz (art. 23) wprowadza zmiany w Prawie geodezyjnym i kartograficznym dotyczącym m.in. gmin (ewidencja miejscowości, ulic i adresów);
- ustawa z 5 stycznia 2011 r. o kierujących pojazdami, której rozdział 16 mówi, że koszty zezwoleń na kierowanie pojazdami uprzywilejowanymi ochotniczych straży pożarnych są finansowane z budżetu gminy.

Gmina Frombork (podobnie jak inne gminy w Polsce), zmuszona jest pokrywać koszty związane z realizacją nowych zadań narzuconych przez władze centralne z budżetu własnego.

W związku z tym, że zmiany te dotyczą różnych obszarów funkcjonowania Gminy,

---

to konsekwencją tych zmian jest znaczny wzrost wydatków bieżących Gminy Frombork (zwłaszcza w ramach administracji publicznej, opieki społecznej oraz gospodarki komunalnej), co w konsekwencji wpływa na wzrost udziału tych wydatków w ogólnej strukturze wydatków Gminy.

5.3. Wynik budżetów Gminy Frombork w latach 2009-2014

W Tabeli 32 przedstawiono wielkość wydatków budżetowych na tle dochodów Gminy Frombork w latach 2009-2014, obrazując tym samym wysokość deficytu budżetowego lub nadwyżki budżetowej.

Tabela 32. Wyniki budżetu Gminy Frombork w latach 2009-2015 [zł]

Budżet	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Dochody	9 807 580,97	13 090 148,09	20 592 112,43	18 036 370,24	19 214 887,62	12 914 289,61	15 337 061,41
Wydatki	9 561 485,86	13 860 899,85	18 880 595,62	17 942 922,56	17 921 249,11	15 079 266,34	16 923 625,51
Wynik	246 095,11	-770 751,76	1 711 516,81	93 447,68	1 293 638,51	-2 164 976,73	-1 586 564,10

Źródło: Dane z GUS

Jak widać na powyższym zestawieniu, w większości analizowanych lat Gmina Frombork nie osiągała deficytu budżetowego, w 2015 roku jednakże deficyt wystąpił, co oznacza, że wydatki Gminy przewyższały jej dochody. Należy jednak podkreślić, że deficyt budżetowy wynikał z aktywnej polityki inwestycyjnej Gminy, nastawionej na maksymalizację działań realizowanych przy wsparciu z funduszy UE. Inwestycje realizowane na terenie Gminy, finansowane ze środków zewnętrznych często wymagały wkładu własnego ze strony Gminy. Wkład ten stanowił wydatki majątkowe z budżetu. Zatem powstały deficyt ma uzasadnienie w zrealizowanych projektach inwestycyjnych, które mają służyć poprawie warunków życia mieszkańców Gminy Frombork.

5.4. Polityka inwestycyjna Gminy

Polityka inwestycyjna gminy polega na świadomym i celowym wyborze przedsięwzięć inwestycyjnych według ustalonych kryteriów oraz na odpowiednim doborze źródeł ich finansowania, co znajduje odzwierciedlenie w planowaniu strategicznym – w Strategii Rozwoju JST oraz w planowaniu wieloletnim.

Rozwój społeczno-gospodarczy możliwy jest nie tylko dzięki dochodom własnym gminy, ale również dzięki pozyskanym środkom zewnętrznym. Dlatego też, środki te stanowią niewątpliwie wsparcie dla budżetu samorządu lokalnego.

Fundusze zewnętrzne można pozyskać z dwóch źródeł, a mianowicie:

- ze źródeł krajowych (np. Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska, Narodowy Plan Przebudowy Dróg Lokalnych),
- ze źródeł unijnych (np. Regionalny Program Operacyjny, Program Rozwoju Obszarów Wiejskich).

Gmina Frombork aplikuje o środki zewnętrzne pozyskując je na rozwój infrastruktury drogowej, edukacyjnej, społecznej, a także inwestycje w sferze rozwoju społeczności lokalnej. Do tej pory korzystała z następujących źródeł zewnętrznych przy finansowaniu inwestycji:

- EFRR z PROW 2007-2013;
- EFRR z RPO Warmia i Mazury 2007-2013;
- EFR z PO RYBY 2007-2013;
- Środki WFOŚiGW w Olsztynie;
- EFRR z PO RPW 2007-2013;
- EFRR z POIG 2007-2013;
- Budżet państwa z Narodowego Programu Przebudowy Dróg Lokalnych 2008-2011;
- Budżet państwa z Programu „Biały Orlik”;
- Budżet państwa z Programu „Moje Boisko – Orlik 2012”;
- Budżet samorządu województwa warmińsko – mazurskiego;
- Budżet powiatu braniewskiego.

Źródło: Urząd Miasta i Gminy Frombork

Najważniejsze inwestycje zrealizowane przez Gminę Frombork w ostatnich latach przedstawione zostały w poniższej tabeli.

Tabela 33. Najważniejsze inwestycje zrealizowane przez Gminę Frombork w latach 2009-2016

Lp.	Nazwa projektu	Okres realizacji	Wartość całkowita projektu	Wysokość i źródło dofinansowania zewnętrznego
1.	Rozbudowa stacji uzdatniania wody z rurociągami doprowadzającymi we Fromborku oraz budowa kanalizacji sanitarnej grawitacyjnej i tłocznej z pompowniami Narusa – Frombork	I – XI 2010	3 839 122,60	2295646,53 EFRROW z PROW 2007-2013, Oś 3, Działanie 321
2.	Oświetlenie iluminacyjne Wzgórza Katedralnego we Fromborku	2009-2010	351 848,00	325 924,00 samorząd województwa warmińsko-mazurskiego, powiat braniewski
3.	Remont drogi gminnej prowadzącej z miejscowości Drewnowo do skrzyżowania z drogą powiatową nr 1165 N	2009-2010	376 596,58	188 298,29 budżet państwa z Narodowego Programu Przebudowy Dróg Lokalnych 2008-2011
4.	Budowa wodociągu Jędrychowo – Baranówka	2011	1 072 385,21	654 080,61 EFRROW z PROW 2007-2013, Oś 3, Działanie 321
5.	Przebudowa stadionu miejskiego we Fromborku, etap I – trybuny stadionu	2011	184 153,00	111 375,00 EFRROW z PROW 2007-2013, Oś 4, Działanie 413
6.	Modernizacja i rozbudowa regionalnego systemu informacji turystycznej	2011-2015 Projekt partnerski	112 313,33 Dot. partnera-Gminy Frombork	112 313,33 EFRR z RPO Warmia i Mazury 2007-2013 OŚ 2, Działanie 2.2

Lp.	Nazwa projektu	Okres realizacji	Wartość całkowita projektu	Wysokość i źródło dofinansowania zewnętrznego
7.	Budowa kompleksu sportowego „Moje Boisko – Orlik 2012” we Fromborku	2011	1 993 521,44	1 100 000,00, w tym: 500 000,00 budżet państwa, 500 000,00 EFRROW z PROW 2007-2013, Oś 3, Działanie 313 100 000,00 samorząd województwa warmińsko- mazurskiego
8.	Przebudowa stadionu miejskiego we Fromborku, etap II – wykonanie odwodnienia płyty stadionu i wymiana ogrodzeń	V-IX 2012	308 626,21	200 893,00 EFRROW z PROW 2007- 2013, Oś 4, Działanie 413
9.	Zagospodarowanie terenu nabrzeża portowego we Fromborku z placem zabaw	X 2012 – VI 2013	1 107 366,31	635 592,86 EFR z PO RYBY 2007-2013, Oś 4, środek 4.1
10.	Modernizacja obiektu pełniącego funkcje opiekuńczo-wychowawczą poprzez modernizację bloku kuchennego oraz wzbogacenie bazy przedszkola do prowadzenia różnorodnych form spędzania wolnego czasu przez dzieci - Now@ er@ w przedszkolu	X 2012 – IV 2014	98 498,41	68 068,00 EFR z PO RYBY 2007-2013, Oś 4, środek 4.1
11.	Przyjazna szkoła dla sześciolatka	VIII 2012 – XII 2013	99 659,87	65 450,00 EFR z PO RYBY 2007-2013, Oś 4, środek 4.1
12.	Plac zabaw we Fromborku z NIVEA	V-VIII 2012	81 803,91	69 853,91 Fundatorem placu zabaw –

Lp.	Nazwa projektu	Okres realizacji	Wartość całkowita projektu	Wysokość i źródło dofinansowania zewnętrznego
				NIVEA Sp. z o.o., konkurs „100 placów zabaw na 100 lat NIVEA”
13.	Budowa składanego lodowiska sezonowego w ramach programu „Biały Orlik” we Fromborku	IX – XII 2012	407 000,00	197 000,00 budżet państwa z Programu „Biały Orlik”
14.	Budowa kanalizacji sanitarnej grawitacyjnej i tłocznej z pompownią Bogdany-Frombork	IV-VIII 2013	1 585 276,19	954 280,00 EFRROW z PROW 2007-2013, Oś 3, Działanie 321
15.	Plac rekreacyjny w Narusie miejscem aktywizacji i integracji mieszkańców Gminy Frombork – zagospodarowanie przestrzeni publicznej	VI-VIII 2013	220 277,44	112 209,00 EFRROW z PROW 2007-2013, Oś 4, Działanie 413
16.	Rekultywacja składowiska odpadów we Fromborku	XI 2013 – XI 2014	852 339,64	667 325,69 EFRR z RPO Warmia i Mazury 2007-2013 OŚ 6, Działanie 6.1
17.	Zwiększenie atrakcyjności terenów Gminy Frombork dla projektów inwestycyjnych	XI 2013 – XII 2015	6 178 437,60	5 251 671,96 EFRR z POIG 2007-2013, Oś 6, Poddziałanie 6.2.2
18.	Chata Rybacka we Fromborku	III – VI 2015	1 565 400,97	1 000 000,00 EFR z PO RYBY 2007-2013, Oś 4, środek 4.1
19.	Zakup urządzenia do czyszczenia sieci deszczowej	I – II 2014	258 791,00	247 945,00

Lp.	Nazwa projektu	Okres realizacji	Wartość całkowita projektu	Wysokość i źródło dofinansowania zewnętrznego
	oraz separatorów i piaskowników			EFR z PO RYBY 2007-2013, Oś 4, środek 4.1
20.	Zagospodarowanie terenu rekreacyjnego w miejscowości Biedkowo-Osada	IX – XI 2013	18 429,00	10 000,00 Budżet samorządu województwa warmińsko – mazurskiego
21.	Rozwój e-usług w Gminie Frombork	V 2013 - IV 2015	628 776,00	534 459,60 EFRR z RPO Warmia i Mazury 2007-2013 OŚ 7, Poddziałanie 7.2.1
22.	Rewitalizacja obszaru Starego Miasta we Fromborku	IX 2007 - IX 2015	3 887 944,94	1 976 384,23 EFRR z RPO Warmia i Mazury 2007-2013 OŚ 4, Działanie 4.2
23.	„Trasy rowerowe w Polsce Wschodniej – województwo warmińsko-mazurskie”	2008-2015 Projekt partnerski	1 627 564,85 Dot. partnera-Gminy Frombork	1 627 564,85 EFRR z PO RPW 2007-2013, Oś V, Działanie V.2
24.	Modernizacja i rozbudowa systemu ciepłowniczego we Fromborku etap 1 – zakup i montaż wysokosprawnego kotła na biomasę dla ciepłowni miejskiej we Fromborku	VIII 2014–II 2016	1 853 610,00	1 420 650,00 WFOŚIGW w Olsztynie

Źródło: Dane Urzędu Miasta i Gminy Frombork

Należy zaznaczyć, że każda inwestycja pociąga za sobą konkretne wydatki z budżetu Gminy Frombork, które znajdują odzwierciedlenie we wzroście wydatków majątkowych. Ze względu na ograniczone możliwości finansowe Gminy, nie każda inwestycja była finansowana ze środków własnych. Część inwestycji była współfinansowana z funduszy zewnętrznych, jednakże i tego typu projekty, pomimo znacznego dofinansowania w formie bezzwrotnej dotacji, wymagają poniesienia przez Gminę określonego wkładu własnego. Wysoki udział wydatków majątkowych związanych z inwestycjami w ogólnej strukturze wydatków Gminy wynika z tego, że Gmina Frombork wykorzystuje okazje w zakresie pozyskiwania środków zewnętrznych, które wspierają realizację inwestycji najważniejszych z punktu widzenia rozwoju Gminy.

Do najpilniejszych inwestycji do realizacji w perspektywie do 2020 r. są Inwestycje w Zespole Szkół we Fromborku, obejmujące:

- remont sali gimnastycznej,
- naprawa dachu i tarasów w budynku przedszkola,
- doposażenie klasopracowni w sprzęt multimedialny,
- zakup schodolaza lub platformy schodowej umożliwiających uczniom niepełnosprawnym przemieszczanie się pomiędzy piętrami.

6. Wyniki badania ankietowego

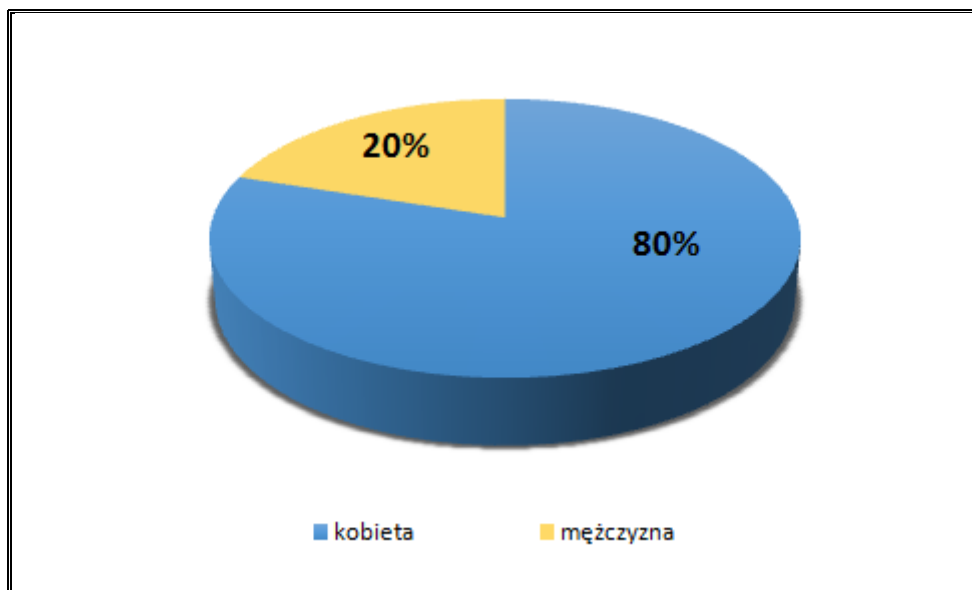
W trakcie prac nad opracowaniem *Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Frombork*, przeprowadzone zostały konsultacje społeczne z mieszkańcami Gminy za pośrednictwem ankiety, która składała się z dwóch części: pytań zamkniętych i pytań otwartych.

Celem ankiety było zbadanie poziomu zadowolenia mieszkańców Gminy Frombork z usług świadczonych przez Gminę, oraz określenie najważniejszych problemów i atutów Gminy.

Udział w badaniu ankietowym wzięło 15 mieszkańców Gminy Frombork. W związku z tym, przedstawione poniżej odpowiedzi stanowią jedynie materiał podglądowy i nie należy ich interpretować jako opinii całego społeczeństwa Gminy.

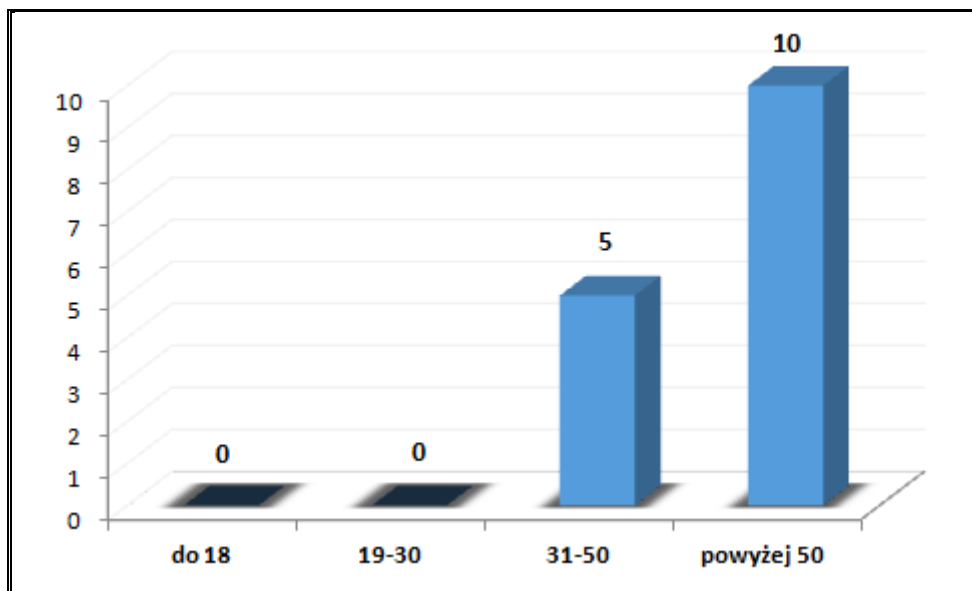
CHARAKTERYSTYKA RESPONDENTÓW

Pytanie 1. Płeć

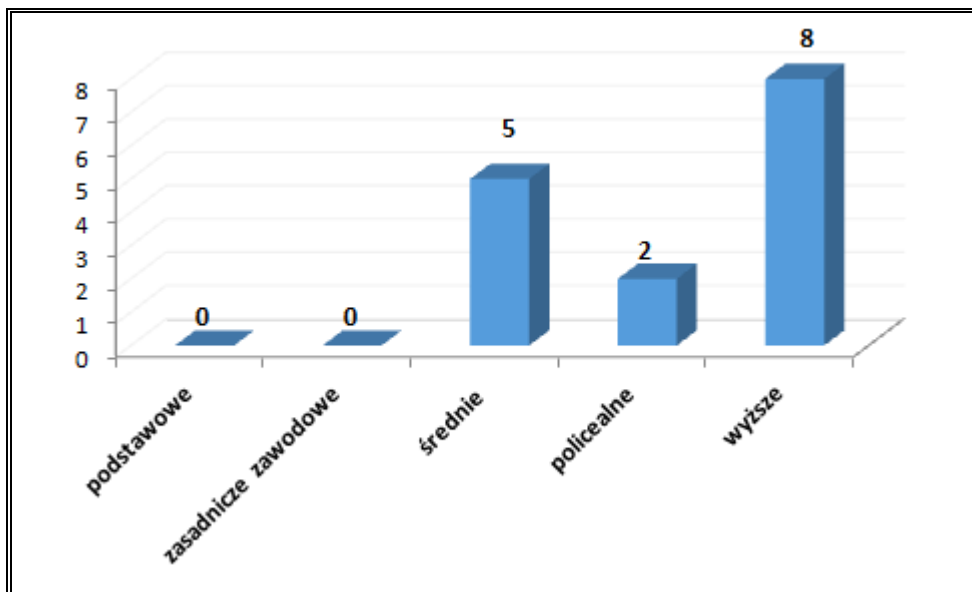
Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet od mieszkańców Gminy Frombork

Pytanie 2. Wiek

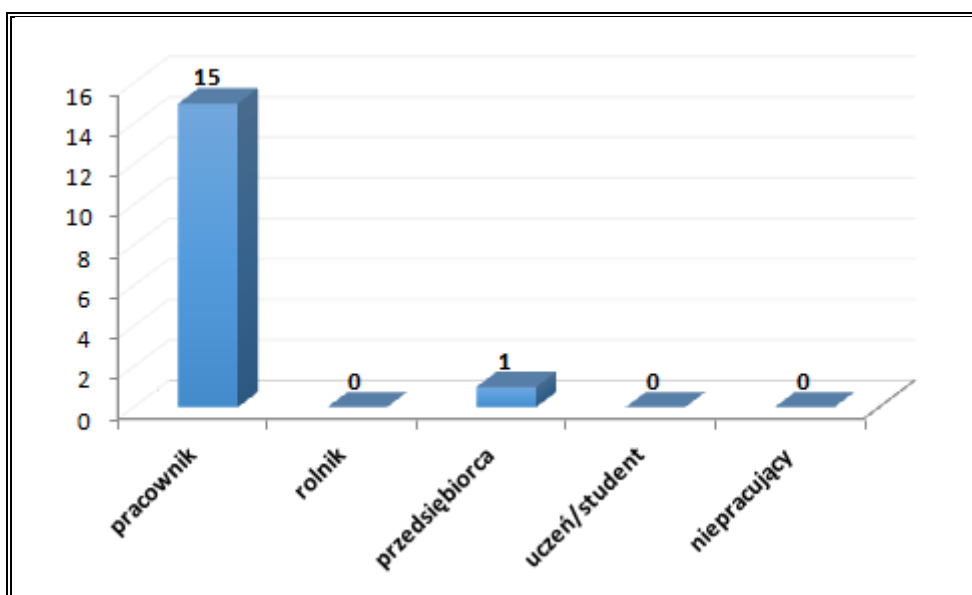
Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet od mieszkańców Gminy Frombork

Pytanie 3. Wykształcenie

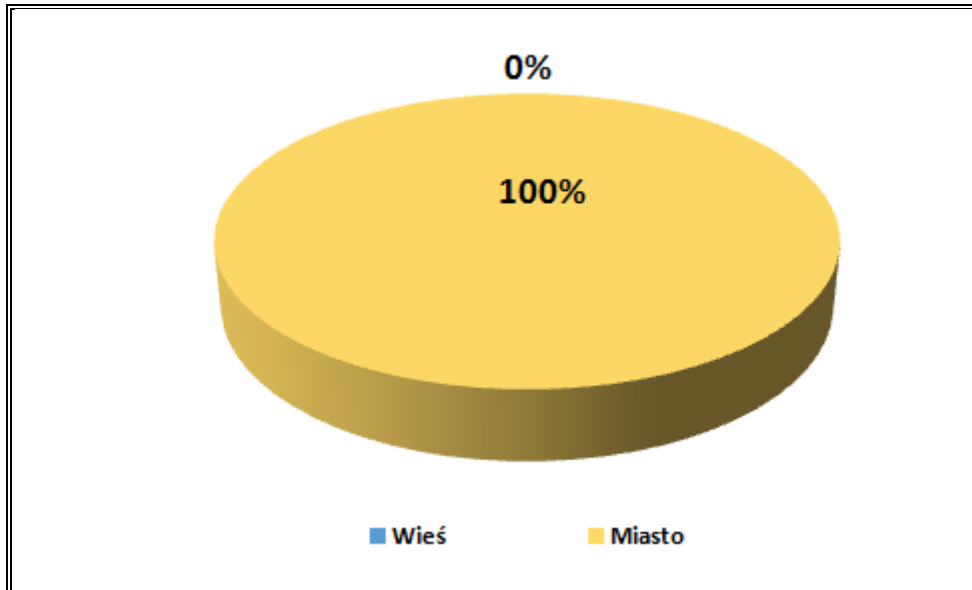
Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet od mieszkańców Gminy Frombork

Pytanie 4. Status zawodowy

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet od mieszkańców Gminy Frombork

Pytanie 5. Miejsce zamieszkania

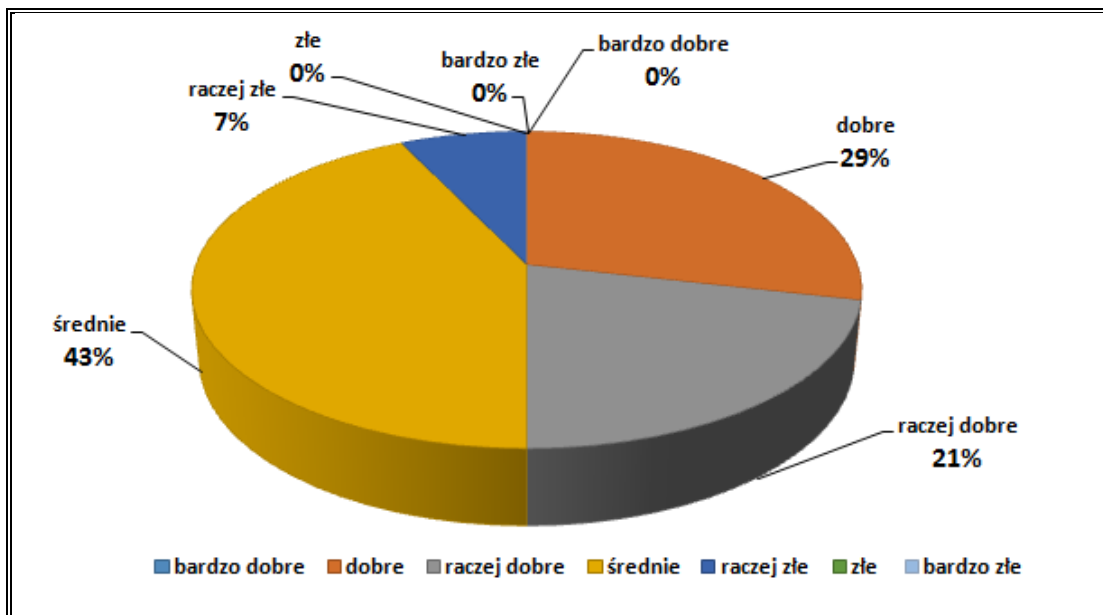

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet od mieszkańców Gminy Frombork

Grupa respondentów, którzy odpowiedzieli na pytania zawarte w ankiecie to głównie kobiety, które stanowiły 80% badanych. Przedział wiekowy ankietowanych to osoby powyżej 30 lat, posiadających w większości wykształcenie wyższe. Na ankietę odpowiedzieli jedynie respondenci mieszkający w mieście Frombork.

STREFA SPOŁECZNA

Pytanie 6. Jak oceniają Państwo aktualne warunki życia mieszkańców Miasta i Gminy Frombork ? (proszę zaznaczyć krzyżykiem odpowiednią odpowiedź)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet od mieszkańców Gminy Frombork

Zgodnie z wynikami przeprowadzonej ankiety, większość respondentów ocenia warunki życia na terenie Gminy Frombork jako średnie, bądź dobre albo raczej dobre.

Pytanie 7. W jakim stopniu jest Pan(i) zadowolony z następujących warunków życia w mieście i gminie? Proszę zaznaczyć przy każdym stwierdzeniu poniżej jedną z możliwych odpowiedzi.

Liczba udzielonych odpowiedzi

Wyszczególnienie	Ocena				
	Bardzo niezadowolony	niezadowolony	niezdecydowany	zadowolony	Bardzo zadowolony
Organizacja czasu wolnego (koła zainteresowań, kluby sportowe)	2	1	5	7	0
Dostęp do Internetu	0	3	2	9	0
Dostęp do informacji na temat wydarzeń w Gminie	0	1	4	9	0
Dostęp do oferty kulturalnej (biblioteka, koncerty, wystawy itp.)	0	1	4	8	1
Organizacja imprez cyklicznych na terenie Gminy	0	2	4	9	0
Poziom opieki społecznej	0	1	9	2	0
Dostęp do opieki zdrowotnej (lekarze specjaliści, ośrodki zdrowia)	1	3	4	4	1
bezpieczeństwo publiczne	0	2	4	9	0
Warunki mieszkaniowe	1	0	2	11	1
Oferta edukacyjna szkół	0	3	8	3	0
Dostępność przedszkoli	1	2	8	3	1
Udział mieszkańców w życiu publicznym	2	4	6	3	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet od mieszkańców Gminy Frombork

Respondenci w pytaniu tym odpowiadali na poziom ich zadowolenia w oparciu o wyszczególnione elementy. Na podstawie powyższej tabeli, obrazującej odpowiedzi w ankietach, można zauważyć, że ankietowani byli głównie:

- zadowoleni z: organizacji czasu wolnego, dostępu do Internetu, dostępu do informacji na temat wydarzeń w Gminie, dostępu do oferty kulturalnej, organizacji imprez cyklicznych, bezpieczeństwa publicznego, warunków mieszkaniowych;
- Niezdecydowani wobec poziomu opieki społecznej, oferty edukacyjnej szkół, dostępności przedszkoli, udziału w życiu publicznym.

STREFA GOSPODARCZO-PRZESTRZENNA

Pytanie 8. Proszę ocenić ważność realizacji poniższych przedsięwzięć na terenie Gminy według skali: od 5 – bardzo ważna do 1 – zbędna (proszę zaznaczyć „X” wybraną ocenę)

Liczba udzielonych odpowiedzi

Wyniki		Ocena				
		1	2	3	4	5
Remonty i budowa dróg		2	1	0	1	4
Budowa infrastruktury okołodrogowej	Oświetlenie uliczne	3	1	3	6	6
	Chodniki i ścieżki rowerowe	2	1	3	8	8
	Sygnalizacja świetlna	11	3	0	0	0
Rozbudowa i modernizacja sieci wodociągowej		2	1	6	1	3
Rozbudowa i modernizacja sieci kanalizacyjnej		2	2	7	1	3
Rozbudowa i modernizacja sieci gazowej		7	2	3	2	0
Wydzielanie i uzbrajanie terenów inwestycyjnych		0	4	5	2	4
Budowa i modernizacja budynków użyteczności publicznej (świetlic, ośrodków zdrowia, domów kultury, itp.)		1	2	6	4	2
Budowa obiektów sportowo-rekreacyjnych		2	3	3	4	3
Uzbrajanie terenów pod budownictwo mieszkaniowe		0	2	3	4	5
Poprawa estetyki gminy (np. nowe tereny zielone)		1	2	4	3	5
Szersze wspieranie działań kulturalnych, artystycznych i promocja gminy		1	1	4	3	6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet od mieszkańców Gminy Frombork

W pytaniu poproszono ankietowanych o ocenę ważności realizacji przedsięwzięć na terenie Gminy Frombork w poszczególnych obszarach według skali od 5 – bardzo ważna do 1 – zbędna. Zgodnie z wynikami zapytania, najważniejszymi przedsięwzięciami do realizacji w najbliższym czasie są: chodniki, ścieżki rowerowe, oświetlenie uliczne, szersze wzbieranie działań kulturalnych, artystyczny i promocja gminy, uzbrajanie terenów pod budownictwo mieszkaniowe, poprawa estetyki Gminy.

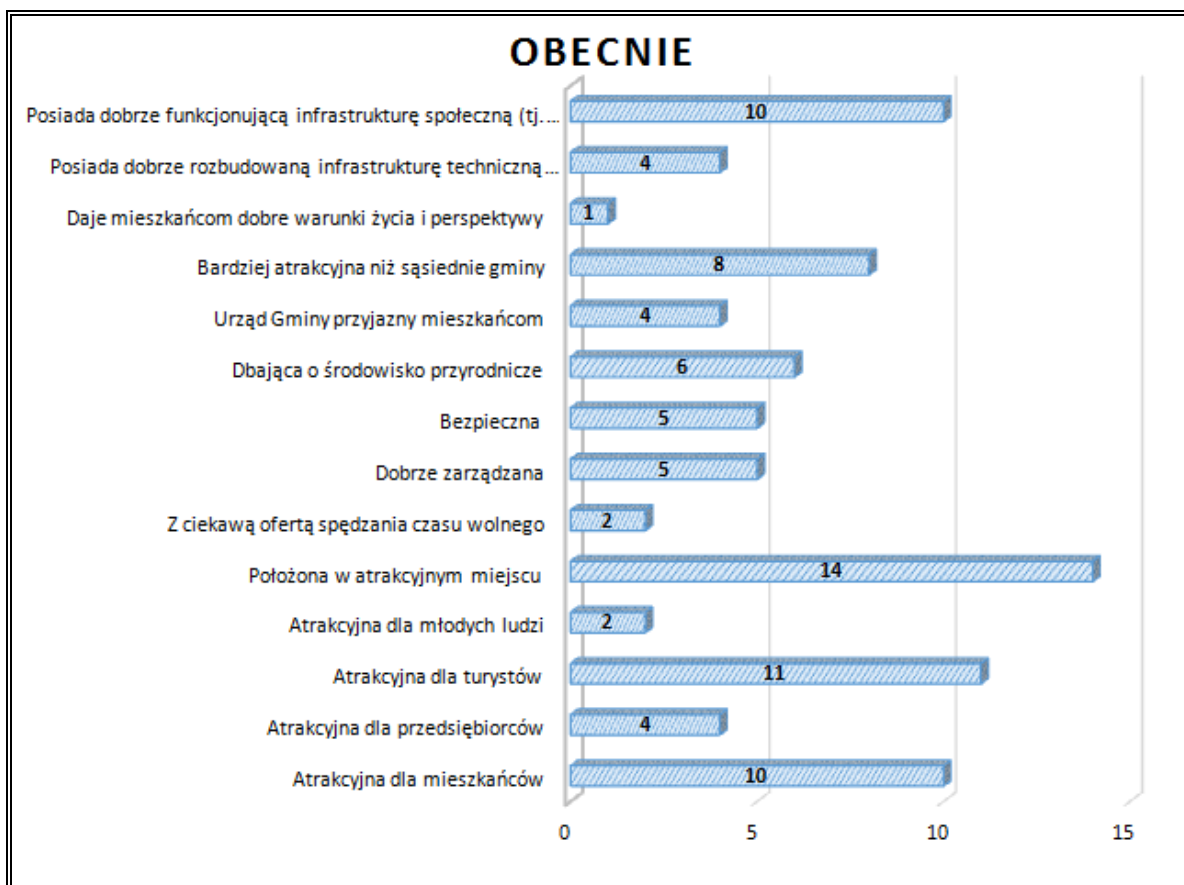
Pytanie 9. Które z poniższych stwierdzeń najlepiej charakteryzuje Gminę Miasto i Gminę Frombork obecnie a które z nich powinny charakteryzować Gminę w przyszłości ? (Proszę zaznaczyć „x” maksymalnie 5 propozycji w kolumnie „OBECNIE” oraz maksymalnie 5 propozycji w kolumnie „W PRZYSZŁOŚCI”)

Obecnie

Liczba udzielonych odpowiedzi

Wyniki	Suma	Udział %
Atrakcyjna dla mieszkańców	10	11,6%
Atrakcyjna dla przedsiębiorców	4	4,7%
Atrakcyjna dla turystów	11	12,8%
Atrakcyjna dla młodych ludzi	2	2,3%
Położona w atrakcyjnym miejscu	14	16,3%
Z ciekawą ofertą spędzania czasu wolnego	2	2,3%
Dobrze zarządzana	5	5,8%
Bezpieczna	5	5,8%
Dbająca o środowisko przyrodnicze	6	7,0%
Urząd Gminy przyjazny mieszkańcom	4	4,7%
Bardziej atrakcyjna niż sąsiednie gminy	8	9,3%
Daje mieszkańcom dobre warunki życia i perspektywy	1	1,2%
Posiada dobrze rozbudowaną infrastrukturę techniczną (tj. sieć drogową, kanalizacyjną, wodociągową, itp.)	4	4,7%
Posiada dobrze funkcjonującą infrastrukturę społeczną (tj. bazę oświatową, sportową, kulturalną, opiekę zdrowotną, itp.)	10	11,6%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet od mieszkańców Gminy Frombork

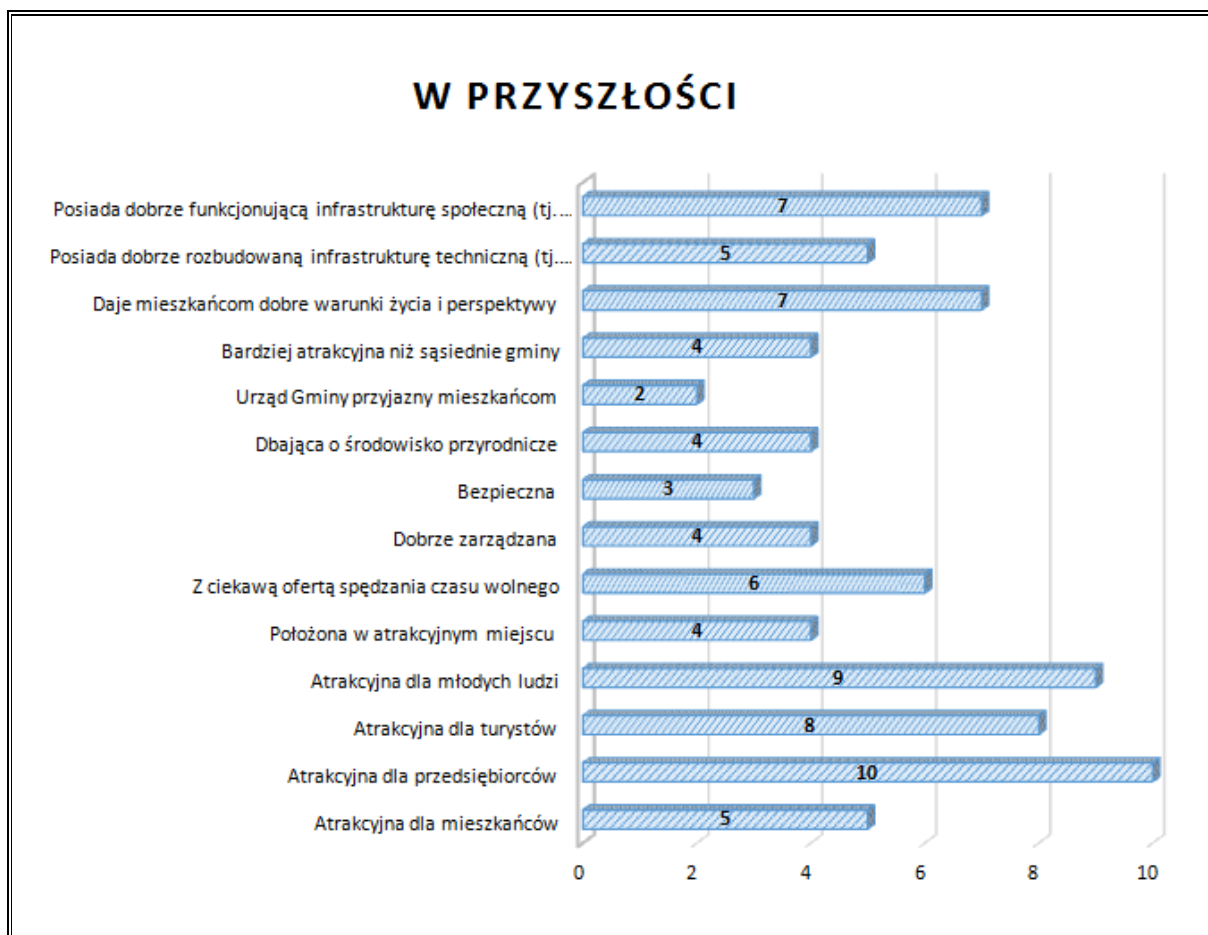

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet od mieszkańców Gminy Frombork

W przyszłości**Liczba udzielonych odpowiedzi**

Wyniki	Suma	Udział %
Atrakcyjna dla mieszkańców	5	6,4%
Atrakcyjna dla przedsiębiorców	10	12,8%
Atrakcyjna dla turystów	8	10,3%
Atrakcyjna dla młodych ludzi	9	11,5%
Położona w atrakcyjnym miejscu	4	5,1%
Z ciekawą ofertą spędzania czasu wolnego	6	7,7%
Dobrze zarządzana	4	5,1%
Bezpieczna	3	3,8%
Dbająca o środowisko przyrodnicze	4	5,1%
Urząd Gminy przyjazny mieszkańcom	2	2,6%
Bardziej atrakcyjna niż sąsiednie gminy	4	5,1%
Daje mieszkańcom dobre warunki życia i perspektywy	7	9,0%
Posiada dobrze rozbudowaną infrastrukturę techniczną (tj. sieć drogową, kanalizacyjną, wodociągową, itp.)	5	6,4%
Posiada dobrze funkcjonującą infrastrukturę społeczną (tj. bazę oświatową, sportową, kulturalną, opiekę zdrowotną, itp.)	7	9,0%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet od mieszkańców Gminy Frombork

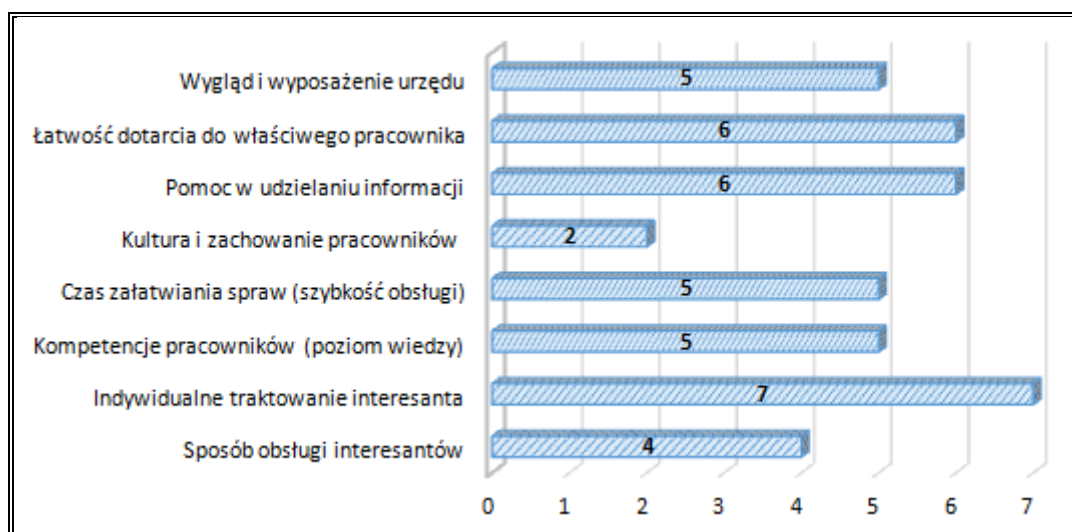
Zdaniem respondentów, Gmina Frombork obecnie postrzegana jest jako gmina z położona w atrakcyjnym miejscu, atrakcyjną dla turystów i mieszkańców, a także jako Gmina posiadająca dobrze funkcjonującą infrastrukturę społeczną. Respondenci mają podobne oczekiwania co do wyglądu Gminy Frombork w przyszłości, ponieważ chcieliby, aby Gmina dalej był przyjazna dla turystów, ale przede wszystkim chcieliby by jednostka ta była bardziej atrakcyjna dla przedsiębiorców i dla młodych ludzi. Dzięki określeniu takiego stanu docelowego, respondenci określili docelowy wizerunek Gminy Frombork w perspektywie 2026 roku, czyli tzw. wizję rozwoju.

DZIAŁALNOŚĆ URZĘDU MIASTA I GMINY

Pytanie 3. Które z poniższych elementów w funkcjonowaniu Urzędu Gminy Frombork należałoby poprawić ? (Proszę zaznaczyć „x” przy odpowiedniej pozycji)

Liczba udzielonych odpowiedzi

Wyniki	Suma	Udział %
Sposób obsługi interesantów	4	10,0%
Indywidualne traktowanie interesanta	7	17,5%
Kompetencje pracowników (poziom wiedzy)	5	12,5%
Czas załatwiania spraw (szybkość obsługi)	5	12,5%
Kultura i zachowanie pracowników	2	5,0%
Pomoc w udzielaniu informacji	6	15,0%
Łatwość dotarcia do właściwego pracownika	6	15,0%
Wygląd i wyposażenie urzędu	5	12,5%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet od mieszkańców Gminy Frombork

Badaniu poddano również ocenę pracy i funkcjonowania Urzędu Gminy. Zgodnie z uzyskanymi odpowiedziami, poprawy i usprawnienia wymagają: indywidualne traktowanie interesanta, łatwość dotarcia do właściwego pracownika oraz pomoc w udzielaniu informacji.

STREFA ŚRODOWISKOWA

Pytanie 11. Jak ocenia Pan(i) stan środowiska przyrodniczego na terenie Miasta i Gminy według skali od 5 – bardzo dobry do 1 – zły (proszę zaznaczyć „X” wybraną ocenę)

Wyszczególnienie	Ocena				
	1	2	3	4	5
wody powierzchniowe	4	4	4	2	1
powietrze atmosferyczne	0	3	3	5	4
Gleby	1	3	5	4	2
Hałas	2	3	1	7	2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet od mieszkańców Gminy Frombork

Respondenci w zakresie środowiska wskazali, że największym zagrożeniem dla środowiska naturalnego stanowi stan powietrza atmosferycznego na terenie Gminy.

PYTANIA OTWARTE

Pytanie 1. Jakie są najważniejsze problemy do rozwiązania w Gminie Frombork? Co w pierwszej kolejności należałoby naprawić i usprawnić ?

Zdaniem ankietowanych, do **najważniejszych problemów w Gminie Frombork** wymagających najszybszej interwencji, należą:

- stan chodników,
- stan zagospodarowania wybrzeża (m.in. plaży)
- stan dróg i ich nawierzchni,
- czystość miasta,
- liczba i stan mieszkań socjalnych.

Pytanie 2. Jakie obecne atuty Gminy można wykorzystać w przyszłości do jego rozwoju? Co decyduje o obecnej atrakcyjności Gminy Frombork? Co może stać się jego szansą dla rozwoju ?

Największymi **atutami Gminy Frombork** zdaniem ankietowanych są:

- istniejące zbytki w Mieście,
- teren nad Zalewem Wiślanym,
- historia Gminy,
- położenie Gminy.

Pytanie 3. Jakie powinny być kierunki rozwoju Miasta i Gminy? Na jakie dziedziny rozwoju Miasto i Gmina powinna położyć w przyszłości największy nacisk?

- turystyka,
- czystość i estetyka miasta,
- uzdrowiskowe (termy, odnowa biologiczna)
- rozwój infrastruktury technicznej.

Powyższe elementy przedstawione w pytaniach otwartych powinny być uwzględnione i niewątpliwie mogą być wykorzystane przez władze lokalne do promowania Gminy Frombork, jako miejsca idealnego do zamieszkania, inwestowania czy też odpoczynku. Wyniki przeprowadzonej analizy zostaną wykorzystane do zdefiniowania celów strategicznych w perspektywie interesariusza w „Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Frombork na lata 2016-2026.”

7. Kierunki i szanse rozwojowe Gminy Frombork oraz prognozowane tereny zabudowy mieszkaniowej i usługowej

Gmina Frombork ze względu na swoje położenie geograficzne oraz uwarunkowania przyrodniczo-historyczne, posiada duży potencjał do rozwoju turystyki, ale również rolnictwa, mieszkalnictwa oraz przedsiębiorczości.

Do czynników wpływających na atrakcyjność Miasta i Gminy Frombork należy zaliczyć przede wszystkim:

- atrakcyjne walory krajobrazowe (położenie nad Zalewem Wiślanym);
- korzystne warunki mikroklimatyczne;
- bogate walory przyrodnicze i historyczno-kulturowe.

Na atrakcyjność osiedleńczą i inwestycyjną Gminy wpływa również stopień uzbrojenia terenów w infrastrukturę techniczną. Mieszkańcy Gminy mają dostęp do wodociągowej czynnej sieci rozdzielczej – w 2014 roku stanowili oni około 99,7% ogólnej liczby ludności.

W przypadku sieci kanalizacyjnej, na terenie miasta taka sieć występuje i korzysta z niej około 100,00% mieszkańców. Na terenach wiejskich do sieci kanalizacyjnej podłączonych jest jedynie około 15,00% mieszkańców. Pozostali mieszkańcy korzystają z przydomowych oczyszczalni ścieków oraz zbiorników bezodpływowych. Na bieżąco realizowane są inwestycje mające na celu dalszą rozbudowę systemu przydomowych oczyszczalni ścieków i kanalizacji. Należy zaznaczyć, że istniejące i realizowane inwestycje z zakresu infrastruktury technicznej stanowią ważny element sprzyjający rozwojowi Gminy Frombork, ochronie środowiska oraz podnoszeniu standardów życia mieszkańców.

Na terenie Gminy znajduje się dobrze rozwinięta sieć dróg krajowych, wojewódzkich, powiatowych i gminnych. Zapewniają one dogodne połączenia z sąsiadującymi gminami i miastami. Linie komunikacji autobusowej przebiegają prawie przez wszystkie miejscowości Gminy.

Duży wpływ na rozwój Gminy Frombork ma również jej położenie oraz walory przyrodniczo-krajobrazowe. Miasto posiada historyczny charakter. Znajduje się tutaj Zespół Wzgórza Katedralnego, uznany za pomnik historii. Tereny te mają bogatą historię związaną z postacią Mikołaja Kopernika, co przekłada się na obecne tutaj zabytki architektury i park astronomiczny. Ponadto, Gmina posiada duże możliwości rozwoju w zakresie żeglugi śródlądowej Frombork – Piaski, Frombork – Krynica Morska oraz funkcjonuje w jej granicach port pasażerski i rybacki z uprawnieniami międzynarodowego przejścia granicznego. Położenie jednostki samorządu terytorialnego na obszarach cennych przyrodniczo wpływa na występowanie tutaj bogatej flory i fauny, która stwarza warunki do nietypowego wypoczynku, rozwoju agroturystyki, turystyki wiejskiej, weekendowej, czy rowerowej. Gmina uzyskała również status ochrony uzdrowskiej dla miasta Frombork i sołectw Ronin i Bogdany, w związku z czym prowadzone są tu działalności leczniczo uzdrowskie. Udokumentowane zasoby naturalne, w tym: wód mineralnych i termalnych nadających się do wykorzystania w balneologii, a także korzystne warunki mikroklimatyczne wynikające z walorów przyrodniczych oraz z faktu braku obiektów przemysłowych zanieczyszczających środowisko.

Źródło: Dane z Urzędu Miasta i Gminy Frombork

Tereny te - atrakcyjne przyrodniczo i dogodne połączenia komunikacyjne stanowią interesującą ofertę dla inwestorów i ludności. Gmina posiada zarówno atrakcyjne tereny pod zabudowę mieszkaniową, jak i pod rozwój przedsiębiorczości. Udostępnienie nowych obszarów pod zabudowę decyduje o kierunkach rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy Frombork. Dodatkowo warto zaznaczyć, że rozwój mieszkalnictwa oraz usług i działalności gospodarczej na opisywanym terenie będzie zależał od wzrostu liczby ludności Gminy, który

przy procesie migracji w przyroście mieszkańców wiąże się głównie z poprawą standardów zamieszkania, rozwojem gospodarczym Gminy, koniunkturą ekonomiczną, możliwościami finansowymi ludności oraz rozwojem infrastruktury technicznej.

8. Podsumowanie diagnozy strategicznej – analiza SWOT

O konkurencyjności gminy decyduje:

- poziom życia mieszkańców,
- warunki prowadzenia działalności gospodarczej przedsiębiorstw,
- możliwość przyciągnięcia inwestorów.

Gmina Frombork podejmuje odpowiednie działania wykorzystujące jej potencjał, aby dostosować się do zmieniających się warunków gospodarczych oraz wymagań potencjalnego mieszkańca i inwestora, zwiększając w ten sposób swoją konkurencyjność.

Przeprowadzona diagnoza strategiczna pozwoliła ustalić, że na terenie Gminy występuje wiele czynników sprzyjających dalszemu rozwojowi mieszkalnictwa (tzw. **szanse i mocne strony**). Są to:

- atrakcyjne położenie geograficzne Gminy nad Zalewem Wiślanym,
- występowanie dobrych gleb, sprzyjających rolnictwu na terenie Gminy,
- bardzo dobrze rozwinięta baza oświatowa, w tym zapewniony dostęp do punktów przedszkolnych,
- zapewniony dostęp do opieki zdrowotnej,
- realizacja wielu działań kulturalnych i sportowych,
- dobrze rozbudowana baza kulturalna, sportowa i rekreacyjna,
- dobre wyposażenie w infrastrukturę techniczną (zwłaszcza w sieć wodociągową),
- realizacja wielu działań inwestycyjnych, które przyczyniają się do poprawy warunków życia mieszkańców Gminy.

Szczegółowa analiza mocnych i słabych stron Gminy Frombork została przedstawiona w Tabeli 34.

Tabela 34. Analiza SWOT

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • rosnąca liczba podmiotów gospodarczych; • atrakcyjne położenie krajobrazowe Gminy nad Zalewem Wiślanym; • dobra dostępność komunikacyjna; • dobrze rozwinięte rolnictwo na terenie Gminy; • dobre jakościowo gleby na terenie gminy; • baza surowcowa dla przetwórstwa rolno – spożywczego; • występujące na terenie Gminy zasoby naturalne, w tym wody mineralne, termalne; • korzystne warunki mikroklimatyczne; • dobry dostęp do infrastruktury oświatowej; • dobrze rozwinięta infrastruktura sportowo – rekreacyjna; • dobrze rozwinięta oferta kulturalna; • duża liczba zabytków architektonicznych; • uporządkowana gospodarka wodno-ściekowa; • aktywnie prowadzona polityka inwestycyjna Gminy; • posiadane rezerwy terenowe dla rozwoju funkcji osadniczych i uzdrowiskowych; • przynależność do obszaru funkcjonowania „Zielonych Płuc Polski” o wysokich walorach przyrodniczych; 	<ul style="list-style-type: none"> • ujemne saldo migracji; • ujemny wskaźnik przyrostu naturalnego; • wysoki poziom bezrobocia; • małe zainteresowanie przedsiębiorców lokalizacją działalności gospodarczej na terenie Gminy; • słabo rozwinięta działalność pozarolnicza; • niedostatecznie rozwinięta sieć kanalizacyjna na terenach wiejskich Gminy i niskie wyposażenie budynków w przydomowe oczyszczalnie ścieków; • małe zainteresowanie odnawialnymi źródłami energii wśród mieszkańców; • mała ilość mieszkań socjalnych; • brak odpowiednio wyposażonej przystani dla żeglarzy, • zły stan drogi dojazdowej do Miasta Fromborka (droga wojewódzka 505) oraz pozostałej części dróg na terenie Gminy; • brak połączenia wodnego w sezonie letnim z Krynicą Morską i Piaskami; • brak zagospodarowania terenów plaży i infrastruktury jej towarzyszącej; • słaba komunikacja autobusowa do małych miejscowości; • niski standard infrastruktury turystycznej; • brak sieci gazowej na terenie Gminy, • brak spójności wewnętrznej społeczności, działań integrujących i inicjatyw społecznych pobudzających ożywienie i wzrost aktywności; • postępujący proces degradacji majątku po byłych PGR-ach; • niekorzystne zmiany demograficzne – starzenie się społeczeństwa;
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • atrakcyjne położenie geograficzne Gminy; • historyczny charakter Gminy, • wzrost zainteresowania aktywnym wypoczynkiem wśród mieszkańców Gminy; • dostępność zewnętrznych źródeł finansowania, w tym m.in. nowa perspektywa finansowa Unii Europejskiej; • rozwój współpracy terytorialnej; międzysektorowej i międzyorganizacyjnej; • różnicowanie działalności rolniczej w zależności od warunków naturalnych 	<ul style="list-style-type: none"> • prognozowany spadek liczby mieszkańców; • starzenie się społeczeństwa; • emigracja młodych i wykształconych osób; • zagrożenie wzrostu zjawisk patologicznych w społeczności lokalnej; • niski poziom patriotyzmu lokalnego i ogólnokrajowego (w wymiarze ekonomicznym); • globalny kryzys gospodarczy, mający wpływ na kondycję/sytuację przedsiębiorców /zakładów pracy;

<p>i ekonomicznych;</p> <ul style="list-style-type: none"> • nowe technologie energetyczne, bazujące na odnawialnych źródłach energii. • podejmowanie przez Gminę działań mających zapobiegać odpływowi mieszkańców - m.in. poprzez tworzenie atrakcyjnych terenów pod budownictwo mieszkaniowe oraz pod rozwój przedsiębiorczości; • możliwość rozwoju i zagospodarowania terenów inwestycyjnych; • opracowanie Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Frombork, który pozwoli na wyprowadzenie obszarów zdegradowanych Gminy ze stanu kryzysowego; 	<ul style="list-style-type: none"> • niska opłacalność produkcji rolnej; • niewystarczająca ilość środków na remonty; modernizację i budowę dróg; • utrwalanie zjawiska bezradności życiowej; • małe zainteresowanie inwestorów zewnętrznymi lokalizowaniem działalności na terenie Gminy.
---	--

Źródło: Opracowanie własne

Poniżej przedstawiona tabela prezentuje czynniki wpływające na ogólną konkurencyjność osadniczą, inwestycyjną i turystyczno-rekreacyjną każdej gminy w Polsce (szczegółowy wykaz czynników został przedstawiony w rozdziale III.5. niniejszej *Strategii*). Czynniki te mają charakter subiektywny, gdyż w głównej mierze zostały opracowane na podstawie własnych obserwacji i wywiadów przeprowadzonych z osobami, które mogą być potencjalnymi mieszkańcami Gminy Frombork, potencjalnymi inwestorami zewnętrznymi prowadzącymi działalność na jej terenie, a także potencjalnymi turystami lub odwiedzającymi Gminę w celach turystyczno-rekreacyjnych. Czynniki te odzwierciedlają zatem oczekiwania poszczególnych grup interesariuszy względem obszaru, na którym chcieliby mieszkać i żyć, prowadzić własną działalność gospodarczą lub odpoczywać. Do identyfikacji niektórych czynników konkurencyjności wykorzystano również literaturę fachową i dostępne raporty. Należy jednak podkreślić, że zidentyfikowane czynniki nie stanowią katalogu zamkniętego, a są jedynie punktem odniesienia do zidentyfikowanych kierunków rozwoju Gminy i zdefiniowania ewentualnych działań naprawczych.

Tabela 35. Czynniki atrakcyjności osadniczej, inwestycyjnej i turystycznej

Czynniki konkurencyjności osadniczej (mieszaniowej)	Czynniki konkurencyjności inwestycyjnej	Czynniki konkurencyjności turystycznej
<ul style="list-style-type: none"> dostępność terenów i obiektów mieszkaniowych, poziom rozwoju infrastruktury społecznej (w tym dostęp do oświaty, kultury, rozrywki), dostępność infrastruktury technicznej (wodno-kanalizacyjnej, energetycznej), dostępność do rynku pracy, połączenia komunikacyjne (szlaki drogowe, transport publiczny), walory przyrodnicze obszaru, poziom bezpieczeństwa publicznego, potencjał gospodarczy i trendy rozwoju gminy. 	<ul style="list-style-type: none"> lokalizacja geograficzna i komunikacyjna Gminy, występowanie stref gospodarczych (terenów inwestycyjnych) na terenie Gminy, uzbrojenie terenu (działek) pod rozwój przedsiębiorczości, lokalne przepisy, wysokość podatków, stosowanie ulg inwestycyjnych, posiadanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, dostęp do siły roboczej. 	<ul style="list-style-type: none"> walory środowiskowe (tereny o atrakcyjnym środowisku przyrodniczym, urozmaiconym ukształtowaniu powierzchni, obszary chronione i formy ochrony przyrody), obiekty kultury materialnej i duchowej (tj. zabytki), specjalistyczne obszary umożliwiające uprawianie hobby, np. wędkarstwa, myślistwa, jeździectwa, kajakarstwa oraz wypożyczalnie sprzętu umożliwiające uprawianie tego hobby, czystość i jakość środowiska naturalnego (powietrza, wód), dostępność komunikacyjna w odniesieniu do dróg i środków komunikacji publicznej, baza noclegowa i gastronomiczna, dostęp do rozrywki (tj. imprezy kulturalne) i rekreacji promocja gminy w zakresie turystyki.

Źródło: Opracowanie własne

Analizując obecny stan zagospodarowania i wyposażenia Miasta i Gminy Frombork w niezbędną infrastrukturę należy stwierdzić, że aby móc realizować politykę skoncentrowaną na podniesieniu atrakcyjności osiedleńczej, inwestycyjnej i turystycznej, Gmina powinna zintensyfikować swoje działania inwestycyjne i rozwojowe w następujących obszarach:

- a) działania zmierzające do wzrostu znaczenia funkcji mieszkaniowej powinny dotyczyć:
- dalszego rozwijania i modernizacji infrastruktury sportowo-rekreacyjnej zachęcającej do aktywnego spędzania czasu wolnego (w tym: boisk i obiektów sportowych, placów zabaw, siłowni na powietrzu itp.) oraz zapewnienie jej równomiernego rozmieszczenia na terenie całej Gminy,
  - pobudzenia budownictwa mieszkaniowego,
  - zwiększenia bezpieczeństwa publicznego mieszkańców,

- dalszego rozwoju bazy oświatowej (m.in. w zakresie wyposażenia szkół w nowoczesne pomoce dydaktyczne jak, dostosowanie oferty szkół do potrzeb osób niepełnosprawnych, zapewnianie opieki najmłodszym mieszkańcom Gminy),
  - stworzenia oferty dla seniorów (zarówno oferty edukacyjnej, rekreacyjnej, spędzania czasu wolnego jak i opiekuńczej),
  - kontynuowania rozbudowy infrastruktury technicznej, m.in. sieci kanalizacyjnej,
  - kontynuacji modernizacji dróg;
- b) działania zmierzające do wzrostu znaczenia funkcji przemysłowej powinny dotyczyć:
- przygotowywania terenów inwestycyjnych będących własnością Gminy Frombork,
  - przygotowania kompleksowej oferty inwestycyjnej wraz z jej publikacją i promocją,
  - promowania przedsiębiorstw działających w strefie inwestycyjnej zlokalizowanej na terenie Gminy Frombork;
- c) działania zmierzające do wzrostu znaczenia funkcji turystycznej powinny dotyczyć:
- podniesienia standardów istniejącej bazy noclegowej, gastronomicznej i uzdrowskiej oraz jej rozbudowa (pensjonaty, motele, hotele, sanatoria, salony odnowy biologicznej),
  - rozwoju agroturystyki i zabudowy letniskowej,
  - zagospodarowanie terenu nad wybrzeżem (plaży),
  - likwidowania pustych i opuszczonych nieruchomości, które psują wizerunek Gminy.

Zaniechanie w najbliższym czasie realizacji działań rozwojowych w zakresie zwiększenia atrakcyjności osadniczej i inwestycyjnej Gminy Frombork może doprowadzić do zmniejszenia się liczby obecnych mieszkańców, którzy będą emigrowali z terenu Gminy na obszary dla nich bardziej atrakcyjne, jak i brak napływu nowych mieszkańców i inwestorów. W związku z tym, może to doprowadzić do zmniejszania dochodów własnych Gminy w wyniku zmniejszenia liczby podatników (rozumianych jako mieszkańców i inwestorów) oraz zmniejszenia wpływów do budżetu z tytułu różnych podatków (zwłaszcza podatku od osób fizycznych i prawnych oraz podatku od nieruchomości).

Reasumując powyższe, aby Gmina Frombork mogła się rozwijać i zwiększać swoją przewagę konkurencyjną w stosunku do innych gmin, musi przede wszystkim podjąć działania zmierzające do **dalszego pozyskiwania nowych mieszkańców** (zwłaszcza osób młodych i młodych rodzin), **zwiększenia atrakcyjności turystycznej** oraz **pozyskiwania nowych inwestorów** na swoim terenie, co w dalszej perspektywie przyczyni się do zwiększenia jej dochodów własnych, a tym samym zwiększy możliwości inwestycyjne Gminy.

Działania umożliwiające osiągnięcie tych 3 celów, znajdują odzwierciedlenie w konkretnych celach strategicznych.

III. Strategia Rozwoju Gminy Frombork na lata 2016-2026

1. Misja Gminy Frombork

Misja to zwięzła, wewnętrznie spójna deklaracja definiująca powód istnienia organizacji, jej podstawowy cel, na którego realizację nastawione są jej działania oraz wartości, które kierują pracą jej personelu.

W przypadku jednostek samorządu terytorialnego, misja została zdefiniowana w Ustawie o samorządzie gminnym, zgodnie z którą, do zadań własnych gminy należy *zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty*.

Uwzględniając powyższe, określono następującą **misję Gminy Frombork**:

**EFEKTYWNE ZASPOKAJANIE POTRZEB MIESZKAŃCÓW MIASTA I GMINY FROMBORK,
ZAPEWNIĄCE GODNE WARUNKI BYTOWE, ROZWÓJ SPOŁECZEŃSTWA ORAZ POCZUCIE
STABILIZACJI**

2. Wartości kluczowe

Wartości kluczowe są to wieczne zasady, którymi powinna kierować się gmina realizując misję swojego istnienia. Wartości kluczowe reprezentują panujące w organizacji cechy i postawy, które są demonstrowane przez zachowania wszystkich pracowników.

Do wartości kluczowych Gminy Frombork należą:

- **Odpowiedzialność** - dokładamy wszelkich starań, aby podejmowane przez nas działania były odpowiednio wcześniej planowane, sprawnie i konsekwentnie realizowane oraz efektywnie kontrolowane, dzięki czemu będziemy mogli osiągać wspólnie określone cele.
- **Zorientowanie na rozwój** - aby móc się dynamicznie rozwijać, nasza Gmina wykorzystuje każdą okazję do pozyskania środków finansowych na realizację inwestycji w zakresie poprawy stanu istniejącej infrastruktury technicznej i społecznej.
- **Inicjatywa i konsekwencja** - wykazujemy się inicjatywą w działaniu, odpowiedzialnością i konsekwencją w dążeniu do celu.
- **Szacunek i dobre relacje** – realizując swoje zadania, w takim samym stopniu dbamy o relacje między sobą - pracownikami, jak również o te, które łączą nas z Klientami, czy Partnerami.

3. Wizja rozwoju Gminy Frombork

Wizja rozwoju gminy określa stan docelowy, do którego władze lokalne oraz ich partnerzy będą dążyć, wykorzystując możliwości płynące z posiadanego potencjału własnego i szans pojawiających się w najbliższym otoczeniu. Wizja określa zatem jak gmina zamierza być postrzegana w przyszłości.

Uwzględniając powyższe, określono następującą **wizję rozwoju Gminy Frombork do roku 2026:**

**MIASTO I GMINA FROMBORK – GMINA PRZYJAZNA DLA MIESZKAŃCÓW, TURYSTÓW
I INWESTORÓW, ZAPEWNIAJĄCA WYSOKI STANDARD ŻYCIA Z POSZANOWANIEM ZASADY
ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU**

Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Frombork powinna stanowić dokument bazowy, wspierać i synergicznie wpływać na realizację celów i działań sprecyzowanych w innych dokumentach planistycznych i strategicznych Gminy, wpływając na jej ożywienie gospodarcze, ekonomiczne oraz rozwój w sferze społecznej, kulturalnej i rekreacyjno-turystycznej.

Obszary rozwojowe Gminy są zależne od siebie i wzajemnie się przenikają. Zadania zrealizowane w zakresie infrastruktury technicznej pomogą zrealizować zadania w sferze mieszkaniowej i gospodarczej, pozytywnie wpłyną na ochronę środowiska i rozwój turystyki oraz rekreacji. Cele osiągnięte w ramach strefy społecznej i kulturowej wpłyną na realizację celów w zakresie atrakcyjności mieszkaniowej i rekreacyjno-turystycznej.

4. Interesariusze Strategii

Interesariusze strategii to podmioty (osoby, grupy osób, społeczności, instytucje, organizacje), które mogą istotnie wpływać na gminę oraz których potrzeby zamierza zaspakajać gmina świadcząc określone usługi publiczne.

Interesariuszy definiuje się w kontekście określonej wizji rozwoju.

Należy podkreślić, że w przypadku każdej gminy w Polsce najważniejszymi interesariuszami, których potrzeby musi zaspakajać, są jej mieszkańcy.

Interesariuszami Gminy Frombork są:

- 1) obecni mieszkańcy Gminy Frombork,
- 2) mieszkańcy spoza terenu Gminy Frombork,
- 3) obecni przedsiębiorcy z terenu Gminy Frombork,
- 4) przedsiębiorcy spoza terenu Gminy Frombork,
- 5) turyści,

- 6) osoby szukające odpowiedniej bazy sportowo - rekreacyjnej do wypoczynku lub treningów.

Władze Gminy Frombork zmierzają do uzyskania dodatniego salda migracji poprzez zatrzymanie na terenie Gminy jej obecnych mieszkańców, jak również przyciągnięcie nowych, w wyniku rozwoju mieszkalnictwa i przedsiębiorczości, co w konsekwencji przyczyni się do rozwoju społeczno - gospodarczego Gminy Frombork.

5. Wartość oczekiwana przez interesariuszy

Wartość oczekiwana przez interesariusza to zbiór wymagań każdego z interesariuszy, który ma wpływ:

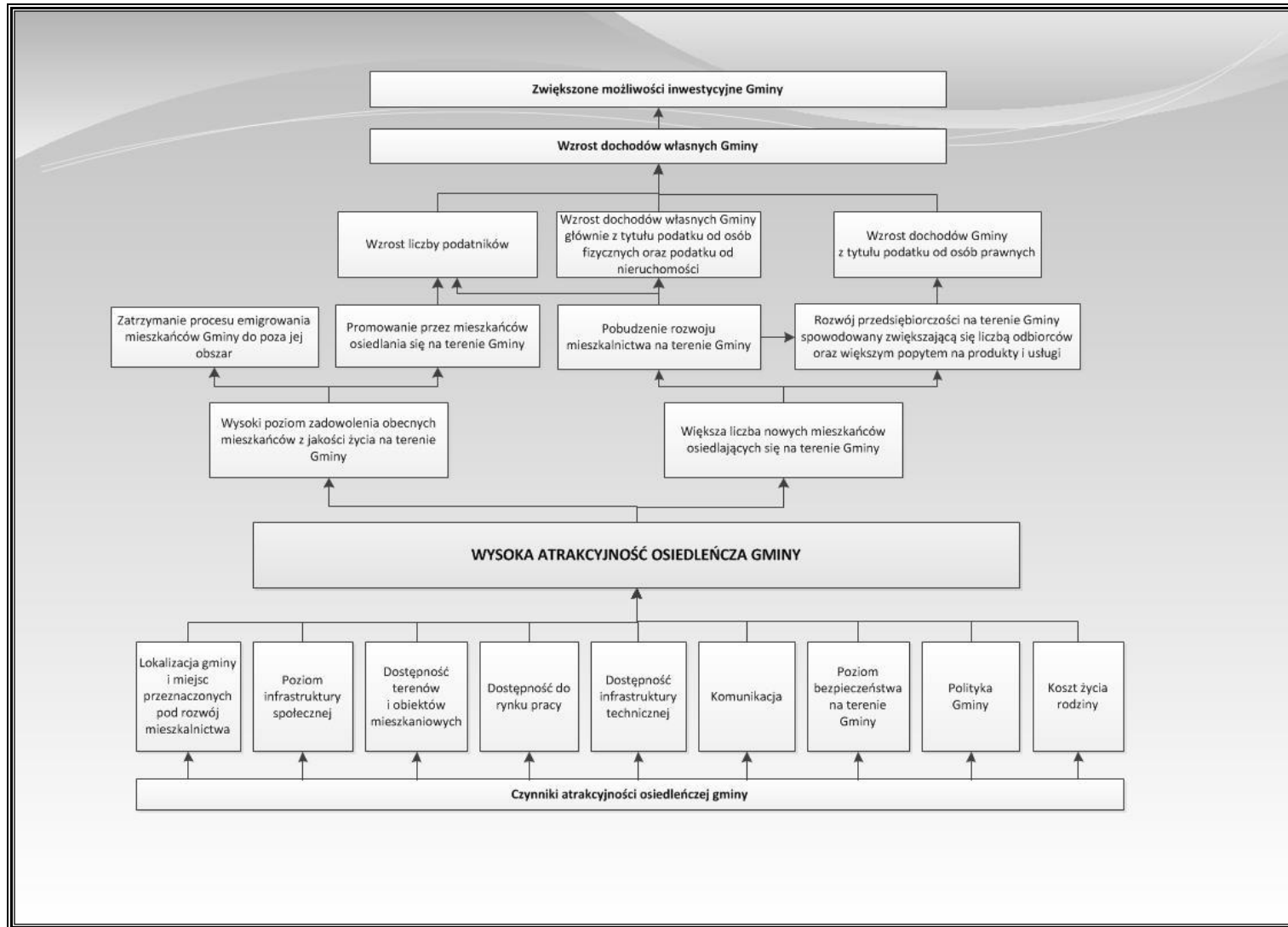
- w przypadku mieszkańców gminy – na atrakcyjność mieszkaniową i osadniczą gminy,
- w przypadku przedsiębiorców – na atrakcyjność inwestycyjną gminy,
- w przypadku turystów – na atrakcyjność turystyczną gminy.

Wartość oczekiwaną przez interesariuszy w kontekście atrakcyjności mieszkaniowej, turystycznej i inwestycyjnej Gminy Frombork przedstawiają poniższe tabele.

Należy podkreślić, że w tabelach zostały ujęte wszystkie czynniki atrakcyjności mieszkaniowej, turystycznej i inwestycyjnej, tzn. te, na które gmina może wpływać oraz te, na które wpływu nie ma. Przy określaniu celów strategicznych będą brane pod uwagę tylko te obszary, w których Gmina Frombork może podjąć działania inwestycyjne i rozwojowe.

Efekty, jakie Gmina Frombork uzyska w wyniku osiągnięcia wysokiej atrakcyjności mieszkaniowej, inwestycyjnej i turystyczno-rekreacyjnej, przedstawione zostały za pomocą drzewa celów opracowanych dla każdego z tych obszarów (Rysunek 4, 5, 6).

Rysunek 4. Drzewo celów dla zwiększenia atrakcyjności osiedleńczej Gminy

Źródło: Opracowanie własne

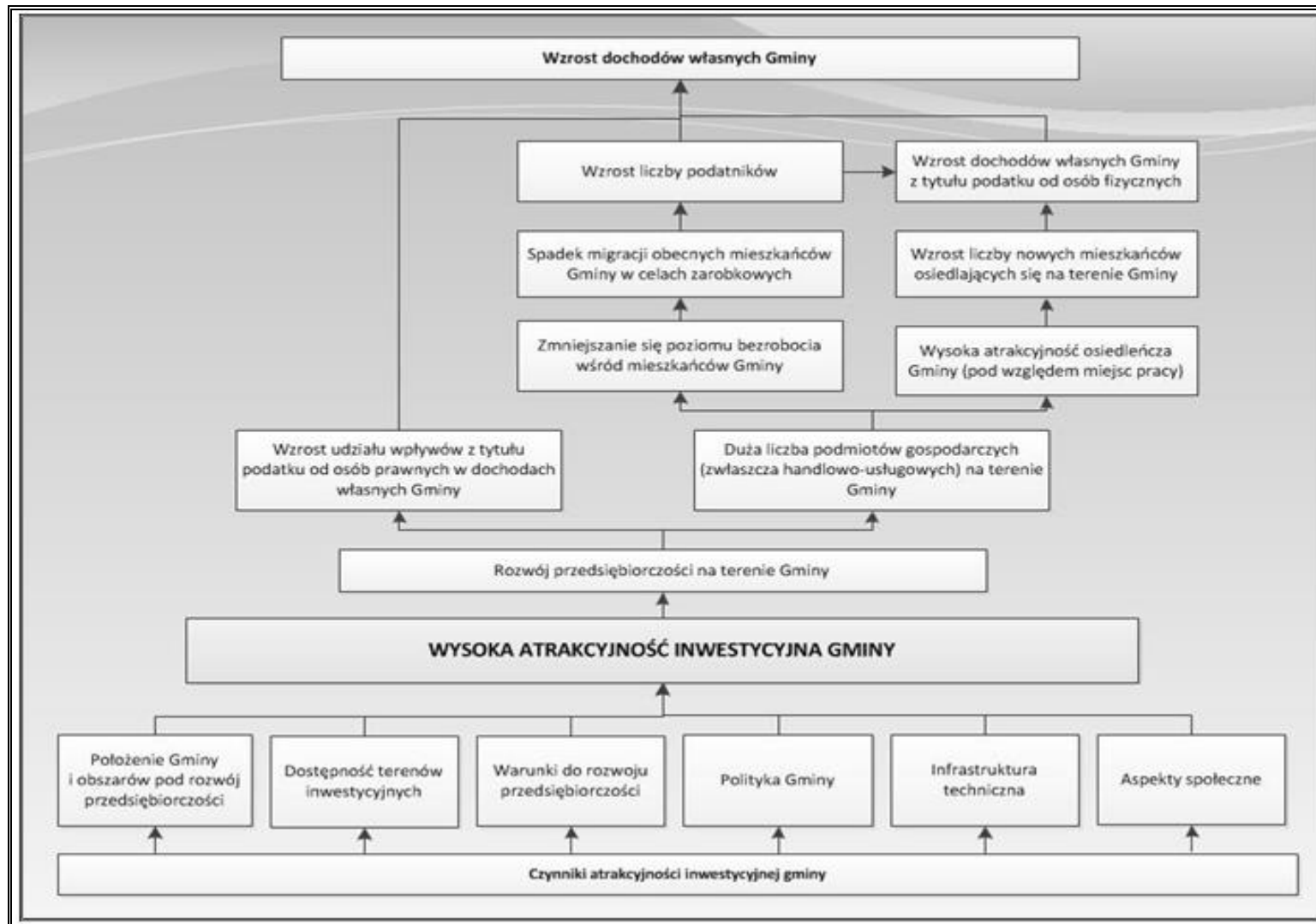
Tabela 36. Wartość oczekiwana przez interesariuszy w zakresie atrakcyjności mieszkaniowej gminy

Lokalizacja gminy i miejsc przeznaczonych pod rozwój mieszkalnictwa	Poziom infrastruktury społecznej	Dostępność terenów i obiektów mieszkaniowych	Dostępność do rynku pracy
<ul style="list-style-type: none"> • rodzaj szlaków komunikacyjnych przebiegających przez teren gminy, • odległość od większych ośrodków miejskich, • położenie geograficzne, • walory krajobrazowe (lasy, jeziora, obszary chronione), • warunki klimatyczne, • rodzaj podmiotów gospodarczych działających w okolicy (czy są one uciążliwe dla mieszkańców), • dostęp do usług (w tym odległość od sklepów) 	<p>a) oferta spędzania czasu wolnego:</p> <ul style="list-style-type: none"> – dostęp do ośrodków kulturalnych, – odpowiednie zagospodarowanie terenu (np. skwery z ławeczkami, place zabaw, parki, ścieżki rowerowe) – imprezy kulturalne i rozrywkowe organizowane na terenie Gminy, – obiekty sportowe, – funkcjonowanie klubów sportowych, <p>b) dostęp do oświaty:</p> <ul style="list-style-type: none"> – lokalizacja i rozmieszczenie szkół, – dostęp do przedszkoli, – poziom i kierunki kształcenia w szkołach, – wyposażenie i stan techniczny szkół, – oferta zajęć pozalekcyjnych, – kadra nauczycielska, <p>c) dostęp do opieki zdrowotnej:</p> <ul style="list-style-type: none"> – lokalizacja ośrodków zdrowia, – odległość od szpitala, – rodzaje lekarzy i specjalistów w istniejących ośrodkach zdrowia, <p>d) funkcjonowanie organizacji społecznych i stowarzyszeń (np. klub seniora, OSP, koło gospodyń wiejskich)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • dostępność działek budowlanych, • dostępność mieszkań komunalnych lub mieszkań pod wynajem, • ceny mieszkań i działek budowlanych, • uwarunkowania przyrodnicze terenów pod zabudowę (np. czy są to tereny zalewowe, obszary chronione, tereny zagrożone osuwiskami) 	<ul style="list-style-type: none"> • miejsca pracy (jaka jest możliwość znalezienia pracy na danym terenie), • rodzaj podmiotów gospodarczych funkcjonujących na terenie gminy (od tego zależy poziom wymaganych kwalifikacji oraz z tego wynikać będzie średnie wynagrodzenie za pracę), • odległość od większych miast, • polityka inwestycyjna gminy (jakie działania rozwojowe są prowadzone przez władze)

Dostępność infrastruktury technicznej	Komunikacja	Poziom bezpieczeństwa na terenie Gminy	Polityka Gminy	Koszt życia rodziny
<ul style="list-style-type: none"> - wyposażenie terenu w media (sieć wodno-kanalizacyjna, energetyczna, gazowa, ciepłownicza), - infrastruktura drogowa (rodzaj dróg, odległość od nich i ich stan techniczny) - dostęp do Internetu, - zasięg sieci komórkowych 	<ul style="list-style-type: none"> - rodzaj dróg na terenie Gminy, - stan techniczny dróg, - odległość od głównych dróg, - występowanie ścieżek rowerowych i chodników na terenie gminy, - rodzaj transportu publicznego funkcjonującego na terenie gminy, - częstotliwość kursów transportu publicznego 	<ul style="list-style-type: none"> - poziom patologii i przestępczości na danym terenie, - dostępność służb porządkowych i ratowniczych (policji, OSP), - prawdopodobieństwo wystąpienia kataklizmów (np. powodzi, huraganów itp.) - chodniki i ścieżki rowerowe, - dobrze funkcjonujący system oświetlenia ulicznego 	<ul style="list-style-type: none"> - promocja gminy (co jest promowane, czy gmina jest szczególnie z czegoś znana), - polityka inwestycyjna gminy (jakie działania rozwojowe są prowadzone przez władze i z jaką częstotliwością), - polityka prorodzinna, - współpraca samorządu z przedsiębiorcami, - wysokość podatków, - sposób obsługi mieszkańców Gminy i komunikacji z nimi 	<ul style="list-style-type: none"> - wysokość podatków, - wysokość czynszu za mieszkanie, - koszty dostępu do mediów (opłata za wodę, ścieki, ciepło), - koszty związane z posyłaniem dzieci do szkół, - dostępność i odległość od marketów i hipermarketów

Rysunek 5. Drzewo celów dla zwiększenia atrakcyjności inwestycyjnej gminy

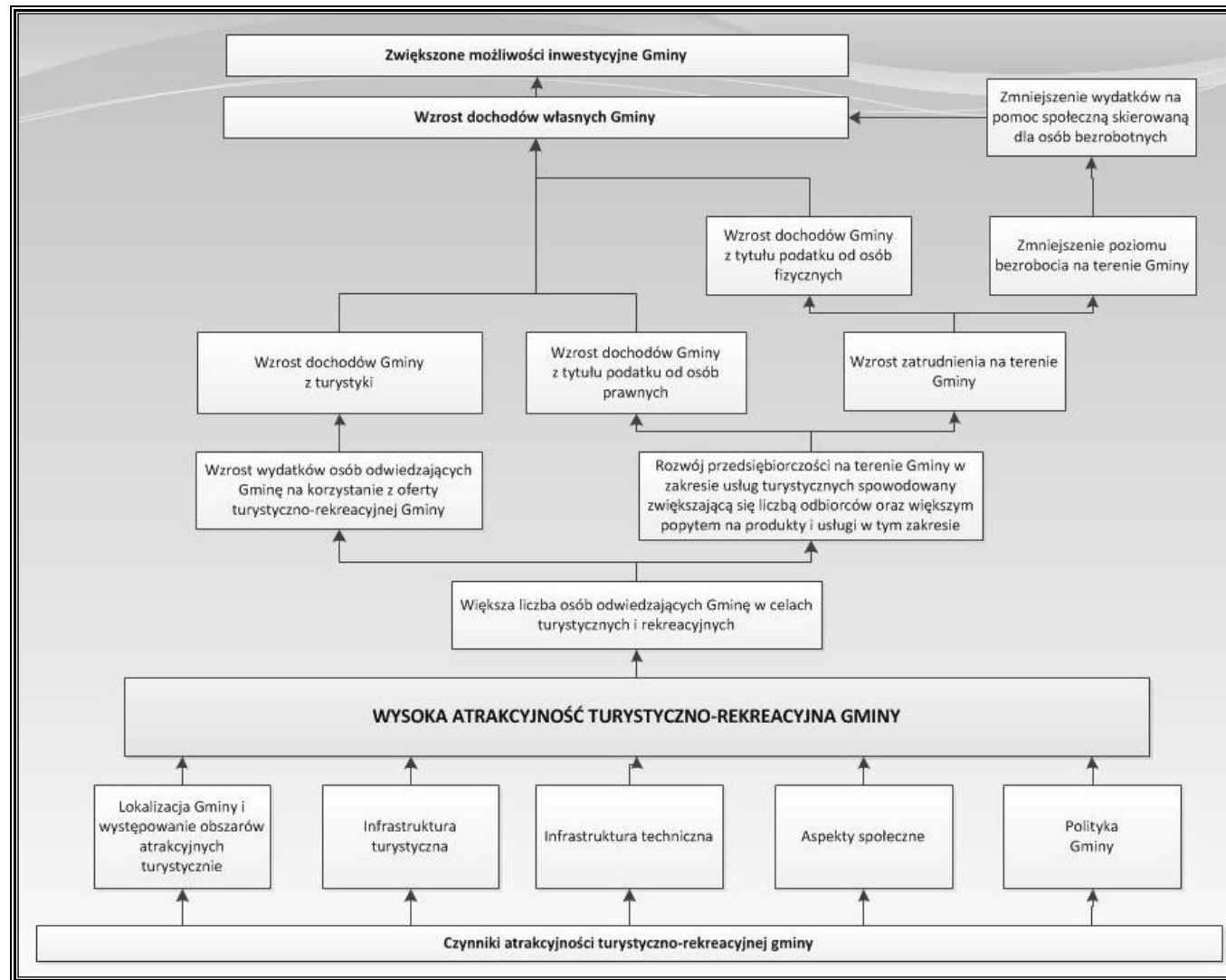
Źródło: Opracowanie własne

Tabela 37. Wartość oczekiwana przez interesariuszy w zakresie atrakcyjności inwestycyjnej gminy

Położenie Gminy i obszarów pod rozwój przedsiębiorczości	Dostępność terenów inwestycyjnych	Warunki do rozwoju przedsiębiorczości	Polityka Gminy	Infrastruktura techniczna	Aspekty społeczne
<ul style="list-style-type: none"> - lokalizacja Gminy pod względem geograficznym (w jakiej części Polski leży, w pobliżu jakich większych miast), - lokalizacja Gminy pod względem komunikacyjnym (rodzaj i znaczenie szlaków komunikacyjnych przebiegających przez teren Gminy), - walory turystyczne Gminy 	<ul style="list-style-type: none"> - wyznaczenie terenów inwestycyjnych na terenie Gminy, - uzbrojenie działek pod inwestycje, - miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, 	<ul style="list-style-type: none"> - dostępność surowców, - odległość od większych rynków zbytu, - popyt na danym rynku (w tym wynikający z uwarunkowania terenu), - dostępność do siły roboczej (w tym wykwalifikowanej), - konkurencja, - atrakcyjność firm już działających na terenie gminy 	<ul style="list-style-type: none"> - pomoc dla przedsiębiorców w prowadzeniu działalności gospodarczej, - szybkość załatwiania spraw w Urzędzie, - podatki, - stosowanie ulg inwestycyjnych, - lokalne przepisy, - preferowane kierunki rozwoju przedsiębiorczości na terenie danej gminy, - promocja Gminy 	<ul style="list-style-type: none"> - dostępność dobrych dróg, - dostępność komunikacyjna (dobre połączenie z większymi ośrodkami zbytu), - dostępność parkingów (dla działalności usługowej), - uzbrojenie gminy w media 	<ul style="list-style-type: none"> - kierunki kształcenia w szkołach i poziomy kształcenia, - poziom bezpieczeństwa publicznego, - klimat do rozwoju przedsiębiorczości (w kontekście mieszkańców)

Źródło: Opracowanie własne

Rysunek 6. Drzewo celów dla zwiększenia atrakcyjności turystyczno-rekreacyjnej gminy

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 38. Wartość oczekiwana przez interesariuszy w zakresie atrakcyjności turystyczno-rekreacyjnej gminy

Położenie Gminy i obszarów atrakcyjnych turystycznie	Infrastruktura turystyczna	Infrastruktura techniczna	Aspekty społeczne	Polityka Gminy
<ul style="list-style-type: none"> - lokalizacja Gminy pod względem geograficznym (w jakiej części Polski leży, w pobliżu jakich większych miast), - lokalizacja Gminy pod względem komunikacyjnym (rodzaj i znaczenie szlaków komunikacyjnych przebiegających przez teren Gminy), - walory turystyczne Gminy (w tym obszary chronione, krajobraz, wody powierzchniowe). 	<ul style="list-style-type: none"> - dostępność chodników i ścieżek rowerowych, - dostępność tras i szlaków turystycznych, - dostęp do miejsc sprzyjających uprawianiu hobby, - miejsca do odpoczynku na świeżym powietrzu (np. place zabaw, ławeczki w lesie), - baza gastronomiczna i noclegowa, - liczba gospodarstw agroturystycznych na terenie Gminy. 	<ul style="list-style-type: none"> - dostępność dobrych dróg, - dostępność komunikacyjna (dobre połączenie z większymi ośrodkami miejskimi), - dostępność parkingów, - oświetlenie drogowe. 	<ul style="list-style-type: none"> - oferta kulturalna, - dostępność zabytków i innych obiektów cennych historycznie i kulturowo, - częstotliwość i rodzaj organizowanych imprez kulturalno-rozrywkowych. 	<ul style="list-style-type: none"> - informacja turystyczna o najważniejszych atrakcjach w Gminie, - informacje na stronie internetowej Gminy, - przewodnik turystyczny Gminy, - promocja Gminy.

Źródło: Opracowanie własne

6. Cele strategiczne i operacyjne

Cele strategiczne są odpowiedzią na problemy zidentyfikowane na podstawie analizy stanu społeczno-gospodarczego gminy. Cele strategiczne wynikają ze sformułowanej wcześniej wizji rozwoju gminy. Wytaczają ścieżki, którymi trzeba podążać, by osiągnąć założony w niej stan. Niniejsza *Strategia* postawiła przed sobą cele strategiczne charakteryzujące każdy z trzech obszarów:

- 1) Mieszkalnictwo,
- 2) Gospodarka,
- 3) Turystyka i środowisko przyrodnicze.

Obszary rozwojowe Gminy są zależne od siebie i wzajemnie się przenikają. Zadania zrealizowane w zakresie infrastruktury technicznej pomogą zrealizować zadania w sferze mieszkaniowej i gospodarczej, pozytywnie wpłyną na ochronę środowiska i rozwój rekreacji oraz turystyki. Cele osiągnięte w ramach strefy społecznej i kulturowej wpłyną na realizację celów w zakresie atrakcyjności mieszkaniowej. Z kolei cele dotyczące rozwoju Gminy ułatwią realizację pozostałych celów strategicznych.

Cele strategiczne będą osiągnięte poprzez realizację konkretnych celów operacyjnych.

Tabela 39. Schemat prezentujący plan strategiczny *Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Frombork na lata 2016 – 2026*

WIZJA ROZWOJU MIASTA I GMINY FROMBORK	
MIASTO I GMINA FROMBORK - GMINA PRZYJAZNA DLA MIESZKAŃCÓW, TURYSTÓW I INWESTORÓW, ZAPEWNIAJĄCA WYSOKI STANDARD ŻYCIA Z POSZANOWANIEM ZASADY ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU	
CELE STRATEGICZNE I OPERACYJNE	
Cel strategiczny 1: WZROST ATRAKCYJNOŚCI OSIEDLEŃCZEJ MIASTA I GMINY FROMBORK	
1.	Rozbudowa i modernizacja infrastruktury komunikacyjnej
2.	Rozbudowa i modernizacja bazy sportowo-rekreacyjnej
3.	Rozbudowa i modernizacja infrastruktury komunalnej
Cel strategiczny 2: ROZWÓJ GOSPODARCZY MIASTA I GMINY FROMBORK	
1.	Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości wśród mieszkańców
2.	Aktywizacja zawodowa mieszkańców
3.	Promowanie obszarów inwestycyjnych
Cel strategiczny 3: POPRAWA STANU ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO MIASTA I GMINY FROMBORK	
1.	Edukacja ekologiczna i promowanie postaw proekologicznych wśród mieszkańców
2.	Zachowanie walorów przyrodniczych Gminy
3.	Rewitalizacja przestrzeni gminnej i odnowa centrów miejscowości
Cel strategiczny 4: WZROST ATRAKCYJNOŚCI TURYSTYCZNEJ MIASTA I GMINY FROMBORK	
1.	Rozszerzenie oferty turystycznej Gminy i zwiększenie liczby turystów
2.	Rozwój systemu promocji Gminy

CEL STRATEGICZNY 1: WZROST ATRAKCYJNOŚCI OSIEDLEŃCZEJ MIASTA I GMINY FROMBORK

Cel operacyjny 1. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury komunikacyjnej

Na sieć drogową na terenie Miasta i Gminy Frombork składają się drogi gminne, powiatowe, dwie drogi wojewódzkie oraz droga krajowa. Infrastruktura drogową, pomimo iż w ostatnich latach uległa znacznej poprawie, nadal wymaga dalszej modernizacji. Konieczne jest również prowadzenie działań, związanych z budową nowej infrastruktury drogowej w miejscach, które mają potencjał pod względem mieszkaniowym i inwestycyjnym.

Na atrakcyjność mieszkaniową Gminy, duży wpływ ma również rozbudowa infrastruktury okołodrogowej. W celu zwiększenia bezpieczeństwa pieszych zaplanowano rozbudowę chodników. Dla poprawy atrakcyjności mieszkaniowej, turystycznej i sportowo-rekreacyjnej Gminy Frombork duże znaczenie ma także dalsza budowa ścieżek rowerowych. W ramach niniejszego celu operacyjnego, uzupełnione i zmodernizowane zostanie także oświetlenie uliczne.

Zadania w ramach Celu operacyjnego 1:

- a) remonty, modernizacja i rozbudowa sieci dróg i ulic gminnych wraz z ich infrastrukturą uzupełniającą (chodniki, oświetlenie),
- b) remonty, modernizacja i rozbudowa sieci dróg rowerowych,
- c) tworzenie warunków dla zrównoważonego rozwoju systemu transportowego.

Dzięki realizacji działań wpisujących się w *Cel operacyjny 1. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury komunikacyjnej*, wzrośnie poczucie bezpieczeństwa wszystkich użytkowników dróg. Gmina Frombork zyska na atrakcyjności zarówno mieszkaniowej, turystycznej, jak i inwestycyjnej.

Cel operacyjny 2. Rozbudowa i modernizacja bazy sportowo-rekreacyjnej

W celu podniesienia atrakcyjności osiedleńczej Gminy, należy prowadzić działania zmierzające do rozbudowy istniejącej bazy sportowo-rekreacyjnej. W ramach niniejszego celu operacyjnego wskazana jest budowa siłowni na świeżym powietrzu, budowa ścieżek rowerowych oraz zagospodarowanie placów zabaw. Inwestycje te urozmaicą ofertę spędzania wolnego czasu mieszkańców, zachęcą do prowadzenia zdrowego stylu życia oraz wpłyną na wzrost integracji społecznej.

Zadania w ramach Celu operacyjnego 2:

- a) rozbudowa i modernizacja istniejącej bazy sportowo-rekreacyjnej,
- b) budowa, wyznaczanie i organizacja szlaków turystycznych konnych, pieszych oraz rowerowych,
- c) zagospodarowanie rekreacyjne Zalewu Wiślanego.

Cel operacyjny 3. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury komunalnej

Infrastruktura wodociągowa na terenie Gminy Frombork jest dobrze rozwinięta. Wszystkie miejscowości są wyposażone w sieć wodociągową. Należy jednak zaznaczyć, że niektóre elementy sieci wymagają modernizacji, natomiast rozwój budownictwa mieszkaniowego i przedsiębiorczości determinują jej dalszą rozbudowę. Zauważalny jest natomiast niedostateczny rozwój infrastruktury kanalizacyjnej na terenach wiejskich i mała dostępność do oczyszczalni ścieków.

Zgodnie z powyższym, konieczna jest rozbudowa i modernizacja systemu wodno – kanalizacyjnego. Dzięki realizacji tego zadania, wszyscy mieszkańcy Gminy będą mieli dostęp do sieci wodociągowej, a ponadto poprawie ulegnie jakość wody. Zasadniczą kwestią jest również rozbudowa systemów kanalizacyjnych w Gminie, przede wszystkim na terenach o zwartej zabudowie. Dla terenów charakteryzujących się zabudową rozproszoną, gdzie budowa kanalizacji jest ekonomicznie nieuzasadniona, rozwiązaniem jest budowa indywidualnych oczyszczalni przydomowych.

Zadania w ramach Celu operacyjnego 3:

- a) remonty, modernizacja i rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej wraz z oczyszczalniami ścieków,
- b) remonty, modernizacja i rozbudowa sieci wodociągowej,
- c) budowę alternatywnych systemów gromadzenia i zagospodarowania ścieków na terenach, gdzie budowa sieci kanalizacyjnej jest nieuzasadniona technicznie lub ekonomicznie (m.in. przydomowe oczyszczalnie ścieków),
- d) odtwarzanie, remonty i budowa nowych urządzeń melioracyjnych,
- e) remonty, modernizacje i rozbudowa sieci kanalizacji deszczowej.

Zadania realizowane w ramach *Celu operacyjnego 3. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury komunalnej* wpłyną nie tylko na poprawę jakości życia mieszkańców oraz atrakcyjność mieszkaniową Gminy Frombork, ale także na poprawę stanu środowiska przyrodniczego.

CEL STRATEGICZNY 2: ROZWÓJ GOSPODARCZY MIASTA I GMINY FROMBORK

Cel operacyjny 1. Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości

Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości na terenie Gminy, związane jest z działaniami, które będą wpływać na pobudzenie przedsiębiorczości wśród mieszkańców Gminy i kreowanie postaw przedsiębiorczych wśród mieszkańców, poprzez organizowanie projektów dla lokalnych przedsiębiorców. Dodatkowo, ważnym aspektem jest wspomaganie mechanizacji i specjalizacji rolnictwa. Produkcja rolna jest jedną z najlepiej rozwiniętych gałęzi gospodarki na terenie Gminy, ważne jest więc by była ona konkurencyjna i opłacalna. Stworzenie odpowiednich warunków m.in. do rozwoju specjalizacji produkcji rolnej, jest możliwe m.in. dzięki podtrzymywaniu współpracy między rolnikami i producentami. Samorząd może wspierać podejmowanie wspólnych inicjatyw pomiędzy nimi poprzez szkolenia i doradztwo. Ważne jest także wspieranie rolnictwa ekologicznego na terenie Gminy, gdyż istnieją ku temu dobre warunki, wynikające z posiadanych walorów przyrodniczych. Organizowanie spotkań z producentami żywności ekologicznej oraz wsparcie doradcze i szkoleniowe w tym zakresie pozwoli na efektywne wykorzystanie tego potencjału.

Jednym z działań w ramach wspierania rozwoju przedsiębiorczości na terenie Gminy jest również pomoc i wsparcie merytoryczne w aplikowaniu o zewnętrzne środki finansowe na prowadzenie działalności gospodarczej.

Cel operacyjny 2. Aktywizacja zawodowa mieszkańców

Zauważalnym, niekorzystnym zjawiskiem występującym na terenie Gminy Frombork jest bezrobocie. Pomimo spadku liczby osób bezrobotnych na terenie Gminy w ostatnich latach, poziom bezrobocia na terenie Gminy jest nadal wysoki. W 2015 roku udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg płci kształtował się na poziomie 13,3%. W celu zmniejszenia udziału osób bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym, konieczne jest podejmowanie działań aktywizujących te osoby, aby w jak największym stopniu zniwelować to negatywne zjawisko. Narzędzia bezpośrednie do walki z bezrobociem są w posiadaniu ustawodawcy, na szczeblu krajowym, ale również Powiatowego Urzędu Pracy, niemniej jednak Gmina może wesprzeć podejmowanie działań w kierunku zapobiegania oraz zmniejszania jego skutków.

Zadania w ramach Celu operacyjnego 2:

- a) podnoszenie poziomu wykształcenia mieszkańców oraz ich kwalifikacji zawodowych, poprzez organizację różnego rodzaju kursów zawodowych i szkoleń,

b) wdrożenie systemu doradztwa zawodowego.

Cel operacyjny 3. Promowanie obszarów inwestycyjnych

Na terenie Gminy Frombork znajdują się obszary bardzo atrakcyjne pod kątem rozwoju przedsiębiorczości. Położenie Gminy nad Zalewem Wiślanym i dostęp do szerokopasmowego Internetu daje dużo więcej możliwości dla prowadzenia rozwoju gospodarki.

W ramach *Celu operacyjnego 3.* przewidziano promocję obszarów aktywności gospodarczej na terenie Gminy, które będzie obejmować m.in. publikacje informacji na stronie internetowej Gminy oraz informacje w lokalnych mediach.

<p>CEL STRATEGICZNY 3: POPRAWA STANU ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO MIASTA I GMINY FROMBORK</p>

Cel operacyjny 1. Edukacja społeczna i promowanie postaw proekologicznych wśród mieszkańców

Od poziomu wiedzy społeczeństwa uzależniona jest właściwa i skuteczna ochrona środowiska przyrodniczego, dlatego tak ważna jest edukacja społeczna i promowanie zachowań chroniących środowisko i przestrzeń gminy.

W ostatnich latach obserwuje się rosnące zainteresowanie społeczeństwa zdobywaniem wiedzy na temat otaczającego ich środowiska, a także możliwości uczestniczenia w działaniach na rzecz jego ochrony. Zachowania obserwowane w społeczeństwie wskazują jednak, że poziom akceptacji dla działań z zakresu ochrony środowiska maleje, a zachowania prokonsumpcyjne dominują nad proekologicznymi, dlatego rola edukacji ekologicznej i wprowadzanie jej nowych form są nadal bardzo istotne.

Obecnie edukacja ekologiczna na terenie Gminy Frombork prowadzona jest przede wszystkim w formalnym systemie kształcenia. Ponadto, prowadzone są akcje plakatowe na rzecz zmniejszenia ilości odpadów oraz akcje sprzątanie świata, które przyczyniają się do zwiększania wrażliwości ekologicznej mieszkańców.

Z kolei najlepszym i najefektywniejszym sposobem podniesienia świadomości ekologicznej wśród dorosłych jest zaangażowanie mieszkańców w procesy decyzyjne. Wymaga to szerokiego informowania społeczeństwa o stanie środowiska, możliwościach prawnych uczestniczenia w podejmowaniu decyzji mających wpływ na obecny i przyszły stan.

Zadania w ramach *Celu operacyjnego 1:*

a) organizacja szkoleń, wykładów i seminariów o tematyce proekologicznej;

- b) opracowanie i wdrożenie programów doradczych z zakresu ochrony środowiska i gospodarki odpadami, w tym także możliwości wdrażania technik odzysku odpadów;
- c) współpraca z klubami ekologicznymi oraz ośrodkami doradczymi;
- d) działania promocyjne (plakaty, ulotki, festyny),
- e) tworzenie miejsc aktywnego wypoczynku i edukacji ekologicznej dla mieszkańców i turystów.

Cel operacyjny 2. Zachowanie walorów przyrodniczych Gminy

Na terenie Gminy Frombork występują formy ochrony przyrody, należą do nich: Obszar Chronionego Krajobrazu Rzeki Baudy, Obszar Natura 2000 – obszary ptasie: Zalew Wiślany (PLB280010), Obszar Natura 2000 obszary siedliskowe: Zalew Wiślany i Mierzeja Wiślana (PLH28007) oraz pomniki przyrody. W celu poprawy stanu środowiska przyrodniczego oraz zachowania istniejących walorów przyrodniczych na terenie Miasta i Gminy Frombork, konieczna jest realizacja szeregu zadań.

Zadania w ramach Celu operacyjnego 2:

- a) zagospodarowanie terenów zielonych, remonty i modernizacje parków i zieleńców na terenie gminy,
- b) usuwanie wyrobów zawierających azbest,
- c) likwidacja tzw. „niskiej emisji” poprzez rozbudowę miejskiego systemu ciepłowniczego i przyłączanie nowych odbiorców,
- d) budowa i wspieranie powstawania na terenie gminy instalacji do produkcji energii ze źródeł odnawialnych,
- e) aktywna ochrona przyrody i krajobrazu.

Cel operacyjny 3. Rewitalizacja przestrzeni gminnej i odnowa centrów miejscowości

Przemiany społeczno-gospodarcze wywołane transformacją ustrojową i wyzwaniem gospodarki wolnorynkowej ujawniły szereg niekorzystnych zjawisk i procesów na obszarach zarówno miejskich, jak i wiejskich. W efekcie tych zmian, w wielu miejscach na terenie Gminy Frombork, doszło do degradacji w zakresie zużycia technicznego i zestarzenia funkcjonalnego zarówno infrastruktury jak i zabudowy, zwłaszcza mieszkaniowej oraz erozji stosunków społecznych i powstania licznych problemów gospodarczych.

W nawiązaniu do takiego stanu, w ramach *Celu operacyjnego 3*, zaplanowano rewitalizację przestrzeni gminnej i odnowę centrów miejscowości. Działania Gminy Frombork w tym zakresie będą dążyły przede wszystkim do opracowania Gminnego Programu Rewitalizacji,

a następnie jego wdrażania, co spowoduje ograniczenie problemu wykluczenia społecznego i przyczyni się do wzrostu integracji mieszkańców.

Zadania w ramach Celu operacyjnego 3:

- a) budowa, remont i adaptacja pomieszczeń dla potrzeb remiz, świetlic wiejskich, bibliotek, domów kultury i innych budynków użyteczności publicznej,
- b) aktywizacja społeczna i zawodowa osób bezrobotnych z niskimi kwalifikacjami zawodowymi,
- c) aktywizacja seniorów,
- d) dbałość o właściwy stan obiektów zabytkowych stanowiących o wyjątkowym charakterze gminy.

CEL STRATEGICZNY 4: WZROST ATRAKCYJNOŚCI TURYSTYCZNEJ MIASTA I GMINY FROMBORK

Cel operacyjny 1. Rozszerzenie oferty turystycznej Gminy i zwiększenie liczby turystów

Miasto i Gmina Frombork posiada duży potencjał turystyczny, który obecnie jest w dużym stopniu niewykorzystany. Bogate walory środowiskowe i historyczne Gminy powinny być lepiej promowane w celu zwiększenia ruchu turystycznego. Rozwój turystyki stanowi dużą szansę dla Miasta i Gminy Frombork do przyspieszenia rozwoju gospodarczego. W związku z powyższym, Gmina Frombork planuje podjąć działania mające na celu rozszerzenie obecnej oferty turystycznej. Poprawę konkurencyjności Gminy na rynku krajowym pod względem turystycznym zapewni rozbudowa bazy gastronomicznej, noclegowej oraz sportowo-rekreacyjnej, skupionej głównie w okolicach morskiego wybrzeża. Rozwój aktywnych form turystyki umożliwi stworzenie zaplecza wodniackiego (kajaki, rowery wodne, skutery), szlaków turystycznych i ścieżek rowerowych. Odpowiednie zagospodarowanie i wyposażenie terenu plaży oraz terenów zielonych pozwoli na dostosowanie miejsc do spędzania wolnego czasu i odpoczynku, a także organizacji imprez sportowych czy promocyjnych.

Ponadto, na terenie Gminy występują obszary uzdrowiskowe. Promocja i poszerzenie oferty skierowanej dla kuracjuszy wpłynie na rozwój całej Gminy Frombork. Rozwój oferty baz zabiegowych w sanatoriach i gabinetach odnowy wpłynie na podniesienie atrakcyjności pobytu. Obecny wzrost zainteresowania wśród ludzi zdrowym stylem życia jest szansą dla terenów uzdrowiskowych, w związku z czym stworzenie kompleksowej oferty leczniczej oraz

pielęgnacyjno-kosmetycznej jest kierunkiem w jakim Gmina Frombork powinna podążać w celu rozwoju gospodarczego.

Zadania w ramach Celu operacyjnego 1:

- a) budowa, wyznaczanie i organizacja szlaków turystycznych konnych, pieszych oraz rowerowych,
- b) wspieranie rozwoju turystyki wodnej na Zalewie Wiślanym,
- c) utworzenie uzdrowiska Frombork,
- d) inwestycje zwiększające atrakcyjność oferty uzdrowiskowej i turystycznej gminy,
- e) budowa infrastruktury uzdrowiskowej i turystycznej.

Cel operacyjny 2. Rozwój systemu promocji Gminy

Promocja Gminy jest jednym ze sposobów wspierania jej rozwoju, zapewniającym pozytywny wizerunek. Odpowiedni system promocji w Gminie Frombork oparty powinien być przede wszystkim na prowadzeniu i bieżącym uaktualnianiu strony internetowej Gminy, która jest kluczowym elementem komunikacji między społeczeństwem a samorządem terytorialnym. Na stronie internetowej warto rozbudować dział poświęcony walorom turystycznym Gminy oraz opisom dostępnej bazy gastronomiczno-noclegowej ułatwiających turystom zdobycie niezbędnych informacji. W ramach promocji można również zaplanować kolportaż ulotek informacyjnych i plakatów przedstawiających ofertę turystyczną Gminy i zachęcających z jej skorzystania.

Promocja Gminy, to również organizacja cyklicznych imprez kulturalnych i sportowych, które skierowane są do całej społeczności. Wpływają one na integrację mieszkańców, wzmacniają tożsamość lokalną, ale również oddziałują na zainteresowanie potencjalnych inwestorów i odbiorców z poza terenu Gminy.

Zadania w ramach Celu operacyjnego 2:

- a) promocja produktów uzdrowiskowych i turystycznych,
- b) ochrona dziedzictwa historycznego Gminy,
- c) stworzenie profesjonalnego systemu promocji gminy.

7. Monitorowanie strategii

Istotnym wymogiem, stawianym dokumentom szczebla strategicznego, jest wewnętrzny system monitorowania i ewaluacji postępów we wdrażaniu oraz osiągnięciu założonych celów. Gromadzenie i interpretacja danych dotyczących *Strategii* pozwala na bieżące korekty działań komórek organizacyjnych i osób wdrażających *Strategię* w razie wystąpienia nieprawidłowości.

Wdrażanie *Strategii* będzie się odbywać poprzez projekty lub funkcjonalne programy działania. Istotnym elementem każdego planu jest szczegółowa projekcja alokacji środków na poszczególne cele i działania danego programu. Celem jest stworzenie wokół strategii korzystnego klimatu, dzięki włączeniu w proces opracowania programów operacyjnych instytucji publicznych, społecznych i gospodarczych. Szeroki horyzont, tworzony przez szereg współdziałających instytucji, przyczyni się wydatnie do sukcesu *Strategii*.

Monitoring wdrażania *Strategii* służy:

- kontroli postępu realizacji poszczególnych projektów wyznaczonych w ramach poszczególnych celów strategicznych;
- obserwacji i ocenie stanu zaawansowania konkretnych projektów umożliwiającej bieżącą identyfikację trudności w ich realizacji;
- ocenie zaangażowania komórek organizacyjnych i osób odpowiedzialnych za ich wdrażanie;
- weryfikacji zgodności z założonymi celami;
- efektywności wykorzystania przeznaczonych na ich realizację środków.

Aby możliwe było obiektywne zbadanie postępu realizacji inwestycji, należy stworzyć wskaźniki umożliwiające jego zbadanie.

W celu ułatwienia nadzoru i kontroli nad realizacją *Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Frombork* dla każdego celu strategicznego opracowano kilka obiektywnych mierników pozwalających skutecznie monitorować postępy w realizacji *Strategii Rozwoju*. Punktem wyjściowym do pomiaru realizacji poszczególnych celów strategicznych (a tym samym do osiągnięcia określonych wskaźników) będzie stan na dzień 31.12.2015 roku (rok zero), a także 31.12.2026 rok (stan docelowy).

Tabela 40. Wskaźniki monitorowania realizacji *Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Frombork*

Cel strategiczny 1: Wzrost atrakcyjności osiedleńczej Miasta i Gminy Frombork
Cel operacyjny 1. Budowa i modernizacja infrastruktury komunikacyjnej
Długość dróg gminnych o nawierzchni twardej (km)
Długość dróg gminnych o nawierzchni gruntowej (km)
Długość chodników na terenie Gminy (km)
Długość ścieżek rowerowych na terenie Gminy (km)
Liczba zmodernizowanych punktów oświetlenia ulicznego (szt.)
Liczba opraw oświetlenia ulicznego (szt.)
Cel operacyjny 2. Tworzenie miejsc aktywnego spędzania czasu

Liczba placów zabaw na terenie Gminy (szt.)
Liczba siłowni na świeżym powietrzu na terenie Gminy (szt.)
Liczba przeprowadzonych warsztatów i spotkań dla mieszkańców Gminy (szt.)
Cel operacyjny 3. Rozbudowa bazy sportowo-rekreacyjnej na terenie Gminy
Liczba boisk sportowych na terenie Gminy (szt.)
Liczba działających klubów sportowych (szt.)
Liczba uczestników zajęć sportowych w klubach (szt.)
Cel operacyjny 4. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury komunalnej
Długość czynnej sieci kanalizacyjnej (km)
Długość czynnej sieci wodociągowej (km)
Ludność korzystające z sieci kanalizacyjnej (km)
Ludność korzystające z sieci wodociągowej (km)
Liczba przydomowych oczyszczalni ścieków (szt.)
Oczyszczalnie ścieków (szt.)
Liczba pojemników do segregacji odpadów komunalnych (szt.)
Cel strategiczny 2: Rozwój Gospodarczy Miasta i Gminy Frombork
Cel operacyjny 1. Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości
Liczba projektów dotyczących przedsiębiorczości zrealizowanych przez Gminę (szt.)
Liczba szkoleń i spotkań doradczych zrealizowanych na terenie Gminy (szt.)
Liczba przyznanych środków zewnętrznych na prowadzenie działalności gospodarczej dla przedsiębiorców z Gminy (szt.)
Cel operacyjny 2. Aktywizacja osób bezrobotnych
Liczba osób bezrobotnych na terenie Gminy (szt.)
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg płci (szt.)
Cel operacyjny 3. Promowanie obszarów inwestycyjnych na obszarze Gminy
Liczba podmiotów gospodarczych funkcjonujących na terenie Gminy (szt.)
Liczba obszarów wyznaczonych pod inwestycje na terenie Gminy (szt.)
Cel strategiczny 3: Poprawa stanu środowiska przyrodniczego na terenie Miasta i Gminy Frombork
Cel operacyjny 1. Edukacja społeczna i promowanie zachowań chroniących środowisko i przestrzeń Gminy
Liczba szkoleń, wykładów i seminariów z zakresu ochrony środowiska (szt.)
Liczba akcji i działań promocyjnych z zakresu ochrony środowiska (szt.)
Cel operacyjny 2. Ochrona środowiska oraz walorów przyrodniczych i historycznych Gminy
Powierzchnia terenów zieleni na terenie Gminy (ha)
Liczba zmodernizowanych obiektów zabytkowych i historycznych na terenie Gminy (szt.)

Instalacje wykorzystujące odnawialne źródła energii na terenie Gminy (szt.)
Procent wzrostu efektywności energetycznej na terenie Gminy (%)
Cel operacyjny 3. Rewitalizacja przestrzeni gminnej i odnowa centrów miejscowości
Powierzchnia obszaru poddanego rewitalizacji (ha)
Liczba osób zamieszkujących tereny zrewitalizowane (szt.)
Cel strategiczny 4. Wzrost atrakcyjności turystycznej Miasta i Gminy Frombork
Cel operacyjny 1. Wzrost wykorzystania zasobów kulturalnych oraz historycznych na cele promocyjne Gminy
Liczba obiektów przeznaczonych na cele kulturalne na terenie Gminy (szt.)
Liczba organizacji kultury i historii działających na terenie Gminy (szt.)
Liczba zorganizowanych warsztatów, wyjazdów, szkoleń (szt.)
Liczba imprez kulturalnych zorganizowanych na terenie Gminy (szt.)
Cel operacyjny 2. Budowa i modernizacja terenów rekreacyjnych oraz bazy okółoturystycznej
Liczba powstałych terenów rekreacyjnych na terenie Gminy (szt.)
Liczba miejsc noclegowych na terenie Gminy (szt.)
Liczba lokali gastronomicznych na terenie Gminy (szt.)
Liczba zagospodarowanych terenów zielonych (szt.)
Liczba szlaków turystycznych (szt.)
Cel operacyjny 3. Stworzenie systemu promocji Gminy
Liczba przeprowadzonych imprez na terenie Gminy (szt.)
Liczba producentów lokalnych uczestniczących w targach branżowych (szt.)

Źródło: Opracowanie własne

Monitoring realizacji strategii powinien umożliwiać:

- korygowanie działań, jeśli nie przynoszą one zamierzonych efektów;
- reagowanie na zmiany sytuacji strategicznej.

Za wdrożenie niniejszej *Strategii* jak i realizację poszczególnych celów strategicznych i operacyjnych odpowiedzialni będą:

- przedstawiciele Urzędu Miasta i Gminy we Fromborku,
- mieszkańcy Gminy (w tym Radni i Sołtysi),
- stowarzyszenia i organizacje pozarządowe działające na terenie Gminy,
- przedsiębiorcy działający na terenie Gminy,
- partnerzy Gminy,
- instytucje publiczne o zasięgu powiatowym, wojewódzkim i krajowym.

IV. Spis tabel, wykresów, rysunków

Tabela 1. Struktura demograficzna Gminy Frombork	7
Tabela 2. Prognoza liczby ludności Gminy Frombork do 2026 r.....	9
Tabela 3. Struktura wiekowa mieszkańców Gminy Frombork w 2015 roku.....	11
Tabela 4. Liczba mieszkańców w poszczególnych sołectwach Gminy Frombork (stan na dzień 31.12.2015 r.)	12
Tabela 5. Struktura zagospodarowania gruntów Gminy Frombork.....	13
Tabela 6. Struktura gospodarstw rolnych na terenie Gminy Frombork.....	13
Tabela 7. Struktura zasiewów na terenie Gminy Frombork w 2010 roku	14
Tabela 8. Struktura hodowli zwierząt gospodarskich na terenie Gminy Frombork w 2010 roku	14
Tabela 9. Struktura działalności gospodarczej według sektorów w Gminie Frombork w latach 2009 – 2014.....	15
Tabela 10. Struktura osób pracujących i bezrobocia na terenie Gminy Frombork	22
Tabela 11. Wykaz przedszkoli na terenie Gminy Frombork (stan na 31.12.2015 r.).....	24
Tabela 12. Wykaz szkół podstawowych na terenie Gminy Frombork (stan na 31.12.2015 r.)	25
Tabela 13. Wyniki sprawdzianu 6-klasistów w Gminie Frombork	25
Tabela 14. Rozkład wyników sprawdzianu 6-klasistów na terenie Gminy Frombork i województwa warmińsko - mazurskiego [%].....	26
Tabela 15. Charakterystyka gimnazjum zlokalizowanego na terenie Gminy Frombork (stan na 31.12.2015 r.)	26
Tabela 16. Wyniki testów gimnazjalnych w Gminie Frombork w latach 2014 i 2015 [%].....	27
Tabela 17. Pomoc społeczna na terenie Gminy Frombork	30
Tabela 18. Stan infrastruktury wodociągowej na terenie Gminy Frombork w latach 2009 – 2015	35
Tabela 19. Charakterystyka sieci kanalizacyjnej na terenie Gminy Frombork w 2015 roku	35
Tabela 20. Stan infrastruktury kanalizacyjnej na terenie Gminy Frombork w latach 2009 - 2015	36
Tabela 21. Infrastruktura drogowa na terenie Gminy Frombork	38
Tabela 22. Gospodarka odpadami na terenie Gminy Frombork	40
Tabela 23. Zasoby mieszkaniowe na terenie Gminy Frombork	41
Tabela 24. Struktura dochodów majątkowych i bieżących Gminy Frombork w latach 2009-2015 [zł] .	42
Tabela 25. Dochody Gminy Frombork w latach 2009-2015 [zł]	43
Tabela 26. Poszczególne kategorie dochodów własnych Gminy Frombork [zł]	44
Tabela 27. Wpływy z tytułu udziału w podatku dochodowym stanowiącym dochód państwa w latach 2009-2015 [zł]	44
Tabela 28. Udział poszczególnych części subwencji w ogólnym dochodzie Gminy Frombork w latach 2009-2015 [zł]	45
Tabela 29. Dotacje w budżecie Gminy Frombork w latach 2009-2015 [zł]	46
Tabela 30. Wydatki Gminy Frombork w latach 2009-2015 [zł].....	47
Tabela 31. Struktura wydatków Gminy Frombork w latach 2009-2015 [zł].....	48
Tabela 32. Wyniki budżetu Gminy Frombork w latach 2009-2015 [zł].....	51
Tabela 33. Najważniejsze inwestycje zrealizowane przez Gminę Frombork w latach 2009-2016	53
Tabela 34. Analiza SWOT	72
Tabela 35. Czynniki atrakcyjności osadniczej, inwestycyjnej i turystycznej.....	74
Tabela 37. Wartość oczekiwana przez interesariuszy w zakresie atrakcyjności mieszkaniowej gminy	80
Tabela 38. Wartość oczekiwana przez interesariuszy w zakresie atrakcyjności inwestycyjnej gminy .	83
Tabela 39. Wartość oczekiwana przez interesariuszy w zakresie atrakcyjności turystyczno-rekreacyjnej gminy.....	85
Tabela 40. Schemat prezentujący plan strategiczny <i>Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Frombork na lata 2016 – 2026</i>	87
Tabela 41. Wskaźniki monitorowania realizacji <i>Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Frombork</i>	95

Wykres 1. Prognoza liczby mieszkańców Gminy Frombork do 2026 r.	9
Wykres 2. Podział ludności wg ekonomicznych grup wieku na terenie Gminy Frombork w latach 2009-2015.....	10
Wykres 3. Struktura działalności gospodarczej na terenie Gminy Frombork w 2015 r. wg sekcji PKD 2007.....	16
Wykres 4. Bezrobocie na terenie Gminy Frombork w 2015 roku.....	23
Wykres 5. Wybrane wydatki Gminy Frombork w latach 2009-2015 [zł].....	49
Rysunek 1. Gmina Frombork na tle powiatu braniewskiego i województwa warmińsko-mazurskiego...	5
Rysunek 2. Mapa Gminy Frombork.....	6
Rysunek 3. Lokalizacja obszarowych form ochrony przyrody na terenie Gminy Frombork	18
Rysunek 4. Drzewo celów dla zwiększenia atrakcyjności osiedleńczej Gminy	79
Rysunek 5. Drzewo celów dla zwiększenia atrakcyjności inwestycyjnej gminy	82
Rysunek 6. Drzewo celów dla zwiększenia atrakcyjności turystyczno-rekreacyjnej gminy	84